

Täysistunto

Torstai 22.2.2024 klo 16.00—20.25

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 20.25.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.00—17.55 ja 19.59—20.25) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (17.55—19.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
opetusministeri Anna-Maja Henriksson
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
oikeusministeri Leena Meri
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz
sisäministeri Mari Rantanen
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys Itä-Suomeen panostamisesta (Suna Kymäläinen sd)

Suullinen kysymys SKT 18/2024 vp

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Lauantaina tulee kuluneeksi tasan kaksi vuotta siitä, kun Venäjä hyökkäsi Ukraina. Itäinen Suomi on kärsinyt merkittävän taloudellisen iskun sekä pakotteiden että turvallisuuspoliittisen tilanteen aiheuttaman epävarmuuden seurauksena. Saitte perintönä Marinin hallituksen työryhmän konkreettiset ehdotukset lyhyen ja pitkän aikavälin toimista Itä-Suomen hyväksi, mutta olette hukanneet tämän perinnön. Yhdeksään kuukauteen ette ole tehneet mitään — ainoastaan perustaneet uuden työryhmän selvittämään samaa asiaa. Nyt ei ole aikaa odottaa. Koko Suomeen panostaminen on viisasta sekä elinkeino- että turvallisuuspolitiikkaa. Kysyn elinkeinoministeri Rydmanilta: Milloin on tulossa konkreettisia tekoja itäiseen Suomeen? Milloin alkaa tapahtua?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.02 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kysyjä on täysin oikeassa siinä, että Itä-Suomi kärsii tällä hetkellä aivan erityisesti [Eduskunnasta: Ja hallitus ei tee mitään!] siitä sodasta ja siitä rajan sulkemisesta, joka nyt on tapahtunut. Kysyjä ei kuitenkaan ole oikeassa siinä, kun hän väittää, että hallitus ei tekisi mitään. [Annika Saarikko: Näinhän se on!] Tämä on itse asiassa meidän kaiken EU-vaikuttamisen yksi ja kaikkein tärkeimpiä kärkipisteitä. [Antti Kurvinen: Tuloksia ei näy!] Siinä lähdetään nimenomaisesti siitä, että keräämme samanmielisiä EU-maita yhteen vaikuttamaan tulevan komission ohjelmaan siten, että koheesiorahoituksessa EU:n itäraja olisi keskeinen painopistealue. Sen lisäksi meillä on käynnistynyt itäisen Suomen ohjelma, meillä on erityisiä panostuksia [Antti Kurvinen: Nolla euroa!] kiinni siihen. — Ai nolla euroa, väittää edustaja Kurvinen. — Kuulkaas jos te katsotte, edustaja Kurvinen, sitä rahamäärää, mikä EU-rahoituksesta ohjataan nimenomaisesti itäistä Suomea kohtaan, niin kyllä se on nimenomaisesti erittäin vahvasti Itä-Suomeen painottunut, ja työ tämän osalta vain jatkuu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

16.03 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos sympatiasta. Se tietenkin lämmittää mieltä, mutta nyt me tarvitaan konkretiaa. Nyt me ei tarvita enää työryhmän selvityksiä, me tarvitaan aidosti, oikeasti rahaa. Muun muassa Marinin hallitus satsasi liikenneinfraan ja koulutetun työvoiman saatavuuteen. [Annika Saarikko: Kyllä!]

Pääministeri Orpo, te johdatte EU-politiikkaa. Meidän pitää nyt kuulla, mitä konkreettista itäistä Suomea koskevaa ennakkovaikuttamista hallitus tekee. [Miko Bergbomin välihuuto] Viime kaudella Marinin hallitus neuvotteli muun muassa 100 miljoonan euron lisärahoituksesta itäisen ja pohjoisen Suomen hyväksi. Sellaista ei ole nyt toistaiseksi näky-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

nyt. Mitä, pääministeri Orpo, te teette? Näkyykö hallituksen EU-strategiassa Itä-Suomi, [Antti Kurvinen: Ei näy!] ja mitkä ne konkreettiset ennakkovaikuttamiskeinot ovat? [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.04 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ottaa todellakin vakavasti Itä-Suomen tilanteen. [Eduskunnasta: Se ei vaan näy mitenkään!] Venäjän rajan, joka on kiinni, ja tulee olemaan sitä valitettavasti vuosia, vaikutus on erittäin suuri Itä-Suomen aluetaloudelle, turvallisuudelle ja sen kasvuedellytyksille. [Krista Kiurun välihuuto] Hallitusohjelma vastaa monilta osin Itä-Suomen kasvusta, luo puitteita Itä-Suomen kasvulle, mutta olette oikeassa siinä, että EU on tässä aivan oleellisessa roolissa. EU:n rakennerahastorahoja, joihin ministeri Rydman viittasi, käytetään täysimääräisesti Itä-Suomen kehittämiseen.

Mutta me ollaan aloitettu erittäin määrätietoinen vaikuttamistyö komission suuntaan. Olen käynyt itse viimeksi puolitoista viikkoa sitten komission puheenjohtajan, von der Leyenin, kanssa keskustelun ja olen aivan varma, että komissiossa on nyt ymmärrys siitä, [Suna Kymäläisen välihuuto] kuinka vaikeassa tilanteessa Venäjän rajan läheiset alueet ovat ja että tarvitaan uusi tukiväline. Myöskin Puolan Tuskin, pääministerin, kanssa käytiin tästä keskustelu ja [Annika Saarikon välihuuto] Baltian maiden pääministereiden kanssa. Eli tämä on saatu hyvin nyt liikkeelle. Ensimmäinen on se ymmärrys, seuraava vaihe on se, että todellakin täytyy saada sitä konkreettista rahaa. Yksi tässä... [Puhemies koputtaa] — Anteeksi, nyt aika loppuu. Jatkan seuraavassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

16.05 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itä-Suomen tilanne on todella hankala, ja viimeinen yritysbarometri osoittaa sen. Viidestä rajamaakunnasta Lappia lukuun ottamatta kaikki neljä maakuntaa ovat yritysbarometrin heikoimmissa luvuissa. Pitäisikö hallituksen aidosti tehdä jotain tällä hetkellä? [Annika Saarikko: Eikös teidän pitänyt olla yritysmyönteinen hallitus?]

Ministeri Rydman, työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee parhaillaan 400 miljoonan euron teollisten investointien tukiohjelmaa. Ministeri Rydman, olisiko syytä tästä nyt lopultakin irrottaa oma rahoitus Itä-Suomen maakunnille? Näin hallitus omassa hallitusohjelmassaan irrotti Länsi-Suomeen 150 miljoonaa euroa kasvuohjelmaan. Olisiko nytten aika Itä-Suomen kasvuohjelmalle? [Annika Saarikko: Hyvä kysymys!] Kuopiolainen kansanedustaja Kuopion kaupunkilehdessä lähes lupasi, että ministeriö on jo valmistellut kasvun sekä turvallisuus- ja geopoliittiset näkökohdat huomioiden talousohjelman, jotta sieltä olisi tulossa rahaa. Pitäkö tämä paikkansa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.06 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja sotki vähän erilaisia rahoituslähteitä keskenään.

Ensinnäkin on syytä huomata, että kun katsomme sitä eurooppalaista, EU-tasoista miljardiluokan rahoitusta, Euroopan aluekehitysrahaston kautta esimerkiksi, niin siinä on ni-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

menomaisesti erittäin vahva itäisen ja pohjoisen Suomen painotus, [Välihuutoja] ja tämä on äärimmäisen tärkeä asia. Tämä hallitus on vielä jatkanut sitä rahanjakoa, joka on nimenomaisesti itäiseen Suomeen painottunutta.

Sitten edustaja otti esille tämän 400 miljoonan euron teollisuuspoliittisen varauksen. Se on vähän oma kysymyksensä, koska siinä on kyse siitä, että valitettavasti tällä hetkellä investoinneista kansainvälisesti ja myös Euroopan sisällä kilpaillaan nimenomaisesti näiden investointitukien muodossa, ja me olemme tehneet tämän 400 miljoonan euron teollisuuspoliittisen varauksen, jotta meillä olisi edes jokin kassa tähän. Sitä ei ole korvamerkitty millekään tietylle alueelle, mutta voisin hyvin kuvitella, että esimerkiksi itäisen Suomen akkuteollisuuteen liittyvät hankkeet voisivat olla sellaisia strategisista hankkeista, [Juho Eerola: Tästä kiitämme!] joita tällä summalla voitaisiin olla [Puhemies koputtaa] kotiuttamassa. [Vasemmalta: Hyvä, että kuvittelette edes!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina, olkaa hyvä.

16.08 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tammi-kuussa julkaistiin sosiaali- ja terveysministeriön työryhmän raportti Suomen sairaalaverkosta. Jos työryhmän ehdotukset toteutuisivat, muutos veisi tuntuvasti palveluita itäisen Suomen sairaaloista Mikkelistä, Savonlinnasta, Lappeenrannasta, Kouvolaan ja Kotkasta. Meillä itäisen Suomen maakunnissa odotetaan nyt malttamattomina, mitä sairaalaverkolle aiotaan tehdä. Kyse on kuitenkin perustavanlaatuisista hyvinvointivaltion palveluista, kansalaisillemme tärkeimmistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Miten aiotaan Itä-Suomessa järjestää sairaalaverkko? Mitä, ministeri Juuso, vastaatte Itä-Suomen asukkaille, kuinka sairaalapalvelut jatkossa itäisessä Suomessa turvataan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.09 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä sairaalaverkkotyöryhmän raportti on aiheuttanut hyvin paljon huolta Suomessa, ja pahoittelen sitä. [Antti Kurvinen: Teidän aiheuttama huoli!] Se on virkatyönä tehty raportti ilman... [Välihuutoja] — Saanko puhua? [Puhemies koputtaa] — ...poliittisia linjauksia. Poliittiset linjaukset tullaan tekemään tämän kevään aikana, [Antti Kurvinen: Vastuun pakoilua!] ja tarvittavat hallituksen esitykset tullaan tuomaan eduskunnalle ennen kesätaukoa. Tämä on suunnitelma tällä hetkellä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna, olkaa hyvä.

16.09 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat kyllä kunnostautuneet lehtien palstoilla. Meilläkin, Savo-Karjalan alueella, eräs perussuomalainen kansanedustaja kirjoitti ja kehuu, että nyt jysähti Itä-Suomelle iso uutinen, mahtava uutinen. Se uutinen oli se, että tehdään uusi ohjelma. Voin kyllä sanoa, että ovat kyllä perussuomalaisilla jyttyt ja jysäykset vähän laimentuneet [Antti Kurvinen: Nolla euroa!] viime aikoina, kun ohjelma on nyt sitten uutinen. Voin kertoa, että meillä on tehty metrikaupalla, hyllytolkulla, erilaisia ohjelmia itäisessä Suomessa. Muun muassa EK valmistelee parhaillaan tosi hyvää ohjelmaa. Kysynkin teiltä: mitä aiotte tehdä esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Fingridin kantaverkolle, joka uupuu itäisestä Suomesta? Se on aivan totaalinen pullonkaula meidän aurinkoenergiahankkeille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. [Antti Kurvinen: Ei ole vastausta, ei kiinnosta!] — Asiasta vastaava ministeri ei ole paikalla. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.10 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan ministeri Mykkänen, energiaministeri, ei ole paikalla, hän tuntee asiaa varmasti hyvin.

On hyvin tiedossa tämä Fingridin tilanne, tai verkkojen tilanne, Itä-Suomessa, ja kyllä siihen pitäisi pystyä löytämään ratkaisu. Jos me haluamme luoda itäiseen Suomeen teollisia edellytyksiä, niin siihen tarvitaan energiaa ja energiatuotantoa. [Vasemmalla: Toivotavasti teette jotain ettekä vain jossittele!] Sitten taas energiatuotantoa sijoittuu sinne, missä on teollista kysyntää ja verkot. Eli kyllä tämä asia on hallituksenkin pöydällä, mutta ennen kaikkea se on tietenkin Fingridin asia. Mutta se on strategisesti erittäin tärkeä itäisen Suomen kehittymisen kannalta, ja tämä on siis tiedossa.

Ja mitä tähän ohjelmatyöhön tulee, niin samaan aikaan kun tehdään paljon, muun muassa niitä asioita, mitä ministeri Rydman kuvasi, niin eikös niin ole hyvä, että katsotaan, mitä voidaan tehdä vielä enemmän? [Krista Kiuru: Oli valmis selvitys!] Otetaan [Puhemies koputtaa] ne kaikki teidän siellä Itä-Suomessa tekemät paperit, otetaan Itä-Suomen ihmiset mukaan siihen työryhmätyöhön, niin kuin on jo tehty. Kerätään ne yhteen [Välihuutoja vasemmalla] ja haetaan niitä parhaita keinoja. Eikö olisi hienoa, että keksittäisiin vaikka jotain uutta Itä-Suomen kehittämiseksi? [Puhemies koputtaa] Sen lisäksi olemme ottaneet peruseriaatteen, [Puhemies koputtaa] että tehdään niin sanottu Itä-Suomi-vaikutusarviointi aina päätösten yhteydessä, että ei ainakaan haitata kehittymistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

16.12 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuulivoimarakentaminen on Suomessa lisääntynyt viime vuosina merkittävää tahtia tuoden samalla monille seuduille taloudellisen piristysruiskeen sekä työpaikkoja. Valitettavasti tuulivoimarakentaminen ei kuitenkaan jakaudu tasaisesti ympäri maan. Tällä hetkellä alle neljä prosenttia Suomen rakennetuista tuulivoimasta sijaitsee valtatie 5:n itäpuolella.

Itäisen Suomen tuulivoimarakentamisen keskeisimpänä esteenä ovat Puolustusvoimien aluevalvontajärjestelmän asettamat rajoitteet. Viime hallitus asettikin kysymystä ratkomaan selvitysmies Arto Rädyn, jonka kattava raportti luovutettiin jo viime vuoden maaliskuussa. Tässä tilanteessa meidän tulee käyttää kaikki toimenpiteet koko maan tasaveroiseen aluekehityksen ja taloudellisen kasvun hyväksi. Selvitysmies Rädyn hyviä ehdotuksia ei voi jättää pölyttymään, vaan ne on pikaisesti saatava käyttöön.

Kysyisin vastuuministeriltä, mitä konkreettisia toimia hallitus on tekemässä tuulivoimarakentamisen edistämiseksi myös itäisessä Suomessa? [Mauri Peltokangas: Ettekö te lue ministerilistaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Asiasta vastaava ministeri ei ole paikalla. [Paula Werning: Pääministeri käy!] — Puolustusministeri Häkkänen on pyytännyt puheenvuoroa, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

16.13 Puolustusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Energiaministeri ei ole paikalla, mutta me ollaan yhteistoiminnassa perustettu tuulivoimaesteiden työryhmä, joka etsii nyt... [Vasemmalta: Työryhmä! — Naurua] — Juuri näin, Marinin hallitus ei lopulta näitä tutkaongelmia perannut loppuun asti, ja nyt sen takia sitten korkean tason virkamiesryhmä etsii... [Hälinää — Puhemies koputtaa] — Kannattaa ottaa rauhassa hetki, niin kuulette asian.

Eli aluevalvontaongelma on ihan tosi Itä-Suomessa. Venäjän uhka ei ole siis leikkiä, tämä kannattaa kuunnella ihan tarkasti. Sen takia tutkaongelmaan pitää löytää kunnolliset ratkaisut, ja se saattaa maksaa, mutta näitä ratkaisuja nyt etsitään. Teemme siinä parhaamme. Me etsitään myös Nato-kumppaneiden kanssa sellaisia tutkarakenteita, joilla voitaisiin löytää Itä-Suomen elinvoiman kannalta hyviä ratkaisuja tähän.

Toinen osio, on pakko vaan mainita liikennehankkeet: Karjalan rata 200 miljoonaa, Viitostie 140 miljoonaa, Savon rata 50 miljoonaa, [Timo Harakka: Edellisen hallituksen päätöksiä!] useita eri hankkeita etenee. [Puhemies koputtaa] Itä-Suomen elinkeinoelämän päättävöite: tehkää nämä työllisyysuudistukset. [Maria Guzenina: Kiittäkää edellistä hallitusta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

16.14 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan syystäkin täällä ollaan aika tuohtuneita siitä, että puhutaan työryhmistä ja valmistellaan erilaisia toimia ja mennään EU:n selän taakse. Jotta EU:ltakaan saataisiin tukea, pitää kansallisesti myös näyttää esimerkkiä ja osoittaa, että itäinen Suomi ansaitsee ne samat mahdollisuudet, mitä muuallakin on — siitähän on kysymys. Ei haluta mitään ylimääräistä vaan samat mahdollisuudet. Meillä on tämä tutkahaaste, joka aiheuttaa esteitä tuulivoiman rakentamiselle, siellä on esteitä tietoliikenneyhteyksille, siellä on katvealueita, missä ei edes puhelinliikenne toimi, ja tarvittaisiin panostuksia laajakaistan rakentamiseen sillä alueella, mikä loisi niitä mahdollisuuksia ja edellytyksiä. [Mauri Peltokangas: Tutkatko sitten pitäisi poistaa? — Anne Kalmarin välihuuto] Kyllä tähän pitäisi saada rahoitusta. Täällä on tullut esiin, että Länsi-Suomeen kyllä panostetaan. Turun tunnin juna on mainittu useasti, ja näitä hankkeita kyllä on, jos pystyttäisiin priorisoimaan niitä, jos oikeasti halutaan näitä edellytyksiä luoda. Itä-Suomen asia ja elinvoima on koko Suomen asia. On kysymys myös huoltovarmuudesta ja energiaomavaraisuudesta kokonaisuutena, ja näihin pitää panostaa. [Vasemmalta: Eikö näin?] — Pitääkö? [Naurua]

Puhemies Jussi Halla-aho: Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.16 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Jos nyt sallitaan, niin sanon nyt tämänkin, että kun on niin paljon jäänyt asioita tekemättä, niin nyt me emme ihan heti saa kaikkea hoidettua. [Välihuutoja — Antti Kurvinen: Vastuun pakoilua!] — Jotenkin arvasinkin, että reaktio on tämä. — Kyllä me vaan nyt tehdään niin, että ensin pitää asiat huolellisesti valmistella, mutta jotta tehdään päätöksiä, jotka kantavat ja jotka kestävät, ja kun rahaa on rajallisesti — josko ei ollenkaan — niin se pitää suunnata sinne, millä sillä on suurin vaikutus. [Pekka Aittakumpu: Turun tunnin juna!]

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Kuten ministeri Häkkänen totesi, Itä-Suomenkin elinkeinoelämän suurin toive on se, että tehkää nämä työelämäuudistukset, jotta yrittämisen edellytykset koko Suomessa ovat kunnossa, [Vasemmalta: Kuka sanoo tällä tavalla?] ja sitä me teemme.

Mutta vielä kerran haluan sanoa kaiken tämän äänen keskellä sen, että hallitus ymmärtää Itä-Suomen vaikean tilanteen. [Antti Kurvinen: Ei näytä siltä!] Me ollaan huolissaan Itä-Suomen turvallisuudesta, ihmisten turvallisuudentunteesta, Itä-Suomen elinvoimamahdollisuuksista. Hallitusohjelmasta löytyy kirjauksia paljon, ja tehdään konkreettisia tekoja [Krista Kiuru: Ei se kyllä siltä näytäl!] Itä-Suomen puolesta, koko ajan teemme lisää. Ymmärrettävää on se, että mikään ei riitä, mutta kyllä me teemme ja otamme tämän [Puhemies koputtaa] todella vakavasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.17 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä muuttuneessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa itäisen Suomen asia, se on koko Suomen asia, se on meidän yhteinen asia. Itäraja on kiinni, itämarkkina on kiinni, uudet liittolaiset ovat läntisen maarajan takana. Nyt tarvitaan visio, millä tavalla me voimme pitää itäisen Suomen elinvoimaisena. Se on meidän yhteinen asia. Me tarvitsemme investointeja liikenneinfraan, investointeja alueen koulutukseen, yritystukiin, sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Ja se ei riitä, pääministeri, että te ymmärrätte — mekin ymmärrämme, mutta teillä on ne vallan avaimet käsissänne ja itäisessä Suomessa odotetaan nyt niitä tekoja. Haluaisin tiedustella teiltä, että mikä teidän tahtotilanne on toimia elinvoimaisen itäisen Suomen puolesta. [Mauri Peltokangas: Eikö se justiin tullut selväksi?] Voivatko ihmiset nyt odottaa, että kehysriihestä, jonne te olette lupailleet miljardiluokan leikkauksia, edes itäinen Suomi saisi jotain hyviä uutisia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.18 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sieltä SDP:n leiristä on moneen kertaan kysely, onko hallituksella korvat, mutta nyt kysyisin samaa kyllä välillä ihan teiltä sieltä, kun on juuri vastattu useassa vastauksessa näihin asioihin, että mitä kaikkea meillä on pöydällä, mitä ollaan tekemässä, mitä on jo päätetty. [Perussuomalaisen ryhmästä: Juuri näin!] Töitä tehdään ja tahtotila on erittäin voimakas, se on erittäin voimakas auttaa Itä-Suomea tässä vaikeassa tilanteessa. Nyt meillä on esimerkiksi pöydällä tällä hetkellä se, miten me takaamme itärajan turvallisuuden, miten me esitämme sen, että Suomeen hyökätään hybrdivaikuttamisen keinoin, mitä me teemme siinä tilanteessa, jos meihin pyritään vaikuttamaan. Me teemme täysillä töitä Euroopan unionissa sen eteen, että unionissa on varattu niitä rahoja, joista me voimme hakea Itä-Suomeen rahoitusta — kuten esimerkiksi rajaturvallisuuteen, johon me kuukausi sitten ajettiin Euroopan unionin yhteiseen budjettiin läpi 10 miljardia sisäisen ja ulkoisen rajaturvallisuuden vahvistamiseen, muuttoliikkeen hallintaan. Ja sitten me haemme niitä rahoja, että meillä on näille itäisen raja-alueen alueille Euroopan unionissa varattuna rahaa, jota me voimme hakea, ja me pohjustamme niitä. [Puhemies koputtaa] Malttakaa mielenne ja kuunnelkaa, mitä sanotaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

16.19 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kyllä samaa mieltä siitä, että Itä-Suomi on jäänyt näissä asioissa paitsioon. Mutta kun rupeaa miettimään, mitä teki edellinen hallitus, [Antti Kurvinen: Olisipa perussuomalaiset hallituksessa!] niin ei yhtään mitään. Ne teot olivat aivan yhtä tyhjiä kuin edustaja Kurvisen työkalupakki. [Välihuutoja] Aamulla juuri läksin [Katri Kulmunin välihuuto] palaamaan valio-kuntamatkalta Islannista, josta tällä hetkellä on Kouvolan suunnalle tulossa uusi datakeskus, jota ruvetaan kohta rakentamaan. Ja olenko oikein ymmärtänyt, [Timo Harakka: Hyvä, että Islanti edes auttaa!] elinkeinoministeri Rydman, että olette edesauttanut näitä hankkeita ja tulette jatkossakin edesauttamaan varmasti kaikkia Itä-Suomeen kohdistuvia hankkeita?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rydman, olkaa hyvä.

16.20 **Elinkeinoministeri Wille Rydman** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä, juuri näin on. Hallitus tekee paljon töitä investointien kotiuttamiseksi Suomeen, kaikkialle Suomeen, mutta toki tietysti aivan erityisenä huomion kohteena tällä hetkellä on itäinen Suomi. Vaikka hallitus panostaakin edunvalvonnassaan siihen, että myöskin tässä akuutissa tilanteessa saamme EU-rahaa ohjattua, saamme kansallista rahaa ohjattua [Katri Kulmunin välihuuto] itäisen Suomen hyväksi, niin konkreettisin asia on tietystikin totta kai se, että saamme kestäväää pohjaa elinvoimalle, jotta saamme ulkomaisia ja kotimaisia investointeja.

Ja vaikka nyt taloudessa onkin paljon synkkiä pilviä taivaanrannassa, niin onneksi on myöskin monia lupaavia, myönteisiä hankkeita käynnissä. Ja niitä pyrimme parhaamme mukaan myöskin poliittisella puolella edesauttamaan, markkinoimaan, tekemään kaikkea sitä työtä, mitä tarvitaan investointien saamiseksi Suomeen, ja totta kai tietysti myöskin tekemään kaikkia niitä uudistuksia, joita hallitusohjelmassa on, joilla tehdään Suomesta kilpailukykyisempi ja houkuttelevampi maa ja kukoistavamman talouden yhteiskunta myöskin tuleville sukupolville. [Antti Kurvinen: Olisipa perussuomalaiset hallituksessa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väätäinen, olkaa hyvä.

16.21 **Tuula Väätäinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tullut selväksi, että Itä-Suomi ei pärjää yksin, niin kuin ei Suomikaan pärjää. EU:n merkitys korostuu entisestään — pääministeri taisi sanoa tuossa äsken, että EU:lla on erityinen merkitys siinä, millä tavalla Itä-Suomi tulevaisuudessa menestyy.

Ministeri Adlercreutz, te olette monesti täällä salissa sanonut, että Euroopan unioni kylä ymmärtää Itä-Suomen ja itäisen rajan merkityksen. Kun olen huomannut, että te olette moneen kertaan yrittänyt pyytää puheenvuoroa tälläkin kyselytunnilla, niin voisitteko te kertoa, mitkä ovat viimeiset terveiset Euroopan unionista ja mitä sieltä on saatavissa nimenomaan Itä-Suomen elinvoiman edistämiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Adlercreutz.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

16.22 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Kiitos hyvästä kysymyksestä ja valppaudesta.

Arvoisa puhemies! Kuten tässä on monesti jo tullut esille, itäisen Suomen kysymys on ollut meidän EU-vaikuttamisen keskiössä. Monet ministerit ovat vieneet samaa sanomaa Brysseliin komissioon, parlamenttiin. Suomessa vieraillut koheesiokysymyksestä vastaava komissaari Elisa Ferreira on saanut tämän viestin monesta suunnasta, ja esimerkiksi toissa viikolla kävin viemässä samaa viestiä Berliiniin, ja vastaanotto on ollut hyvä. Tässä hiljattain, muutama viikko sitten, kokouksessa Elisa Ferreira nosti kysymättä tämän asian itse esille, ikään kuin omiana näkökulmanaan, ja se kertoo siitä, että vaikuttaminen on ollut tehokasta. Jos me saamme myytyä koko Euroopalle strategisesti tärkeänä kysymyksenä sen, että reuna-alueet pysyvät asuttuina, että itäraja ei muodostu tyhjäksi vyöhykkeeksi, niin silloin olemme päässeet jo pitkälle. [Puhemies koputtaa] Ainakin koheesiopolitiikasta vastaava komissaari on nyt tämän sisäistänyt, ja toivottavasti se [Puhemies koputtaa] näkyy myöskin ensi kaudella konkreettisena asiana koheesiopolitiikassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

16.23 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puheenjohtaja! Eniten suuren sitä, että Itä-Suomen asema ja huoli Itä-Suomesta ei noussut opposition huoleksi viime hallituskaudella, kun hyvinvointialueiden rahoituslakia säädettiin. [Välihuutoja] Savo-Karjalassa asuu nimittäin Suomen sairain kansa, ja hyvin monesti olemme ministeri Essayah'n kanssa ihmetelleet sitä tuolla Pohjois-Savon hyvinvointialueen valtuustossa, miten huonosti rahoituslaissa otetaan huomioon sairastavuus. [Annika Saarikko: Sitten ei muuta kuin korjaamaan!]

Itä-Suomen asemaa ei myöskään avusta eikä auta se, että esimerkiksi keskustan puheenjohtaja Annika Saarikko jatkuvasti vääristelee sitä, miten Itä-Suomen asiaa hoidetaan tällä hetkellä hallituksessa. [Annika Saarikko: Miten niin?] Elinkeinoelämä tavoitteli vt 5:n korjaamista kymmenen vuotta, ja nyt tämä hallitus on vihdoinkin ja viimein ryhtynyt vt 5:n korjaamiseksi toimiin. [Katri Kulmuni: Se oli edellinen hallitus!] Kysynkin ministeri Lulu Ranteelta: miten tämä vt 5:n hanke edistyy, ja missä aikataulussa olemme?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ranne, olkaa hyvä.

16.24 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suunnitelmat ja hankkeet etenevät niin kuin hallitusohjelmassa on sovittu. Nyt kun sain puheenvuoron tähän, niin voin todeta, että Itä-Suomeen on siis tulossa infrainvestointeja 400 miljoonalla. [Perussuomalaisten ryhmästä: Loistavaa! — Ohhoh!] Lisäksi meillä on tulossa 250 miljoonaa tänä kesänä asfalttityöhön, ja tästä osansa saa myös Itä-Suomi. [Timo Harakka: Joka vuosi saa!] Me olemme vaikuttaneet EU:n suuntaan nyt erityisesti sillä tavalla, että EU-rahoituksessa pyritään saamaan Suomeen sotilaallisen liikkuvuuden rahoitusta ja kriittisen infran rahoitusta ja olemme verkostoituneet erittäin vahvasti merkittävien EU-maiden kanssa. Tänne on tulossa suurien maiden kollegoita kylään ja myöskin näkemään konkreettisesti, mistä tässä on kyse. Suomi on vaikuttamassa EU:ssa erityisesti sen takia, että me olemme nyt EU:n raja, me olemme Naton raja, ja tätä myötä meitä myöskin kuunnellaan.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Sitten voi todeta myöskin sen, että aika paljon meillä on tekemistä teidän jäämistönne vuoksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

16.26 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itäinen Suomi tosiaan on monella eri mittarilla se osa Suomesta, jossa voidaan muuta maata huonommin. Ja esimerkiksi kotimaakunnassani Pohjois-Savossa sairastavuusindeksi on koko maan korkein, on paljon työkyvyttömyyttä, työkyvyttömyyseläkeläisiä. Ja nämä terveyden ja hyvinvoinnin vajeet totta kai sitten heikentävät alueen asukkaitten elämänlaatua ja työ- ja toimintakykyä ja lisäävät myös palveluitten tarvetta.

Ja nyt kun hallitus esimerkiksi lisää suomalaisten köyhyyttä, leikkaa useista nuorten syrjäytymistä ehkäisevistä palveluista, karsii vapaan sivistystyön palveluita sekä leikkaa hyvinvointialueilta, niin osuvat nämä leikkaukset erityisen voimakkaasti just Itä-Suomeen. Kysynkin nyt asianosaiselta ministeriltä: miten hallitus aikoo kaventaa tätä alueellista sosioekonomista eriarvoisuutta Suomessa, vai onko se teillä edes tavoitteena? [Aki Lindén: Tämä on Ikosen alaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

16.27 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kysyttiin sairastavuuskriteeristä ja siitä, millä tavalla hyvinvoinnin eroja myöskin ollaan tekemässä. [Aki Lindénin välihuuto] Me ollaan uudistamassa tätä hyvinvointialueitten rahoitusmallia tulevaisuudessa. Nyt ensimmäiset vuodet hyvinvointialueille annetaan rauha. Mutta THL on nyt tällä hetkellä parhaillaan käymässä näitä sairastavuuskriteereitä läpi ja koettamassa tunnistaa sitä, millä tavalla tämä rahoitusmalli saadaan vastaamaan näihin tarpeisiin. [Eduskunnasta: Vastustatteko edelleen?]

Samalla voisin tarttua, kun täällä on puhuttu Itä-Suomen tilanteesta laajemmin, myöskin kaupunkipolitiikan välineisiin. Kaupunkipolitiikkahan on yksi kaupungin vetureita eri alueilla, ja meillä on parhaillaan menossa Itä-Suomen kaupunkien kanssa tällaisen kaupunkikumppanuuden neuvottelu. Siinä ovat itse asiassa mukana Lappeenranta, Imatra, Joensuu, mahdollisesti Kajaani tällaisen Itä-Suomen kaupunkikumppanuuden pyöreän pöydän menettelyn osalta. Ja minä uskon, että tällaiset välineet voivat olla myöskin niitä. Ja lisäksi meillä on näitä innovaatioekosysteemisopimuksia, joissa kehitetään tätä innovaatiotoimintaa yhdessä korkeakoulujen kanssa. Minä uskon, että tällaisilla välineillä voidaan edesauttaa myöskin eri alueitten menestystä. On todella tärkeätä, että koko Suomi tasapainoisesti menestyy. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

16.28 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kyllä tässä näitä ryhmiä on lueteltu, monenlaisia työryhmiä, missä tapahtuu.

Mutta te, pääministeri Orpo, sanoitte, että Itä-Suomi pelastuu sillä, kun nyt tehdään nämä työelämäuudistukset. Sairaussakko, potkulaki ja lakkojen kieltäminen, [Ben Zyskowicz: Kuka on kieltämässä lakot?] siinä on palkansaajalle viestiä Itä-Suomeen, että näillä nyt pelastetaan teidän työpaikat, ja sitten vielä niistetään siinä sivussa kilometrikorvauk-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

sista, että varmasti sieltä ei edes töihin pääse ajamaan, vaikka niitä töitä sadan kilometrin päässä olisi. Haluaisinkin kysyä, että mitkä ovat ne konkreettiset teot, pääministeri Orpo, kun tuoreen pk-yritysbarometrin mukaan Itä-Suomen maakuntien yritysten näkymät ovat muuhun maahan verrattuna heikkoja ja tulevaisuuden odotukset alhaalla. Ja jos teidän ainut keino on se, että työntekijöiltä niistetään se vähäkin, niin miten tässä sitten yritysmaailmassa enää kukaan pystyy pärjäämään ja ketään enää työllistämään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.29 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta on kiinnostavaa se, että joka toinen kyselytunti täällä moititaan hallitusta siitä, [Vasemmalla: Vastatkaa kysymykseen!] että te valmistelette lakiesityksenne huonosti ja sitten joka toinen kerta valitetaan siitä, että minkä takia te vaan valmistelette näitä asioita, että miksette te mene saman tien itse asiaan.

Mutta tästä kysymyksestä. Mitä tulee ensinnäkin alueellisiin yritystukiin, niin hallitus itse asiassa nimenomaisesti siirsi alueellisten yritystukien painopistettä hieman sieltä lännestä itään päin [Niina Malm: Hieman! — Taputtaa käsiään] johtuen juuri tästä tilanteesta. Ei siinäkään EU-sääntöjen puitteissa ihan suuria mahdollisuuksia ole tehdä, mutta mitä tulee tähän yleiseen rahoitukseen, niin EU-tasolta nimenomaisesti säilytimme sen vahvan Itä-Suomi-painotuksen.

Se olennainen kysymys on nimenomaisesti se, että millä luodaan sitä kestäväää elinvoiman pohjaa, ja siinä tullaan tietystikin kysymyksiin yksityisistä investoinneista ja siitä, että elinkeinoelämä voi hyvin. Ja siinä juuri ne työmarkkinareformit, joista pääministeri on puhunut, ovat aivan keskeisessä osassa ja kaikki ne vienti- ja investointiponnistelut, joita hallitus tällä hetkellä tekee. Se on vaikea kenttä tässä valtiontukikilpailutilanteessa, jossa Euroopassa elämme, mutta teemme parhaamme. [Niina Malm: Palkansaaaja maksaa tämänkin lystin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

16.31 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen toimet ja pelkät puheet — teillä meni yhdeksän kuukautta käynnistäessä edes nämä työryhmät, yhdeksän kuukautta — ovat aiheuttaneet itäisessä Suomessa epävarmuutta. Me sosiaalidemokraatit olemme sitä mieltä, että myös itäisessä Suomessa täytyy olla mahdollisuus asua, elää ja yrittää.

On tärkeää muistaa, että itäisen Suomen rajaseutu on myös Nato-raja. Mitä turvallisempi se on, sitä parempi se on koko Suomelle. Kyseessä on koko Suomen yhteinen asia. Vaarallisin alue on tyhjä alue. Kenraaliluutnantti evp. Arto Rätty onkin todennut: ”Mitä elinvoimaisempi ja toimivampi Itä-Suomi meillä on, sitä turvallisempi Itä-Suomi meillä on.” Ymmärtääkö hallitus, että Itä- ja Kaakkois-Suomen elinvoima on myös turvallisuuskysymys ja puolustuspoliittisesti tärkeä asia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Häkkänen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

16.32 Puolustusministeri Antti Häkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki Suomessa ymmärtävät, että koko maata puolustetaan ja Itä-Suomen elinvoima on myös turvallisuuspoliittinen kysymys, se on ihan selvä. Jos tähän olisi helppoja ratkaisuja, ne olisi varmaan aiemmilla vaalikausilla löydetty. Tälleen itäsuomalaisena itsekin voin sanoa, että olisiko meillä neljä viisi eri ryhmää ollut viimeisen 20—30 vuoden aikana. [Suna Kymäläisen välihuuto] Haasteet ovat siis olleet ennen tätä Ukrainan sotaa, ja nyt ne ovat vain kasvaneet.

Nyt me hyvässä yhteistyössä — uskoisin, että opposition kanssa — löydetään ratkaisuja, jotka ovat kestäviä. Me ei etsitä nyt sellaisia ratkaisuja, joissa kaadetaan tukijärjestelmää tai rahaa rahan päälle, vaan niin, että syntyy aitoa elinkeinotoimintaa, koulutukseen liittyvää osaamista, alueen erityispiirteistä kumpuavaa osaamista, esimerkiksi metsäteollisuus, alueen yritystoimintaan liittyvät kasvumahdollisuudet. Sen takia näitä nyt haetaan tarkasti, koska rahat ovat niukalla. Tämä hallitus ei halua tuhлата, me halutaan kääntää velkakierre poikki, mutta samaan aikaan kasvua pitää kiihdyttää, ja siksi näitä keinoja [Puhemies koputtaa] nyt etsitään hyvin tarkasti.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys terveyspalveluista (Markku Siponen kesk)

Suullinen kysymys SKT 19/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Siponen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.33 Markku Siponen kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen suurin säästösuunnitelma kohdistuu terveyspalveluihin. Te heikennätte tavallisen suomalaisen mahdollisuuksia saada itsensä, lapsensa tai vanhempansa lääkärille — senhän te leikkauksillanne teette, mitä sitä kaunistelemaan. Teidän linjanne seurauksena sairaaloita uhataan lakkauttaa, terveysasemien sulkemista suunnitellaan, palvelut karkaavat. Vanhuksilta viedään jälkiruuatkin palvelutalojen lautasilta.

En ihmettele yhtään, miksi suomalainen kysyy nyt itseltään, mihin hänen maksamansa verot menevät. No, kaikkihan me tiedämme, mihin ne menevät: ne lastataan tähän miljardeja maksavaan Turun tunnin junaan. [Naurua oikealta] Sinne sitä rahaa kyllä riittää. [Eduskunnasta: Älkää viitsikö!]

Nyt, hallitus, on aika herätä. Ministeri Juuso, olette antanut ymmärtää, että ihmisten terveyspalveluista on varaa leikata. Mistä leikataan? Kertokaa se nyt koko Suomelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.34 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella tehty sote-uudistus ja sen rahoitusmalli, mikä siinä luotiin, on syynä siihen tilanteeseen, missä me olemme nyt. [Välihuutoja] Hallitus ei ole kehottanut leikkaamaan lähipalveluista, kuten keskusta koko ajan väittää. Me olemme koko ajan sanoneet,

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

että lähipalveluihin pitää panostaa, matalan kynnyksen palveluja pitää lisätä, ja siihen pyrimme koko ajan ohjauksella, [Keskustan ryhmästä: Millä rahalla?] hyvinvointialueita ohjaamalla.

Hyvinvointialueiden valtuustot ja hallitukset ovat itse asiassa todella tärkeän paikan edessä siellä valtuustoissa, kun te mietitte ja päätätte, millä tavalla voidaan samat palvelut turvata pienemmillä kustannuksilla ja sillä henkilöstöllä, mikä on käytettävissä. Meidän täytyy miettiä uusia tapoja tuottaa palveluita, kotiin tuotavia palveluita, mobiilipalveluita, etä- ja digipalveluita, niissä toimissa, joihin ne sopivat, ja kaikin puolin miettiä, mistä voidaan leikata: voidaanko leikata hallinnosta, voidaanko leikata hankinnoista, entä ryhmärahat? [Hanna-Leena Mattilan välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

16.35 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asia on niin, että pelkät ruumisauto ja siunauskappeli eivät alueilla riitä. [Mauri Peltokangas: Juu, ei riitä!] Sosiaali- ja terveyspalveluissa kyse on suomalaisille äärimmäisen tärkeistä palveluista. Kyse on siitä, pääseekö vauva neuvolaan ja nuori lääkäriin ja saako vanhus laadukkaan hoidon. Tilanne hyvinvointialueilla on vaikea, kun kustannukset ovat nousseet. Samaan aikaan tässä tilanteessa hallitus uhkaa hyvinvointialueita tähtitieteellisillä leikkauksilla. [Antti Kurvinen: Pitää paikkansa!]

Perussuomalaiset, lupasitte ajaa tavallisen suomalaisen asiaa. Mihin nämä puheet unohduivat? Hallituksessa olette tarjonneet suomalaisille hoitoa odottaville ihmisille lähinnä vain tosiaan tyhjiä papereita tai laskuja ja perintäkirjeitä — hirvittävä sotku.

Keskusta esitti jo syksyllä hallitukselle ratkaisuja: perukaa leikkaukset, antakaa hyvinvointialueille aikaa tasapainottaa talous, laittakaa ammatinharjoittajamalli eteenpäin ja matkakustannukset sote-alueiden budjettiin. Ministeri Juuso, milloin tartutte näihin ratkaisuihin ja lopetatte raskaiden laskujen lähettämisen suomalaisille? [Ben Zyskowicz: Ja Kukakohan loi tämän sote-mallin? — Katri Kulmunin välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa... — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.37 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä ministeri Juuso jatkaa tuohon kysymyksen loppuosaan. Mutta kyllä nyt täytyy tehdä pari perusasiaa selväksi. Se, että sanotte, että hallitus leikkaa tähtitieteellisiä summia sotesta, [Katri Kulmunin välihuuto] on yksinkertaisesti väärä totuus. Tänä vuonna käytetään noin 24 miljardia euroa sosiaali- ja terveyspalveluihin — kolmannes valtion budjetista. Joka ainut vuosi me lisäämme yli miljardin lisää rahaa sosiaali- ja terveyspalveluihin. Se on valtava summa tilanteessa, jossa me velkaannumme koko ajan. Ja mistä tämä johtuu? Se johtuu siitä sote-mallista, jonka teidän hallituksenne teki. [Katri Kulmunin välihuuto] Te ette usko-neet sitä, että tämä on kallis, tämä ei nopeuta hoitopääsyä, vaan kustannukset nousevat. Juuri siinä tilanteessa nyt ollaan, juuri sitä tilannetta niillä alueilla joudutaan ratkomaan. Mutta älkää sanoko, että me leikkaisimme sotesta. Me lisäämme joka vuosi yli miljardin. [Välihuutoja]

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

16.38 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistus ei ole valmis, emme ole koskaan niin väittäneetkään. [Mauri Peltokankaan välihuuto] Se ei voi kuitenkaan olla syy sille, että suomalaisten arjen turvallisuus heitetään roskiin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Miksi te heititte?] Me kysymme: Mitä hallitus tekee niiden lasten hyväksi, jotka kohtaavat vastoinkäymisiä ensimmäisinä vuosinaan, ja sote-rahoista ei riitä heille tukea? Tai mitä hallitus tekee niille ikäihmisille, jotka joutuvat turvautumaan Kela-taksiin pari kertaa viikossa, kun [Ben Zyskowiczin välihuuto] lähellä oleva terveyskeskus lakkautetaan?

Hallituksen vastaukset kertovat siitä, että tämä neljännesvaalikauden tulos on vain tyhjä paperi. Siitä keskusta on aidosti huolissaan. Neljäsosa vaalikaudesta on mennyt, ja teillä ei ole tarjota meille mitään muita keinoja turvata suomalaisten lähipalvelut ja arjen turvallisuus kuin edellisen hallituksen ratkaisut. Sen sijaan tarjoatte sekasortoa. Teidän epäselvä johtamisenne esimerkiksi synnytyssairaaloiden ja terveyskeskusten osalta pahentaa tilannetta ja lisää kustannuksia.

Arvoisa ministeri Juuso, olette sanonut, että sosiaali- ja terveystalvakuista on varaa leikata. [Puhemies koputtaa] Kysyn edustaja Siposen tavoin: [Puhemies koputtaa] kerrotteko suomalaisille, mistä on varaa leikata?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.39 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri juuri vastasi tähän kysymykseen, joten en lähde siihen enää toista kertaa vastaamaan.

Mutta kommentoin tätä lasten ja nuorten tilannetta niin, että me olemme todella panostamassa lasten ja nuorten terapiatakuuseen korjataksemme sen tilanteen, mikä tällä hetkellä on. [Katri Kulmunin välihuuto] Ja huomautan vielä kysymykseen siitä, kun vanhan ihmisen pitää Kela-taksilla lähteä kauas, että on olemassa se toinenkin vaihtoehto. On olemassa se vaihtoehto, että hoitaja tai lääkäri tulee käymään siellä vanhuksen kotona. Kumpi teistä on parempi? [Eduskunnasta: Onko tämä lupaus?]

2.3. Suullinen kysymys terveystalvakuista (Henrik Wickström r)

Suullinen kysymys SKT 20/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: RKP:n kysymys liittyy tähän samaan aihepiiriin, joten käsittelemme sen samassa yhteydessä. — Edustaja Wickström, ledamot Wickström, varsågod.

Keskustelu

16.40 **Henrik Wickström r:** Vårderade talman, arvoisa puhemies! Kun me keskustelemme sote-sektorista ja sote-sektorin haasteista, niin eittämättä suurin haaste liittyy henkilöstön saatavuuteen.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

En av de största utmaningarna inom hela vårdsektorn handlar om personalbristen, som är akut. Utan en välmående personal har vi inte heller en fungerande omsorg för alla finländare.

Hallitusohjelmasta löytyy kirjauksia siitä, millä tavalla hallitus aikoo panostaa siihen, että meillä olisi riittävästi sote-puolen henkilöstöä kaikkialla Suomessa. Jos nyt tällä hetkellä kuuntelee viestiä henkilöstöltä, mitä varmaan me kaikki saadaan, niin eivät uudet hyvinvointialueet ole esimerkiksi helpottaneet byrokratiaa, mikä koetaan, että kuormittaa tällä hetkellä hoitohenkilöstöä. Olemme voineet lukea useassa lehdessä siitä, että lääkärit sanovat, että nykyään ei ehdi hoitaa yhden päivän aikana yhtä monta asiakasta kuin aiemmin. Kysynkin arvoisalta ministeri Juusolta, mitä kaikkia toimia edistetään nyt pikaisesti hallituksessa, jotta tähän akuuttiin tilanteeseen saataisiin ratkaisuja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.41 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Wickström on kysynyt tästä kysymyksestä aikaisemminkin muutaman kerran, mutta voin nyt käydä läpi sitä ajankohtaista tilannetta, [Antti Kurvisen välihuuto] mikä tällä hetkellä on valmistelussa.

Ensinnäkin koko ajan kartoitamme tietopohjaa siitä, paljonko meillä hoitajia on ja paljonko me tulevaisuudessa tarvitaan, jotta osaamme sopivalla määrällä myöskin lisätä koulutuspaiikkoja. [Antti Kurvinen: Kaikki edellisen hallituksen vika!] Me kehitämme koulutuksen rakennetta modulaariseksi sillä tavalla, että siinä on perus... Tämä tehdään opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta, mutta se toivon mukaan parantaa henkilöstön saantia sinne koulutukseen. Meillä on myöskin tekeillä ammattihenkilölainsäädännön uudistus, missä täsmennetään sitä, mitä kukin ammattiryhmä voi tehdä. Me käymme läpi esimerkiksi todistuksia ja lausuntoja: onko pakko kirjoittaa niin paljon todistuksia ja lausuntoja kuin tällä hetkellä. Esimerkiksi psykiatrien työajasta menee tällä hetkellä 50 prosenttia todistusten ja lausuntojen kirjoittamiseen, ja tästä pitää päästä pois, ja tähän me tartumme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

16.42 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakko nyt korjata pääministeriä sen verran, että eihän hyvinvointialueiden alijäämä ole syntynyt yhtäkkiä sote-uudistuksen myötä. [Mika Kari: Näinpä!] Nämä alijäämät ovat olleet olemassa aikaisemmin ja ovat näkyneet kuntatalouden puolella. [Jani Mäkelä: Mitä te teitte sille asialle?] Erotuksena aikaisempaan on se, että tässä uudessa sote-järjestelmässä valtion rooli on erittäin keskeinen, koska hyvinvointialueilla ei ole omia tulonhankkimiskeinoja kuten kunnilla on ollut, ja koko tämä rahoitus tulee valtiolta. Siksi vastuu on hallituksella, ja siksi kysymys kuuluu: mitä hallitus aikoo tehdä hyvinvointialueiden ongelmiin vastaamiseksi tai tämän kustannusten kasvun hillitsemiseksi, joka sekään ei johdu uudistuksesta vaan esimerkiksi vuokratyövoiman kustannusten kasvusta, keikkalääkäreistä ja inflaatiosta? Istun itse sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja yhdeksän kuukautta tässä nyt on odoteltu, että tulisi hallituksen suunnalta ensimmäistäkään toimenpidettä, joilla helpotettaisiin hyvinvointialueiden tilannetta. Yhtäkään ei ole tullut tähän asti.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Pääministeri Orpo, ministeri Juuso: milloin hallitukselta tulee jotain toimenpiteitä tämän palveluiden alasajon ehkäisemiseksi? [Mauri Peltokangas: Marinin hallitus tumpeloi koko systeemin! — Naurua]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

16.43 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellinen hallitus teki meille hallinnon uudistuksen, [Vasemmalta: Ei! — Hälinää — Puhemies koputtaa] nyt tämä hallitus kääntää katseen ihmisten palveluihin ja uudistaa myöskin palveluita. [Pia Viitanen: Kysymys kuuluu: mitä teette helpottaaksenne?]

Meidän tavoitteet ovat kahtalaiset: se, että me saamme rahoituksen riittämään myöskin tulevaisuuden palveluihin, ja se, että kehitämme myöskin ihmisten hoitoonpääsyä oikea-aikaisemmaksi kuin aikaisemmin. Nämä ovat kaksi asiaa, jotka eivät ratkenneet sillä edellisen hallituksen uudistuksella. Meidän rahoitusmalli on sellainen, että tässä tosiaan yli 24 miljardia tulee tähän hyvinvointialueitten rahoitukseen tänä vuonna. Se on yli neljäsosa valtion budjetista, ja se kasvaa yli miljardin vuodessa, kuten pääministeri täällä kertoi. Eli kyllä se on. Ensi vuonna meillä on tulossa myöskin ensimmäinen jälkikäteistarkistus, jolla korjataan ne hyvinvointialueitten viime vuoden alijäämät, eli tavallaan tämä rahoitusmalli korjaa itsensä myöskin näissä.

Lisäksi täällä oli kysymys vuokratyöstä. Se on tietysti STM:n työn alla, mutta sielläkin on tehty nyt tällainen työryhmä, [Vasemmalta: Työryhmä!] joka on hakenut ratkaisuja siihen, ja ne ovat tulossa päätöksille. Että on haettu ratkaisuja myöskin siihen, että millä tavalla ratkomme näitä.

Eli täsmäratkaisuja haetaan sekä rahoitusmallia kehittämällä että sitten henkilöstön saatavuuteen ja palveluitten kehittämiseen, ja näissä on todella paljon työtä tehtävänä, jotta tavoitteisiin päästään, mutta meillä on aktiivinen ote niissä. — Kiitoksia.

2.4. Suullinen kysymys terveyspalveluista (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 21/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Myös Liike Nyt -eduskuntaryhmän kysymys liittyy tähän samaan aihepiiriin. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.45 Harry Harkimo liik: Kiitos, arvoisa puhemies! Vanhusten hoitopaikkoja suljetaan tällä hetkellä henkilöpulan vuoksi. [Li Andersson: Mutta hallituksella on työryhmä!] Minun äitini oli vanhustenhoidossa tuossa pitkän aikaa, ja seurasin sitä tilannetta, ja siihenhän on tehty hoitajamitoitus, kuinka paljon pitää olla sairaanhoitajia ja muita hoitajia. Ja ihmettelen sitä, miksi ei siihen voida tehdä muutosta. Miettikää omaishoitajia. Niitä on tuhansia Suomessa, ei heilläkään ole mitään koulutusta siihen tehtävään, ja he pystyvät hoitamaan vanhukset erittäin hyvin. Miksi ei näitä mitoituksia voida muuttaa, miksei voida ottaa sinne ihmisiä töihin? Siellä on semmoisia töitä, mitkä kuka vaan, joka osaa hoitaa ihmistä, pystyy tekemään.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.46 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ympärivuorokautisen hoivan potilaista 92 prosenttia on vakavasti muistisairaita, he ovat myöskin monisairaita henkilöitä, heillä on useita erilaisia sairauksia, jotka vaativat lääkitystä ja myöskin seurantaa. Sitä varten meillä täytyy olla ammattilaisia siellä, ja se ammattilainen, joka tätä työtä tekee, on sairaanhoitaja ja se on lähihoitaja. Meillä on siellä myöskin töitä, mitä voi tehdä muilla tutkinnoilla tai muunlaisella koulutuksella. On ruuanlaittoa, pyykinhuoltoa, siivoamista ynnä muuta, siihen ei tarvita hoitajan tutkintoa. Ja tätä ollaan painotettu koko ajan: ottakaa niitä apukäsiä sinne, jotta sairaanhoitajan tai lähihoitajan ei tarvitse siivota tai tehdä ruokaa tai pyykinhuoltoa.

Tämä henkilöstömitoitus, mikä siellä on tällä hetkellä näiden muistisairaiden, monisairaiden ihmisten kanssa, todella tarvitaan. Siinä ei ole yhtään liikaa. [Vasemmalta: Hyvä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

16.47 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teen tämmöisen ehdotuksen pääministerille, että menköön nyt sitten niin, että tämä kyselytunti vielä, niin kaikki nämä vastaukset voivat kietoutua sen ympärille, että ”no mutta kun edellinen hallitus”, [Antti Kurvinen: Säälittävää!] mutta voisi olla niin, että ensi kyselytunnille kannataisi varustautua myös jo vähän uudennaisilla ideoilla.

Me emme ole koskaan, hyvä pääministeri, väittäneet, että siitä isosta uudistuksesta — joka ei sanalla sanoen muuten kokoomusyhteistyössä onnistunut, perustuslaillisesti kestävä ratkaisu — [Timo Heinonen: Se oli Sipilän hallitus!] olisi tullut täydellinen kerralla. Nyt vain vastuu on teillä niiden pykälien muuttamisesta, jotka eivät käytännössä toimi, [Ben Zyskiewicz: Jotka te teitte! — Jani Mäkelä: Miksi ne ei toimi?] kuten esimerkiksi se, miten nopeasti alijäämäsäännöstöä olisi nyt syytä muuttaa, koska kertakaikkisesti talouden olosuhteet täällä mainittujen syiden, esimerkiksi inflaation ja palkankorotusten, vuoksi muuttuivat. [Jani Mäkelä: Kuka oli vastuussa viime kaudella?] Teillä on vastuu tehdä muutoksia, jotta malli voisi toimia. [Jani Mäkelä: Kuka oli valtiovarainministeri?]

Tässä eivät nyt modulaarit, eivät työryhmät lämmitä, ministeri Juuso, ja siksi toistan kolmannen kerran sen kysymyksen, joka on aivan oleellinen jokaisen aluevaltuutetun ja ennen kaikkea [Puhemies koputtaa] jokaisen hoivakodin, neuvolapalveluiden tai terveysaseman palveluiden käyttäjän kannalta. [Puhemies koputtaa] Ministeri Juuso, te olette antanut valtuudet valtiovarainministerille, että teidän salkustanne saa leikata. [Puhemies koputtaa] Mistä palveluista te aiotte leikata lisää?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.48 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näitä valtiontalouden leikkauksia ei todellakaan päättä sosiaali- ja terveysministeri yksin, vaan valtiovarainministeriö on siinä tietenkin pääroolissa, [Annika Saarikon välihuuto] kuten hyvin entisenä valtiovarainministerinä tiedätte. On totta, että varmaankin... En tiedä vielä, mikä se leikkauslista on, emme ole sitä vielä hallituksessa käsitelleet, mitä sieltä on tulossa. Tietysti toivon, että sinne ei sote-puolelle tulisi enää enempää leikkauksia, mutta en voi sitä luvata. [Annika Saarikko: Te olette vastuuministeri! — Välihuutoja]

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.49 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäiseksi en voi olla viittaamatta ministeri Juuson edelliseen puheenvuoroon, että me suomalaiset toivomme, että ministeri ei vain toivo, että sotesta ei leikata, vaan vastuuministerinä vastaa, [Antti Kurvinen: Kyllä!] että sotesta ei leikata niin paljon, että se vaikuttaa dramaattisesti palveluihin.

Mutta mitään palveluita ei ole ilman ammattilaisia — ei heitä, jotka toimivat lastensuojelussa, sosiaalityöntekijöinä, vanhuspalveluissa, vammaispalveluissa. Me kuultiin täällä, että hallitus vastaa työvoimapulaan kehittämällä koulutukseen modulaareja — oliko se oikea termi? [Vasemmalta: Oli!] Tämä nyt ammattilaisille viestiksi, kun samaan aikaan toisella kädellä leikataan aikuiskoulutustuki, jolla vaikka se lastensuojelun ohjaaja on voinut kouluttautua sosiaalityöntekijäksi, joista on huutava pula, mistä maksavat ne lapset, joiden hätä jää näkymättömiin. Samaan aikaan te tuotte pöytään vientivetoisen palkkamallin, jolla tasan tuomitsette nämä naisvaltaiset matalapalkka-alat palkkakuoppaan ja aivan varmasti, ministeri Satonen, heikennätte näiden alojen veto- ja pitovoimaa. Ja kun vielä lisäksi te leikkaatte asumistukea, jolla se lastensuojelun työntekijä on voinut kaupungissa yksinhuoltajana tehdä siellä lastenkodissa työtä, niin miten tämä hallitus turvaa, että yhdenkään lapsen hätä [Puhemies koputtaa] ei jää enää näkymättömiin vaan ammattilaisia riittää sote-sektorille tulevaisuudessakin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.50 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitetaan tästä vientivetoisesta palkkamallista. Tässä on aika monta kertaa vedottu myös pääministerin suulla siihen, että SAK palaisi neuvotteluun tästä vientivetoisesta palkkamallista [Vasemmalta: Onko aito neuvottelu?] — kyllä — jolla voidaan tehdä sen tyyppinen ratkaisu kuin Ruotsissa on tehty. [Saara Hyrkön välihuuto] Ja jos te katsotte sitä, mitä Ruotsissa on tapahtunut, niin Ruotsissa nimenomaan näiden naisvaltaisten työvoimapula-alojen palkka-kehitys on ollut tämän vientimallin aikana parempaa kuin muilla aloilla keskimäärin. [Li Anderssonin välihuuto] Tästä löytyy valtakunnansovittelija Irene Wennemon kalvot, jotka hän esitteli. Eli on täysin mahdollista tehdä tällainen ratkaisu, jos se aiotaan tehdä.

Mitä sitten aikuiskoulutustukeen tulee, niin sen osalta, kuten täällä on jo käyty läpi, se on totta, että se on tärkeä asia ollut silloin, kun omalla alalla, myös sote-alalla, kouluttaudutaan pidemmälle, ja siihen nyt haetaan ratkaisuja. Mutta sote-alalle se ei ole ollut ratkaisu, koska sieltä on ollut yhtä paljon liikettä pois aikuiskoulutustuen avulla kuin sote-alalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

16.51 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella kaavaillaan leikkaustoiminnan keskittämistä Oulun yliopistolliseen sairaalaan, pois Oulaskankaan hyvästä sairaalasta, ja hoitajien oletetaan siirtyvän perässä työskentelemään sadan kilometrin päähän Ouluun. Hoitajat eivät aio toimia näin vaan vaihtavat mieluummin muihin hommiin. Tämä on tuttu ilmiö myös muilla hyvinvointialueilla. Alueille kohdistuneet pakkosäästöt johtavat lähipalvelujen heikenty-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

miseen, kun pieniä terveysasemia ja hoitoyksiköitä suljetaan. Palvelut karkaavat kauas ja hoitajien työmatkat pitenevät. Ministeri Juuso, olette varmasti tietoinen, mitä hyvinvointialueilla tapahtuu. Mitä aiotte tehdä, jotta hoitajapula ei entisestään pahene?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.52 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä olen tietoinen, mitä hyvinvointialueilla tapahtuu, ja tietoinen myöskin siitä, että suuri osa säästöistä kohdistuu nimenomaan palveluverkkoon, ja se on mielestäni valittavaa. Mielestäni vuodeosastoja ei pitäisi lakkauttaa [Välihuutoja keskustan ryhmästä] ja sote-palvelut pitäisi turvata kaikille. Mutta hyvinvointialueen hallitus ja valtuusto päättävät, [Antti Kurvinen: Ottakaa vastuu!] mistä sieltä niitä palveluita leikataan. Se ei ole ministerin eikä ministeriön vallassa tällä hetkellä, vaan se on hyvinvointialueiden vallassa. [Antti Kurvinen: Vastuun pakoilua!] Ymmärrän, että hyvinvointialueiden valtuutetuille se vaikeiden päätösten tekeminen on vaikeaa. Mutta kannustan miettimään niitä leikkauksia, mitä te siellä teette, tai miettikää säästö- tai sopeutustoimenpiteitä jostakin muualta kuin ihan niistä lähipalveluista, ihan niistä tärkeistä, mitä ihmiset eniten tarvitsevat. [Antti Kurvinen: Pääministeristä alkaen vastuun pakoilua!] Ne täytyy pystyä järjestämään eri tavalla tulevaisuudessa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys energiantuontia koskevista Venäjä-pakotteista (Oras Tynkkynen vihr)

Suullinen kysymys SKT 22/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Tynkkynen, Oras, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.53 Oras Tynkkynen vihr: Kiitos, puhemies! Eilen tässä salissa me osoitimme yksituumaisuutemme Ukrainan puolesta. Uskon, että se antaa teille hallituksessa vahvan selkänogan tuoda uusia esityksiä Ukrainan tukemisesta. Sattumoisin juuri eilen myös EU-maat pääsivät sopuun jo 13. pakotepaketesta Venäjää vastaan. Nämä uudet pakotteet koskevat liki 200:aa henkilöä ja monia yrityksiä. Vielä 13 pakotepaketin jälkeenkin Venäjä rahoittaa silti tätä raakalaismaista hyökkäyssotaansa viemällä energiaa myös tänne Euroopan maihin. Meille Suomeenkin tuodaan yhä kahden vuoden sodankäynnistä huolimatta fossiilista kaasua ja ydinpolttoaineita. Arvoisa pääministeri Orpo, kun te Eurooppa-neuvoston kokouksissa käytte muiden jäsenmaiden kanssa näitä keskusteluja pakotteista, miten näette, mitä voitaisiin tehdä, jotta kaikki energiantuonti ja kaikki energiahankkeet Venäjältä saataisiin vihdoinkin kiellettyä? [Sheikki Laakson välihuuto] Ja jos EU:ssa ei päästä tästä yhdessä sopuun, voitaisiinko edetä Suomessa kansallisesti?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

16.54 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aluksi haluan kiittää tästä asiallisesta kysymyksestä. On todellakin hienoa, että nyt saatiin 13. pakotepaketti, ja se osui erinomaisesti sen jälkeiseen lähiaikaan, kun Navalnyin kuolemasta ilmoitettiin. [Ben Zyskiewicz: Murhasta!] Putin ja Venäjän johto ovat syyllisiä hänen kuolemaansa — jälleen yksi poliittinen murha nähty. Siksi pakotteita täytyy olla. Tämän 13. paketin yksi oleellinen kysymys on se, että myöskin kiristetään valvontaa. Me tiedämme, että pakotteita kierretään, ja se pitää saada loppumaan.

Mitä sitten tulee tähän fossiilisten viennin poistamiseen Venäjältä muihin maihin, niin sen pitää olla yksiselitteisesti prioriteetti edelleen. Eurooppa on edennyt todella nopeasti irtautumisessa fossiilisista, niin kuin Suomi on näyttänyt mallia, mutta siinä pitää vielä tehdä enemmän. Me tiedämme hyvin ne Euroopan maat, jotka vieläkin tuovat ja liikaa, koska jokainen, jokainen eurollinen fossiilista on liikaa. Nimenomaan se, mitä Eurooppa-neuvoston pöydässä tehdään, on se, että luodaan vahvaa yhteisöllistä painetta niitä maita kohtaan, [Puhemies koputtaa] jotka vielä tätä kauppaa käyvät.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta (Minja Koskela vas)

Suullinen kysymys SKT 23/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.56 **Minja Koskela vas:** Arvoisa puhemies! Kuten täällä tänäänkin on puhuttu, niin oikeistohallitus on todella lakkauttamassa aikuiskoulutustuen, millä tulee olemaan katastrofaaliset vaikutukset työvoimapulasta kärsiville sote- ja kasvatusaloille. Hallitus väittää valmistelevansa niin sanottua korvaavaa mallia, mutta tätä asiaa valmistelevasta työryhmästä on kuulunut kummia: mitään korvaavaa tukea ei olisi tulossa, vaan jatkossa alanvaihtajat joutuvat ottamaan velkaa opintojen rahoittamiseksi. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kauheaa!] Miten hallitus kuvittelee, että me löydämme jatkossa terveyskeskuksiin ja päiväkoiteihin työntekijöitä, jos alan vaihtaminen edellyttää valtavaa velkataakkaa — etenkin kun te olette samalla valmistelemassa palkankorotuskattoja ja ikuista palkkakuoppaa näille aloille?

Kysynkin: voitteko, työministeri Satonen, vahvistaa tässä ja nyt, onko velkataakamalli todella se teidän lupaamanne korvaava malli? [Jani Mäkelä: Ei velkaa tarvitse maksaa takaisin, vasemmiston mielestä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.57 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tähän kysymykseen jo kerran vastasin, mutta kertaus on opintojen äiti. Katsotaan nyt vielä kerran nämä luvut, että kuinka merkittävä on ollut tämä alalle tulo. [Vasemmalta: Vastataksa siihen kysymykseen!] Kun minulla on vuoden 2022 luvut, niin terveys- ja hyvinvoin-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

tialueille on tullut aikuiskoulutustuen avulla 3 069 henkilöä ja alalta on opiskellut pois aikuiskoulutustuella 2 928, [Välihuutoja vasemmalta] eli se tarkoittaa sitä, että liikettä on aikuiskoulutustuen avulla käytännössä aivan yhtä paljon molempiin suuntiin. [Aino-Kaisa Pekonen: Estätekö te heitä sitten vaihtamasta alaa?] Kasvatusalan tulokset ovat suurin piirtein samansuuntaisia. Eli se ei ole ollut ratkaisu tähän asiaan.

Sitten jos tullaan siihen periaatteelliseen kysymykseen, niin minä kyllä toivoisin nyt oppositiolta, että ottaisitte tämän Suomen talouden tilanteen ihan vakavasti ja ymmärtäisitte sen, että ihan kaikkia etuisuuksia ei voida enää samassa mittaluokassa jatkossa pitää kuin mitä tähän asti on ollut. Jos ihminen haluaa vaihtaa alaa omasta tahdostaan, on kohtuullista, että siinä on myös jonkun verran omavastuuta. [Välihuutoja]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys investointihankkeiden lupabyrokratiasta (Peter Östman kd)

Suullinen kysymys SKT 24/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Östman, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.58 **Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Suomen talouden kasvu on yrittäjien käsissä, ja kun seuraa tätä keskustelua, voi sanoa, että ”kiitos että on näin”, koska meihin ei ilmeisesti luoteta, kun käydään tämän tasoista keskustelua täällä. Enemmän luotan kyllä yrittäjiin. Nimittäin jos yrittäjät uskaltavat ottaa riskiä, investoida ja työllistää, kestävä kasvu voi jatkua ja työllisyys parantua. Suomi tarvitsee lisää vientiä, mutta se edellyttää myös investointeja. Se, että suomalaiset yritykset investoivat ja että saamme myös ulkomaisia investointeja tänne Suomeen, edellyttää vakautta myöskin työmarkkinoilla.

Haluaisin kysyä asianomaiselta ministeriltä: meillä on lupajonossa tällä hetkellä miljardien investointihankkeita, ja kun hallitusohjelmassa on kirjaus, että me aiomme puuttua tähän, että me saamme sujuvuutta tähän ja yhden luukun periaatteella, niin miten me saataisiin lisää investointeja tänne Suomeen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.59 **Elinkeinoministeri Wille Rydman** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Östman on täysin oikeassa siinä, että byrokratia luvituspuolella on keskeinen este ja hidaste sille, että Suomeen kunnollisia investointeja saadaan. Meillä on tällä hetkellä käynnissä iso työ sen suhteen, että saamme tämän luvituksen sujuvammaksi. Se on yksi osa tätä kokonaisuutta, tärkeä osa sitä.

Sen lisäksi pyrimme tietystikin siihen, että viemme nämä työmarkkinauudistukset läpi, jolloin luomme myöskin vakautta suomalaiseen työmarkkinaan, teemme työstä ja yrittämisestä Suomessa kannattavampaa ja sitä kautta myöskin Suomesta houkuttelevamman investoimisen kohteen. Meillä on myöskin käynnissä fuusioprosessi, jossa valtion erityisrahoitusyhtiöitä saatetaan yhteen, jotta saamme myöskin tämmöisen tehokkaamman ja le-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

veämpiä hartioiden teollisuuspoliittisen välineen, jota voidaan osaltaan myöskin hyödyntää näissä tapauksissa, joissa pyrimme saamaan kotiutettua Suomeen investointeja ulkomailta. Teemme myöskin kaikkemme sen eteen, että suomalainen vientiteollisuus pystyy pärjäämään erinomaisen hyvin. Meillä on jatkuvasti suunnitteilla erilaisia vienninedistämismatkoja yhteistyössä elinkeinoelämän ja yritysten kanssa, joilla saamme avattua uusia markkinoita. [Puhemies koputtaa] Palasin juuri hiljattain Indonesiasta erittäin onnistuneelta vienninedistämismatkalta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali

Vaali VAA 5/2024 vp

Vaaleja

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 3. asiana on Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali. Totean, että vaali on yksimielinen.

Eduskunta valitsi Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäseniksi ja varajäseniksi edustajille jaetussa monisteessa luetellut edustajat.

Jäseniksi

Heikki Autto kok
Noora Fagerström kok
Marko Kilpi kok
Karoliina Partanen kok
Ville Väyrynen kok
Juho Eerola ps
Minna Reijonen ps
Pia Sillanpää ps
Joakim Vigelius ps
Kim Berg sd
Jani Kokko sd
Anna-Kristiina Mikkonen sd
Pinja Perholehto sd
Jouni Ovaska kesk
Markku Siponen kesk
Krista Mikkonen vihr
Veronika Honkasalo vas
Eva Biaudet r

Varajäseniksi

Aura Salla kok
Saara-Sofia Sirén kok

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Heikki Vestman kok
Sinuhe Wallinheimo kok
Miko Bergbom ps
Vilhelm Junnila ps
Antti Kangas ps
Jorma Piisinen ps
Timo Vornanen ps
Pia Hiltunen sd
Johan Kvarnström sd
Ville Merinen sd
Juha Viitala sd
Hanna-Leena Mattila kesk
Hanna Räsänen kesk
Bella Forsgrén vihr
Timo Furuholm vas
Mikko Ollikainen r

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.01 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti eurooppalaisella tiellä. Jatkamme vuoden 2018 alkoholilain kokonaisuudistusta. Ensimmäinen askel alkoholin myynnin maltillisessa vapauttamisessa on tänään täällä eduskunnassa lähetekeskustelussa. Luvanvaraisessa vähittäismyynnissä eli esimerkiksi ruokakaupoissa voisi jatkossa myydä myös vahvoja oluita ja siidereitä sekä mietoja viinejä.

Esityksessä ehdotetaan, että alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskevia säännöksiä muutettaisiin sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien lisäksi myös enintään 8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät käymisteitse valmistetut alkoholijuomat. Alkoholijuomien vähittäismyyntiluvan myöntämisen edellytyksiä ei muutettaisi, eikä nykyisillä luvanhaltijoilla olisi tarvetta hakea uusia lupia muutoksen toteuttamiseksi.

Valmistustaparojoite käymisteitse ei ole ongelmaton, sanon sen ihan suoraan. Ongelma tuotiin esiin lausuntokierroksella ja lainsäädännön arviointineuvoston lausunnossa. Myös komissio pyysi asiasta Suomelta lisäselvityksiä. Esitys on hallitusohjelman mukainen

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

kompromissi, ja suhtautuminen valmistustaparajoitteeseen on nyt eduskunnan käsissä, ja luotan, että valiokunnat käyvät asian huolellisesti läpi.

Seuraavat askeleet alkoholipolitiikan maltillisessa vapauttamisessa ovat jo valmistusmassa. Seuraavaksi tuomme eduskuntaan alkoholijuomien verkkokaupan ja kotiinkuljetuksen mahdollistavan esityksen. Tulemme myös selkeyttämään rajat ylittävää etämyyntiä koskevan sääntelyn. Tällä vaalikaudella selvitämme myös viinien tuomista ruokakauppoihin sekä alkoholisääntelyn siirtämistä sosiaali- ja terveysministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön. Selvitykset käynnistyvät tänä keväänä ja valmistuvat hallituksen puoliväliriiheen mennessä. Pyrimme myös listaamaan Suomen EU:n viinintuottajamaiden luetteloon ja poistamaan suomalaisten alkoholituotteiden ulkomaille suuntautuvan markkinoinnin esiteitä. Pienpanimoiden, pientislaamoiden ja viinitilojen tuotteiden myyntiä suoraan valmistuspaikalta tullaan myöskin vapauttamaan.

Alkoholin kokonaiskulutus on jatkanut laskuaan vuonna 2018 toteutetun alkoholilain kokonaisuudistuksen jälkeen. Se on osoitus, että alkoholisääntelyä voidaan vastuullisin askelein edelleen vapauttaa. Suhtaudumme vakavasti alkoholista koituviin haittoihin ja jatkamme työtä niiden torjumiseksi. [Eduskunnasta: KD tukee tätä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Debattihaluiset edustajat voivat pyytää minuutin mittaista puheenvuoroa nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

17.05 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on hyvä nostaa esille se fakta, että tällä hetkellä moni muu Euroopan maa on viemässä alkoholilainsäädäntöä täysin toiseen suuntaan kuin mitä hallitus on nyt ajamassa Suomessa. Esimerkiksi Irlannissa ja Isossa-Britanniassa on huomattu alkoholin vaikutus kansanterveyteen, ja siellä on vietty läpi uudistuksia, joilla on pyritty juuri vähentämään haittoja, eli on menty aika pitkälti kohti Suomen nykyistä lainsäädäntöä, ennen näitä hallituksen nykyisiä esityksiä.

Hallituksen tulisi tässä nyt kuunnella tarkalla korvalla asiantuntijoiden arvioita, sillä valitettavasti esityksen mukanaan tuomat haitat tulevat olemaan paljon suurempia kuin esitykselle hallituksessa mahdollisesti arvioitua hyödyt.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

17.06 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus jatkaa nyt vastuullisen ja maltillisen uudistuksen tiellä tässä alkoholiasiassa, ja tätä voisi tietyllä lailla kuvata jotenkin niin, että otamme kaksi askelta eteen ja sen yhden nyt sitten taakse.

Suomi on valmis mielestäni tähän uudistukseen. Kun katsoo, mitä tapahtui viime uudistuksen jälkeen, kokonaiskulutus on laskenut noin 10 prosenttia ja mikään niistä kauhukuvista, mitä viimeksi maalailtiin, ei ole toteutunut. Ja jos katsoo vaikka neljän viiden vuoden periodilla ennen edellistä uudistusta vaikka kokonaiskuolemia ja vertaa sitä nyt tähän periodiin, niin itse asiassa nekin ovat laskussa, niin että siinä mielessä Suomi on valmis tähän uudistukseen.

Ainoa, mikä minua tietenkin vähän huolestaa, on tämä EU-oikeuden vastainen, mahdollisesti EU-oikeuden vastainen, rajoite, ja tietenkin joudumme sitä talousvaliokunnassa hyvin kriittisesti katsomaan.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.07 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä uudistus on hyvä ja hallitusohjelman mukainen uudistus alkoholilain suhteen ja vie asioita oikeaan suuntaan.

Tuo valmistustaparajoite, josta keskusteltiin jo aikaisemmin, on tietysti ongelmallinen, mutta sekin on enemmän hyvään suuntaan kuin huonoon suuntaan siinä mielessä, että näiden väkevämpien, käymisteitse valmistettujen juomien myyminen kuitenkin sallitaan, koska siinä puhutaan sitten taas kotimaisen panimoteollisuuden tuotteiden paremmasta markkinoinnista ja sitä kautta liiketoiminnan ja elinvoiman tuomisesta sinne lisää.

Pitäisi jatkaa tässä lainsäädännössä myös näiden etämyyntiin liittyvien järjestömyyksiä purkamista, jopa yksittäisten ministeriön virkamiesten mielivallan soveltamista etämyynnin suhteen. Jos lainsäädäntö sellaisen mielivallan mahdollistaa, niin sitten lainsäädännöllä pitäisi kenties puuttua ja säätää selvemmin niistä asioista, ettei tällaisia rajoitteita voitaisi virkamiehen toimesta tehdä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

17.08 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että hyvin liberaali alkoholipolitiikka on monelle puolueelle ideologinen kysymys. Ja on tietenkin valitettavaa, että piti nähdä sekin, että pitää saada kristillisdemokraatit hallitukseen, jotta saadaan vapautettua alkoholipolitiikkaa. [Tuomas Kettunen: Juuri näin!]

Tässä esityksessä ei ole huomioitu sitä tosiasiaa, että tämän kautta meidän kansanterveydelliset haitat lisääntyvät. Me olemme yhdessä olleet huolissaan siitä, että hyvinvointialueet eivät kykene hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen riittävästi satsaamaan, ja nyt me kuvitellaan, että me satsataan sillä, että saadaan väkevämpiä alkoholeja vapaasti kaupasta. En ymmärrä, arvoisa puhemies, mitä yhteiskunnallista ongelmaa tällä hallituksen esityksellä ollaan ratkomassa. Ollaanko ratkomassa sitä ongelmaa, että meillä ei alkoholia riittävästi saada? Minä en ole toritilaisuuksissa nähnyt kuin pari ihmistä, jotka ovat tulleet valittamaan, ettei saa alkoholia mistään, ja molemmat olivat tosi huonossa kunnossa. [Naurua]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi, olkaa hyvä.

17.09 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän esityksen osalta olen siitä tyytyväinen, että tässä on pitäydytty valmistustaparajoitteeseen painostuksesta huolimatta, jotta näitä vahvempia alkoholisekoitteita, limuviinoja, ei kaupan hyllyille tulisi. Tälle linjalle on vahvat terveystieteelliset perustelut.

On tiedossa, että makeat sekoitteet ovat nuorten ja naisten mieleen ja naiset kestävät alkoholia miehiä heikommin. Nuorten naisten alkoholinkäyttö vaarantaa myös lasten terveyden. On muistettava, että joka vuosi syntyy 600—3 000 lasta, joita äidin alkoholinkäyttö on vaurioittanut pysyvästi.

On hyvä asia, että alkoholin kokonaiskulutus, etenkin nuorten alkoholinkäyttö, on ollut Suomessa laskussa. Mutta olen kyllä tämän esityksen osalta huolestunut siitä, että tällaisenaankin se merkittävästi laajentaa alkoholin saatavuutta. Alkoholin käytön haittojen välittömät kustannukset ovat miljardin euron luokkaa vuosittain. Hyvinvointialueet, poliisi, oikeuslaitos ovat jo nyt kuormittuneita alkoholihaittojen vuoksi. On tärkeämpää suojella ih-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

misiä [Puhemies koputtaa] kuin edistää alkoholimarkkinoita, ja sen vuoksi olen tästä [Puhemies koputtaa] esityksestä kyllä huolestunut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

17.10 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päihteiden sääntely on aina tasapainoilua kansanterveydellisten haittojen, päihdehaittojen ja yksilön- ja elinkeinovapauden välillä, ja tässä voi päätyä erilaisiin johtopäätöksiin. Itse ajattelen, että aika on kypsä tällaiselle askeleelle, jonka hallitus on tässä ottamassa, joskin tämä teknologia-neutraalisuuden puute on hieman erikoinen. En puhuisi painostuksesta, kun on aika selvät perusteet, miksi komissio on esittänyt, mitä on esittänyt.

Itse näkisin myös, että askellus kohti vieläkin vapaampaa myyntiä on sinänsä ihan perusteltu, ja tästä on käsittääkseni selvitys menossa. Monopoli ei ole ainut tapa rajoittaa sitä tarjontaa, mutta heittäisin tässä ministerille tällaisen ehdotuksen: pitäisikö tätä liberalisointia pilotoida hyvinvointialueilla? Eli yksittäinen hyvinvointialuehan on hyvä paikka sikäli tätä katsomaan, että sinne ne kustannuksetkin tulevat, ja siellä voitaisiin sitten katsoa, onko siihen varaa, [Markus Lohi pyytää vastauspuheenvuoroa] koska tuskin ihmiset lähtevät toisen hyvinvointialueen piiriin ostamaan erikseen sitä alkoholia. Voisiko tässä edetä näin, niin voitaisiin edetä askel kerrallaan ja seurata vaikutuksia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

17.11 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministeri viittasi siihen, että kokonaiskulutuksen osalta ei ollut nähtävissä negatiivista kehitystä tämän edellisen alkoholilainsäädäntöä liberalisoineen uudistuksen jälkeen. Tästä meillä on tietoa muutenkin, että suomalainen kulttuuri, varsinkin nuorten keskuudessa, on tältä osin muuttumassa, ja se on erittäin hyvä asia.

Alkoholikuolemat kuitenkin kasvoivat silloin tehtyjen ennusteiden mukaan, ja tässä THL:n arviossa on myöskin todettu, että nämä alkoholikuolemat painoutuivat erityisesti pienituloisiin. Eli kyllä tämä on osoitus siitä, että tehdyillä poliittisilla päätöksillä on vaikutusta myöskin erityisesti paljon alkoholia käyttäviin.

Kaksi näkökulmaa tähän uudistukseen: Ensinnäkin, kun hallitus tekee näitä päätöksiä tiipoittain, se vaikeuttaa tämän alkoholipolitiikan kokonaisuuden arviointia. Sen lisäksi kysyisin ministeriltä, kun tässä sanottiin, että hallitus panostaa tähän haittojen ehkäisyyn, niin millä tavalla, ottaen siis huomioon sen tilanteen, mitä meillä on tällä hetkellä hyvinvointialueilla, [Puhemies koputtaa] joissa nämä palveluiden leikkaukset ja supistukset kyllä kohdistuvat [Puhemies koputtaa] myöskin tähän puoleen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Strand, varsågod.

17.13 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! Vi behandlar alltså ett förslag om ändring av 17 och 26 § i alkohollagen, som går ut på att man skulle tillåta handel med drycker som inte innehåller enbart 5,5 utan 8,0 volymprocent alkohol. Jag kom också att tänka på den förra behandlingen vi hade för x antal år sedan, som ledamot Walinheimo var inne på — den diskussion här i salen som gick ut på att ungefär allting går åt skogen, och så visade det sig att helhetskonsumtionen de facto sjönk.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Elikkä silti toivon, että jos ja kun tehdään vaikutusten arviointeja, niin pyritään kuitenkin mahdollisimman laajasti ja rehellisesti katsomaan sitä. Varmasti on haittoja, mutta huomattiin viimeksi, että jos ja kun se kokonaiskulutus jopa laski, niin jos nyt kelaa vähän nauhaa ja miettii sitä keskustelua, se oli kyllä aika rajua. Se oli välillä jopa niin aggressiivista, että joutui menemään salista ulos. Jotenkin haluan uskoa, että ollaan valmiita Suomessa hieman eurooppalaisempaan suuntaan siirtymään näissäkkin asioissa. Mutta kannattaa rauhassa tutkia, vaikka tämä, niin kuin Lohi hyvin toi esille, ei maailman tärkein asia ole. Mutta ehkä tässä nyt joku steppi kuitenkin otetaan tällaiseen sivistyneempään suuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä. [Mikrofoni on kiinni — Eduskunnasta: Mikrofoni! — Aki Lindén: Minä yritin painaa. Salliiko puhemies ottaa vierestä?] — Olkaa hyvä. [Aki Lindén: Kuuluuko tämä mikrofoni?] — Hyvin kuuluu.

17.14 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleisesti on nyt tapahtumassa länsimaissa niin, että jo 20 vuoden ajan aluksi Ranskassa ja sittemmin myös Suomessa alkoholin kokonaiskulutus on jossain määrin vähentynyt. Sitä on liitetty tähän meidän työelämän muutokseen ja yhteiskuntarakenteen muutokseen, ja kuten täälläkin on kerrottu, myös Suomessa on erityisesti nuorison kohdalla näin tapahtumassa. Itse en ole periaatteellisista syistä kovin voimakkaiden rajoitusten kannalla, mutta tässä kun punnitsen itse haittoja ja hyötyjä, niin siitä, että me saamme liikevaihtoa lisättyä ja sillä tavalla verotuloja kerättyä yhteiskunnalle myymällä enemmän päihdyttäviä aineita vähittäiskaupassa, kertyvä rahallinen hyöty — inhimillisestä kärsimyksestä puhumattakaan — kyllä on selvästi vähäisempi kuin ne haitat, mitä me siellä terveydenhuoltojärjestelmässä näemme. Esimerkiksi lausuntokierroksella HUS-yhtymä on kiinnittänyt tähän huomiota, että haitat ja siitä aiheutuvat kustannukset ovat merkittävästi suuremmat kuin hyödyt. Tämä on se asia, minkä takia itse olen kriittinen ja vastustan henkilökohtaisesti tätä esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

17.15 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti eurooppalaiseen suuntaan. Tämän esityksen tavoitteena on reilun ja avoimen kilpailun edistäminen Suomessa myös alkoholikaupassa. Alkoholin saatavuus toki vähän paranee, kun se prosenttimäärä nousee kahdeksaan prosenttiin, on siis mahdollista niitä myydä, mutta tätä kompensoidaan maltillisilla ja vastuullisilla alkoholiveron kiristyksillä, joista on sovittu myös hallitusohjelmassa, kuten hallitusohjelmassa on sovittu myös hoitoonpääsyn parantamisesta päihde- ja mielenterveysongelmissa. Kyllä vastuuta hallitukselta löytyy.

Olen itse tyytyväinen myös siihen, että tässä on tämä valmistustaparajoite, sillä vaikka nuorten alkoholinkäyttö on vähentynyt, niin nuorten tyttöjen sekoitteiden juominen, näiden long drink -juomien käyttö on kuitenkin lisääntynyt, ja meidän tietenkin pitää tehdä kaikkemme meidän nuorten suojelemiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.16 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Alkoholipolitiikassa vastuullisuus on tärkeää. Alkoholilain muutosta käsitellään tuolla sosiaali- ja ter-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

veysvaliokunnassa, tulemme sitä käsittelemään ihan tarkasti. Hallitushan on myös teettämässä riippumattoman selvityksen alkoholipolitiikan siirtämisestä sosiaali- ja terveysministeriön puolelta tuonne työ- ja elinkeinoministeriön puolelle. Hallitus ei kuitenkaan ole muuttamassa Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa, ja näen, että tämä on tärkeätä ja hyvin vastuullista, että Alkolla säilyy se kansanterveydellinen asema.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.17 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille hyvästä esittelystä. Mitä tulee alkoholin saatavuuteen Suomessa, niin oman havaintoni perusteella, mitä olen Suomea kiertänyt, alkoholin saatavuudessa ei muuten ole ongelmia. Sanoisinko, että joillekin käyttäjille näyttäisi havaintoni perusteella olevan ongelma enempi se liika määrä, mitä on tullut otettua. [Naurua]

Mutta, vakavasti puhuen, arvoisa ministeri, kysyn siitä, kun te mainitsitte esittelypuheenvuorossanne, että tällaista tilaviiniä, mitä valmistetaan Suomessa monessa paikassa — kotikunnassanikin on kansainvälisesti palkittu yhtiö, joka tekee tilaviiniä ja myös väkevämpiä, viskejä ja ginejä, joista tämä kyseinen yhtiö on kansainvälisesti palkittu... Kysyn nyt teiltä, arvoisa ministeri: Milloin mahdollistuu tämä — viittasitte puheessanne äsken siihen — että tältä paikalta voidaan suoraan myydä sekä nykyisiä tilaviinejä, joita myydään jo, että sitten vähän väkevämpiä elikkä giniä ja ehkä viskiäkin? Milloin tämä on mahdollista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.18 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kun kuuntelee, niin tulee mieleen, että ihan kuin tässä salissa olisi joskus aikaisemminkin tämä sama keskustelu käyty.

Aina kun näistä alkoholilain muutoksista puhutaan, niin kysymyshän on viime kädessä siitä, kumpaa asiaa arvotetaan enemmän: Toisessa vaakakupissa on juuri tämä yksilöiden vapaus saada mahdollisimman helposti alkoholia, vaikkakaan siinä ei varmaan suurta ongelmaa tälläkään hetkellä ole. Toisaalta varmasti samassa vaakakupissa painaa sitten elinkeinoelämän toiveet siitä, että pystyisivät myymään entistä useampaa tuoteryhmää. Mutta sitten toisessa vaakakupissa painavat juuri ne kustannukset, jotka tästä yhteiskunnalle lankeavat. En ole aivan varma, onko todella nyt tässä tilanteessa, jossa melkein päivittäin joudumme kaivelemaan budjettikirjan sivuilta, mistä kaikesta voisimme vielä lisää säästää, tämä se hetki, jolloin kannattaa lainsäädäntöä muuttaa suuntaan, joka lisäkustannuksia aiheuttaa. [Tuomas Kettunen: Hyvä kysymys!] Toivoisin, että ministeri tähän vielä kommentoisi, miten tämä punninta on tehty, koska vääjäämättä [Puhemies koputtaa] ainakin jotenkin tässä kustannukset kyllä lisääntyvät tämän muutoksen myötä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.19 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun edustaja Andersson sanoi, että esityksiä tuodaan tipoittain, niin niitä pitääkin tuoda tipoittain ja myös alkoholia pitää nauttia tipoittain. [Naurua] Tipoittain pitää tuoda sen takia, että voidaan katsoa, miten nämä kehitysaskeleet menevät.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Olen ilahtunut siitä, että muutokset kulutuskäyttäytymisessä ovat olleet hillittyjä, jopa positiivisia. Nuorten kehitys on ollut positiivista. Näillä uudistuksilla tulee kyllä olemaan suuri merkitys jatkossa, koska jakelupisteitä tulee lisää. Alkon myymäläverkosto tulee todennäköisesti supistumaan, koska saatavuus paranee, ja joidenkin Alkon myymälöiden kannattavuus luonnollisesti pienenee, koska viiniä saa myös muualta. [Tuomas Kettusen välihuuto] Eli paineet kasvavat siihen suuntaan, että myös väkevät siirtyvät jollain aikavälillä laajempaan jakeluun. Näkeekö ministeri tällaisen kehityksen, ja miten näette Alkon roolin jatkossa, Alkon työntekijöiden aseman ja Alkon kyvyn maksaa valtiolle osinkoja, joita on nyt vuosittain tullut 40—60 miljoonaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

17.21 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä säilyy edelleen viinat ja muut alkoholijuomat Alkossa, minkä näen erittäin viisaana ratkaisuna.

Puhemies! Ymmärrän sen huolen kansanterveyden kannalta, mitä tämä esitys herättää. Uskallan kuitenkin väittää, ettei tämä yrittäjyyttä tukeva alkoholilain uudistus ole kansanterveyden kannalta mitenkään radikaali. Hallitus verotuksellisella ratkaisullaan nimenomaan ohjaa kulutusta miedompiin juomiin, koska väkevien alkoholijuomien verotus kiristyy.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

17.21 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Eihän tässä voi olla kuin äimän käkenä. Nimittäin, kun maa menee päin seinää, silloin kaljajuna sen kuin jytkyttää. Eikö hallitukselle, kenellekään teistä hallituksessa, ole tullut mitenkään mieleen se, että nyt pitäisi tehdä oikeasti tärkeille asioille jotain? Nyt ollaan viemässä vahvoja oluita jo vappuna sinne kaupan hyllylle. [Perussuomalaisten ryhmästä: Erinomaista!] Ollaanko viemässä Suomen kansa pussikaljalle, kun samanaikaisesti meillä yrityksiä on menossa konkurssiin? Ravitsemusliikkeitten suuntaan voitaisiin ohjata enemmän asiakaskuntaa. Kysynkin ministeriltä: missä vaiheessa te tuotte niitä esityksiä pöytään, että myös sinne ravintola-alan suuntaan saadaan asianmukaisia toimenpiteitä, että ihmiset ennemmin ohjataan sinne valvottuihin piireihin nauttimaan alkoholia kuin nyt vappuna kansanjuhliin pussikaljojen kanssa tuonne toreille? [Atte Harjanne: Käyttöhuoneisiin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

17.22 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä argumentit löysemmän alkoholipolitiikan puolesta eivät ikävä kyllä kestä merivettä. Mitään yhtä eurooppalaista juomakulttuuria ei ole olemassakaan. Ja suurin elinkeinopoliittinen vaikutus tälläkin uudistuksella tulee olemaan jo valmiiksi keskittyneen kaupan tuloksen kasvattaminen.

Edellisenkään uudistuksen vaikutukset eivät olleet mitenkään mitättömiä, esimerkiksi kuolemat todella lisääntyivät ja pitkään jatkunut kulutuksen lasku hidastui. Ei ole mitään epäilystä siitä, että alkoholin saatavuuden vapauttaminen lisää alkoholinkulutusta, lisää haittoja ja yhteiskunnan maksettavaksi koituvia kustannuksia. Jos hallitus olisi aidosti huolissaan valtiontaloudesta, niin tällaisia askelia ei otettaisi. Meillä on jo nyt käsissämme yli-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

kuormittunut sote-sektori ja alati kasvavat sosiaali- ja terveysmenot, joiden hillitsemiseksi tulisi tehdä kaikki voitava.

Viime kädessä on minusta kysymys siitä, ratkaiseeko tämä löysempi alkoholipolitiikka varsinaisesti mitään ongelmaa vai tuoko se itse asiassa vain lisää ongelmia. Onko kaupan katteiden kasvattaminen ja duopolin vahvistaminen todella sen arvoista, että aiheutamme lisää kuolemia, poliisille lisää työtaakkaa [Puhemies koputtaa] ja lisää sosiaali- ja terveyskustannuksia, kasvatamme valtiontalouden alijäämää? Minusta on selvää, [Puhemies koputtaa] että tällaisiin uudistuksiin ei ole varaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

17.24 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta se on jotenkin irvikuvaista, että samalla kun me mahdollistetaan kauppojen myyntiin vahvempi alkoholi, niin te leikkaatte yhtä aikaa järjestöiltä, mitkä hoitavat alkoholihaittojen ennaltaehkäisyä ja sitä haittaa. Ja kun samalla hyvinvointialueilla on tiukempaa ja tiukempaa, niin silloin mahdollistetaan se, että alkoholihaitat kasvavat. HUS-yhtymä aika selkeästi on ilmaissut, että tämä muutos jää isossa kuvassa huomattavasti tappiolle.

Ja ehkä tähän kristillisdemokraattien edustajien sanomaan siitä, että tyttöjen kehitys on huono, mutta on tämä alkoholi-, tämä kaljamuutos varsinkin myös huono. Kyllä ne isät siellä kotona juo sitä kaljaa, ja kyllä tämä sitä kautta haittaa niiden tyttöjen elämää. — Kiitos. [Sinuhe Wallinheimo: Myös vähemmän ja vähemmän koko ajan!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sammallahti, olkaa hyvä.

17.25 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Keskustasta kysehtiin, kuka hyötyy alkoholilain vapauttamisesta, ja minä voin kertoa, että pienpanimot, kotimaiset pienpanimot, tislaamot, matkailu- ja ravintola-ala ja niin edespäin, ja niin edespäin, joista suuri osa muuten sattuu sijaitsemaan maaseudulla, niin että ihmetyttää hieman, että kun keskusta vaatii lisää elinvoimaa maaseudulle ja heti kun olisi mahdollisuus saada jotain, miksi neliraajajarrutetaan.

Edustaja Harjanteelle haluan mainita, että tietenkin tämmöinen erityistalousalue sairaanhoito- tai HV-piirien mukaan olisi ihan jees, mutta ehkäpä tämän rajan vaikuttavuutta voidaan käydä vaikka tuolla Helsingin satamissa katsomassa. Liikenne, joka suuntautuu tuonne Viron ja Latvian suuntaan, todistaa toisenlaista.

Mitä haittoihin tulee, niin se muutos on jo tapahtunut. 80-luvulla syntyneet ovat viimeisiä mohikaaneja, ja sen jälkeen nuoriso on radikaalisti vähentänyt juomista. Samaa vauhtia ovat alkoholihaitat vähentyneet, joten tässä ollaan nyt vaan tekemässä palvelusta suomalaiselle elinkeinoelämälle ja suomalaiselle yrityksen ja yrittämisen vapaudelle. [Puhemies koputtaa] Isoja haittoja todennäköisesti ei tule.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

17.26 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokonaisuutena tämä uudistus on hyvin maltillinen, ja lakiesityksen välittömät vaikutukset ovat hyvin vähäiset. Positiivisena puolena voi myöskin mainita, että jatkossa on vähän enemmän valinnan-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

varaa siellä kaupassa, kun sieltä alkoholia sitten ostaa. Lisäksi tämä uudistus koetaan positiivisena pienpanimoissa.

Tietysti tässä on se haitta, että osa kokee, että alkoholiongelmaiset jatkossa käyttäisivät enemmän alkoholia, mutta tosiasiaa he ostavat alkoholia, joka on halvempaa ja jossa on enemmän prosentteja, ja erityisesti tämä koskee niitä ammattilaisia, jotka alkoholia käyttävät.

On myös mainittava, että alkoholin kokonaisverotus tulee kasvamaan hallituksen esityksellä, ja siksi voidaankin sanoa, että tämän lakiesityksen takia alkoholin kokonaiskulutus ja siitä aiheutuneet haitat tuskin tulevat merkittävästi nousemaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

17.27 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Muistan kaudelta 2015—19 sen keskustelun, joka oli melko lailla väritynyttä ja vastakkainasettelevaa, ja näitä uhkakuvia täällä luotiin silloinkin. No, tässähän kävi niin, että alkoholin kokonaiskulutus laski, ja tuokin uudistus, joka silloin tehtiin, oli varsin maltillinen. [Välihuutoja vasemmalta]

Minun mielestäni tämä uudistus on melko maltillinen myös. Oikeastaan tämä alkoholin valmistustapa tässä on kiinnittänyt itseni huomion, koska meillä on yrityksiä, jotka tislajien kautta valmistavat alkoholia ja tekevät tuotteita, joita pitäisi myöskin myyntiin saada. Edustaja Hoskonen kysyi tästä viinitilojen ja oikeastaan pientislaamojen ja pienpanimoiden mahdollisuudesta myydä suoraan sieltä tilalta omia tuotteita. Vähän samankaltaisen kysymyksen tekisin ministerille siitä, että mitä tälle aiotaan tehdä. Eivät näissä yrityksissä, jotka siellä tuotteita valmistavat ja suoraan niiltä tiloiltaan tai tislamoistaan myyvät, kyllä niin sanotut ammattikäyttäjät käy. Minä itse näen niin, että nämä ammattikäyttäjät, joille tämä asia on ongelma, [Puhemies koputtaa] kyllä löytävät juomansa, ja se on sitä halvinta mahdollista, mitä Alkon alahyllyltä saa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Hyvät edustajat, joudumme aikarajoitteen vuoksi keskeyttämään debatin nyt. Annan ministeri Grahn-Laasoselle kolmen minuutin vastauspuheenvuoron. — Olkaa hyvä.

17.28 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Tyyppillisesti alkoholia koskevat esitykset ovat tässä salissa saaneet aikaan hyvin kärjistyneen keskustelun, ja tästä esityksestä varmasti kertoo paljon se, että tämä keskustelu oli kuitenkin hyvin rauhallinen ja maltillinen, ja odotan, että niin varmasti tulee olemaan seuraavienkin hallitukselta tulevien esitysten kohdalla.

Ajattelen, että on suomalainen hyvä tapa edetä askel kerrallaan oikeaan suuntaan. Taavoitteena on se, että Suomi jonain päivänä voisi olla eurooppalainen maa myöskin alkoholipolitiikassa, ja sitä kohti kuljetaan rauhallisin askelin. Vuoden 2018 uudistus osoitti sen, että kokonaiskulutus ei uhkakuvista huolimatta räjähtänyt käsiin vaan pikemminkin on laskenut viime vuosina. Tässä käytettiin hyviä puheenvuoroja siitä, miten nuoret sukupolvet ovat vanhempiaan fiksumpia ja kuluttavat alkoholia nykyisin humalahakuisesti vähemmän. Ehkä omasta näkökulmasta, päihteistä vastaavana ministerinä, olen enemmän huolissani nuorten huumeiden käytön lisääntymisestä. Se on vakava uhakuva. [Li Andersson: Aiotteko jotain sille sitten?] — Kyllä.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Mitä tulee vielä näihin vaikutusarvioihin, joita on peräänkuulutettu ihan oikeutetusti, totean sen, että nämä tiivistyvät tässä hallituksen esityksessä virkavastuulla kirjoitetusti seuraavasti: ”Lakiehdotuksen välittömien vaikutusten voidaan arvioida olevan yleisellä tasolla todennäköisesti melko vähäisiä.” Ja kun tähän yhdistetään vielä alkoholiverotuksen kiristyminen, niin uskon, että näin tulee todella olemaan.

Vähättelemättä pienellä sanallakaan alkoholista aiheutuvia haittoja haluan vastauksena kysymykseen, joka koski pientislaamoja ja -panimoja, todeta sen vähemmän tiedetyn tosiasian, että Suomesta on kaikessa hiljaisuudessa tullut ansioitunut tislaamomaa. Meillä on tuotteita, jotka kiinnostavat maailmanmarkkinoilla, kansainväliseen vientiin. Se on nimenomaan sitä elintarvikevientiä, mistä tässä salissakin usein puhutaan ja minkä perään kuulutetaan. Se on potentiaalisesti myöskin sivuelinkeino maaseudulle myös esimerkiksi maatilamatkailun muodossa esimerkiksi Itä-Suomessa, kuten edustaja Hoskonen toi esiin. Eli näitäkin näkökulmia tullaan huomioimaan ja luomaan uusia edellytyksiä tämän tyyppiselle elinkeinotoiminnalle myös tulevilla lakiesityksillä, joista yksi on nimenomaan tämä tilamyynnin vapauttamiseen liittyvä esitys, joka on ministeriössä valmistelussa ja on tulossa niin pian kuin se saadaan valmisteltua. Ja seuraava esitys, joka nyt on tulossa eduskuntaan, on jo hyvin pitkälti kirjoitettu, ja se koskee tätä verkkokauppaa ja kotiintoiimitusta. Näitä tulemmme tosiaan viemään hyvässä yhteistyössä eduskunnan kanssa, ja toivon tosiaan, että eduskunta käy läpi vielä tämän EU-oikeudellisen näkökulman ja tämän valmistustaparojoitteen osaltaan, koska siitä EU-komissio on Suomea huomauttanut. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.32.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.05.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu siis jatkuu, ja siellä on edustaja Hyrkkö ensimmäisenä puheenvuoron pitäjänä, olkaapa hyvä.

19.05 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Vastuullinen alkoholipolitiikka on tasapainoilua alkoholin haittojen ja yksilönvapauden välillä. Mehän rajoitamme yksilönvapautta tässä yhteiskunnassa monin eri tavoin: autoissa on käytettävä turvavyötä ja noudatettava nopeusrajoituksia, lapsia ei saa tukistaa eikä ketään lyödä, verojakin on maksettava. Tingimme täydellisestä vapaudesta ihmisten hyvinvoinnin ja yhteisen hyvän tähden.

Arvoisa puhemies! Löysempää alkoholipolitiikkaa perustellaan usein kolmella argumentilla: eurooppalaisella juomakulttuurilla, elinkeinopolitiikalla ja yrittäjyyden edistämällä sekä sillä, että haittoihin liittyvät uhat eivät viimeksikään toteutuneet täysimittaisesti. Pureskellaanpa hiukan näitä argumentteja.

Ensinnäkään ei ole olemassa eurooppalaista juomakulttuuria. Eri maissa alkoholin kulutus ja käyttötottumukset vaihtelevat. Niin sanottuja viinimaita ovat esimerkiksi vähäisten rajoitusten Ranska ja vahvan monopolin Ruotsi. Se kuitenkin tiedetään, että niissä

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

maissa, joissa alkoholin saatavuus on suurempaa, myös sen kulutus on suurempaa ja siten myös alkoholin aiheuttamat haitat kansanterveydelle ovat suurempia. Maksa ei tee eroa sille, tuleeko alkoholi viiniä tissutteleamalla vai viinaa kittaamalla.

Toiseksi elinkeinopolitiikan ja yrittäjyyden edistämiseksi alkoholipolitiikan löysentäminen toimii lähinnä teoreettisella tasolla. Täällä tosielämässä seuraus on se, että kaksi päivittäistavarakaupan suurta ketjua saavat mittavat hyödyt mutta esimerkiksi pienten tuottajien mahdollisuudet saada tuotteitaan valtakunnalliseen jakeluun tai jakeluun ylipäättään saattavat jopa vaikeutua. Päivittäistavarakauppa on Suomessa jo nyt poikkeuksellisen keskittynyttä. Tätä kehitystä ei ole tarpeen entisestään vahvistaa.

Arvoisa puhemies! Kolmanneksi edelliselle alkoholipolitiikan löysäykselle ennakoitiin todella merkittäviä vaikutuksia. Nämä eivät kaikilta osin toteutuneet. Miksi näin? Usein unohtuu, että THL:n haittalaskelmat perustuivat päivittäistavarakaupan itsensä antamaan arvioon, että kauppoihin tulevien vahvempien juomien hinnat laskisivat peräti 40 prosenttia. Kun näin mittava hintojen lasku otettiin haittaskenaarioiden pohjaksi, on sanomattakin selvää, että uhat näyttivät dramaattisilta. Kuinka ollakaan, päivittäistavarakauppa päätti lakimuutosten jälkeen olla laskematta hintoja. Kun veromuutokset riisutaan pois, hinnat ovat itse asiassa hieman nousseet, ja näin ollen myöskään uhat eivät pahimmalla tavalla toteutuneet. Tästä saattaa syntyä vaikutelma, että haittoja olisi arvioitu yläkanttiin, ja tämä vaikutelma on tietenkin varsin kätevä nyt, kun alkoholipolitiikkaa ajetaan entistä löysemmäksi. Se ei tarkoita, etteikö mitään kielteisiä vaikutuksia olisi ollut. Kulutuksen pitkään jatkunut lasku hidastui, vahvempien juomien osuus kulutuksesta kasvoi, ja alkoholi-kuolemiin liittyvät arviot jopa ylittyivät siitä huolimatta, että hinnat eivät laskeneet.

Arvoisa puhemies! Yksikään kolmesta pääargumentista ei siis ikävä kyllä kestä merivetä. Minusta olennaisimpia näkökulmia alkoholipolitiikkaan yleisesti ja erityisesti juuri tässä ajassa ovat kansanterveys ja kansantalous. Ei ole minkäänlaista epäilyä siitä, että alkoholin saatavuuden vapauttaminen lisää alkoholin kulutusta, alkoholin aiheuttamia haittoja ja yhteiskunnan maksettavaksi koituvia kustannuksia. Yhdenkään kansanedustajan, joka on aidosti huolissaan valtiontaloudesta tänä päivänä, ei tulisi edistää alkoholin kulutuksen ja alkoholin aiheuttamien haittojen kasvua. Meillä on jo nyt käsissämme ylikuormittunut sote-sektori ja alati kasvavat sosiaali- ja terveysmenot, joiden hillitsemiseksi tulisi tehdä kaikki voitava.

Yleinen harhakuvitelma on, että alkoholin aiheuttamat terveyshaitat koskettaisivat vain riippuvuussairauksista kärsiviä ihmisiä. Ne kuitenkin vaikuttavat paljon laajempaan joukkoon ihmisiä. Yli puoli miljoonaa ihmistä Suomessa käyttää jo nyt alkoholia siten, että heidän riskinsä altistua pitkäkestoisille alkoholin aiheuttamille terveyshaitoille on kohonnut. Alkoholi on merkittävä riskitekijä kroonisten sairauksien, työkyvyttömyyden ja ennenai-kaisten kuolemien taustalla — itse asiassa yleisin syy ennenaikaisille kuolemille peräti 16 hyvinvointialueella. Työnantajille alkoholi aiheuttaa merkittävää haittaa ja kustannuksia tuottavuuden laskuna, sairauspoissaoloina, työkyvyttömyytenä ja henkilöstöongelmina. Jo nyt noin 70 000 lasta elää perheessä, jossa vähintään toisella vanhemmalla on vakava päihdeongelma.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Pidän ongelmallisena, että alkoholipolitiikan muutosten kokonaisvaikutuksia ei ole kunnolla arvioitu. Nyt tiedämme, että tämän muutoksen lisäksi hallitus on tuomassa eduskuntaan myös muita alkoholipolitiikkaan liittyviä uudistuksia, minkä lisäksi hallitus harkitsee myös vahvempien viinien tuomista päivittäistavarakaupan valikoimaan. On tärkeää ymmärtää, että tämä olisi käytännössä nykyisen, varsin hyvin toi-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

mivan ja valtiontalouden kannalta järkevän mallin loppu. Kansanterveydellinen peruste Alkon monopolille olisi helppo kyseenalaistaa, [Sinuhe Wallinheimon välihuuto] minkä jälkeen myös väkevät nähtäisiin ruokakaupan hyllyllä. THL:n uusimpien tutkimusten perusteella suomalaiset eivät tällaista kehitystä toivo. Viime kädessä kysymys on mielestäni siitä, ratkaiseeko löysempi alkoholipolitiikka varsinaisesti mitään ongelmaa, vai aiheuttaa-ko se päinvastoin niitä lisää. Onko päivittäistavarakaupan katteiden kasvattaminen ja duopolin vahvistaminen entisestään missään määrin järkevä syy lisätä ihmisten kuolemia, poliisin työtaakkaa ja sosiaali- ja terveystenonja sekä kasvattaa valtiontalouden alijäämää? Minusta on varsin selvää, ettei meillä ole yhteiskuntana varaa näihin muutoksiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

19.11 Ville Merinen sd: Arvoisa rouva puhemies! On perjantai, kello on puoli yhdeksän illalla. Viinitonkka, niin sanottu humppakuutio, joka on päivällä ostettu Alkosta, tuntuu jo uhkaavan kevyeltä. On aika hypätä polkupyörän selkään ja polkea lähikauppaan ostamaan olutta. Matka tuntuu pitkältä, mutta juoma ei saa loppua kesken. Tarina jatkuu hetken kulluttua, mutta sitä ennen faktaa lakimuutoksesta, jossa tämä hallitus haluaa nostaa vähittäismyynnin luvanvaraista alkoholiprosenttia 5,5:stä 8 prosenttiin.

Lakiluonnoksen lausuntokierroksella hallitus sai 85 lausuntoa. Näistä 15 kannatti lakimuutosta: Olutliitto, Hartwall Ab, Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto, Pienpanimo- liitto, Pientislaamoliitto. Kaikki lausunnon antaneet hyvinvointialueet vastustivat tätä muutosta. Myös sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL, Työterveyslaitos, lapsiasiavaltuutettu ja Opetushallitus vastustivat.

HUS-yhtymä sanoo, että alkoholin myynnin lisääntymisestä saatavat verotuotot eivät tule kattamaan alkoholin lisääntyneestä kulutuksesta seuraavia haittoja yhteiskunnalle. Eli kustannuksissa jääme miinukselle, ja tässä ei edes puhuta inhimillisestä kärsimyksestä. Esityksen eteenpäinvieminen on lapsiasiavaltuutetun mukaan yksiselitteisesti lapsen edun vastaista, eikä sen eteenpäinviemistä voi siksi pitää hyväksyttävänä.

Arvoisa puhemies! On aika lopettaa alkoholihaittojen hyssyttely.

Ja kyllä, tämä pyöräilijä olen minä, viisi vuotta sitten. Tiesin jo silloin, etten voi jatkaa tällaista elämää. Oli paha olla joka viikonloppu, mutta muiden tuntemieni aikuisten tavoin uskottelin, että ei tämä minun ongelma ole niin paha. Tänä päivänä voin muuten ylpeänä sanoa, että olen ollut ilman alkoholia 1 342 päivää. [Sinuhe Wallinheimo: Hienoa!] Tunnetko sinä yhtään ihmistä, joka olisi lopettanut alkoholinkäytön ja katuksi päätöstään? En tunne minäkään. Ja sillä on väliä, haetaanko sieltä lähikaupasta perjantaina keskiolutta vai 8-prosenttista juomaa. Sillä on väliä sille henkilölle, hänen elämälleen ja hänen perheelleen.

Nykyään, jos kuulen työkaverin alkoholiongelma-asta, nykäisen häntä hihasta ja kannustan lopettamaan. En enää pelkää puhua tästä asiasta. Ei hyssyttellä tätä ongelmaa pois. Kaikki meistä tuntevat ihmisiä, joiden perhe on hajonnut alkoholin takia.

Arvoisa puhemies! Ei hyssyttellä enää. Ja arvoisa kuulija: jos esimerkki lähikauppaan pyöräilystä kosketti sinua, lopeta, hae apua. Se on paras päätös, mitä voit elämässä tehdä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Partanen.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

19.15 Karoliina Partanen kok: Arvoisa rouva puhemies! Orpon hallitus uudistaa suomalaista alkoholipolitiikkaa vastaamaan yleiseurooppalaista maltillista ja järkevää linjaa. Uudistus on jatkumoa vuonna 2018 aloitetulle alkoholilain kokonaisuudistukselle, jolloin vahvemmat, 5,5 prosentin alkoholijuomat vapautettiin Alkon monopolin alta tavallisten kauppojen myytäväksi. Uudistuksen alla liberaalin alkoholipolitiikan suurimmat vastustajat maalasivat synkkää kuvaa, kuinka Suomi luisuu uudistuksen myötä turmion tielle. Onneksi on käynyt päinvastoin, ja alkoholin kokonaiskulutus onkin Suomessa vähentynyt uudistuksen myötä. Suomalaisia ei tarvitse holhota.

Arvoisa puhemies! Nyt käsillä olevan uudistuksen myötä kaupoissa voitaisiin myydä enintään kahdeksan prosentin alkoholijuomia, kunhan ne on valmistettu käymisteitse. Tämä koskee siis muun muassa oluita ja viinejä, mutta erilaiset juomasekoitukset, jotka sisältävät tislattua alkoholia, jäävät edelleen valtion viinamonopolin yksinoikeudeksi. Vaikka uudistus ei tältä osin olekaan täysin ideaali ja Euroopan komissiokin on asiasta meitä huomauttanut, on suunta kuitenkin oikea. Järkevämpi alkoholipolitiikka tukee kotimaista juomatuotantoa ja etenkin pienpanimoita. Uudistus lisää kilpailua ja tervehdyttää markkinoita.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen tullessa nopeasti voimaan kevään aikana ovat useat panimoalan yritykset viestineet suuntaani ja osoittaneet huolensa. Epätietoisuus uudistuksen voimaantulosta aiheuttaa helposti sen, että yritykset eivät ole ehtineet varautua tähän tilanteeseen tuottamalla tuotteita, jotka jatkossa tullaan sallimaan ruokakaupan hyllyille. Suurilla ulkomaalaisilla juomateollisuuden yrityksillä onkin tässä suhteessa hurja kilpailuetu. Panimoala toivoo kovasti, että uudistusten aikatauluista pyritäisiin tiedottamaan tulevaisuudessa selkeämmin ja hyvissä ajoin. On toivottavaa myös, että tulevaisuudessa viinit löytäisivät tiensä päivittäistavarakauppojen hyllyille ja ei enää asiaan suhtauduttaisi niin, että suomalaisia tarvitsee holhota. Meidän ei tule olla riippuvaisia valtion viinamonopolista. Keski-Euroopassa on pystytty kohtuullisesti nauttimaan viiniä, ja uskon, että me järkevät suomalaiset pystymme siihen myös täällä Suomessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg poissa. — Edustaja Wallinheimo.

19.18 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy kiittää siitä keskustelukulttuurista, mikä täällä tänään on ollut. Muistelen sitä keskustelua vuonna 2017 joulun alla. Se oli huomattavasti eri näköinen — silloin suunnilleen vedenpaisumus ja heinäsirokot olivat siitä alkoholiuudistuksesta tuotteina. Mutta näinhän ei käynytkään, ja itse asiassa nyt, kun katsoo tilastoja, kokonaiskulutus on laskenut siitä uudistuksesta noin 10 prosenttia, ja myös tietenkin sekin tekee, että 114 kansanedustajaa on vastannut vaalikoneissa, että viinien pitäisi tulla maitokauppoihin, joten ymmärrän kyllä, miksi tämä keskustelu on niin erilaista.

Arvoisa puhemies! Tosiaan tämä hallitus jatkaa nyt tätä vastuullisen ja maltillisen uudistuksen tietä, joka on mielestäni hyvä. Näissä ei koskaan kannata edetä liian lujaa, koska kuitenkin kyseessä on alkoholi, joka on myrkky. Tätä uudistusta voisi kaikin puolin kuvata niin, että tässä otetaan nyt todellakin kaksi askelta eteen mutta sitten se yksi myös taakse, ja tämä taakse on tietenkin se, että tähän jää aika lailla keinotekoinen raja ei-käymisteitse ja käymisteitse, 5,5:stä 8 prosenttiin, joka on tietenkin EU-kilpailuoikeudellisesti aika hankala, ja me aiomme sen kyllä talousvaliokunnassa hyvin tarkkaan katsoa, miten sen käy.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Kaikkienensa Suomi on uudistukseen valmis, ja täällä on paljon puhuttu myös siitä, kuinka paljon näitä alkoholikuolemia nyt on tullut uudistuksen jälkeen. Itse asiassa jos katsoo tilastoja neljän vuoden periodilta ennen edellistä uudistusta ja nyt sitten vertaa siihen neljän vuoden periodin jälkeen, niin itse asiassa alkoholikuolemia on 300 vähemmän kuin ennen uudistusta, joten sekään argumentti ei mielestäni ole ihan täydellinen.

Muutama korjaus vielä, näissä edellisissä puheenvuoroissa tulleita.

Taisi olla edustaja Andersson, joka väitti, että pienituloiset nimenomaan ovat nyt sitten alkoholikuolemissa yliedustettuina. Jotenkin pidän sitä kummallisena, koska meidän nostimme silloin verotusta nimenomaan niihin mietoihin juomiin. Jotenkin tuntuisi kummalliselta, että näillä pienituloisilla olisi löytynyt yhtäkkiä enemmän rahaa sitten juoda, niin että siinä täytyy olla joitain muita syitä taustalla.

Toinen huomio oikeastaan tästä valmistustaparajoitteesta. Muutamat edustajat iloitsivat siitä, että todellakin nyt nämä limuviinat eivät sitten tule kaappoihin. No, kyllä ne tulevat. Ne ovat vain sitten käymisteitse tehtyjä 8-prosenttisia juomia, ja väitän, että meistä edustajista kukaan ei pysty sanomaan, onko se tehty käymisteitse vai ei-käymisteitse, joten sen argumentti on kyllä vähän huono. Ainoa ero siinä on nyt sitten se, että nämä käymisteitse tehdyt tuotteet ovat jopa halvempia kuin sitten ei-käymisteitse, niin että siinä mielessä tämä rajoite on aika huono.

Sitten täällä oli kysymyksiä maaseudusta. Tämähän on valtavan hyvä uudistus maaseudulle. Kun maaseutumaiset kaupat pystyvät jatkossa myymään korkeampia alkoholipitoisuuksia, niin eipähän tarvitse lähteä Alkoon niin pitkälle, vaan pystytään olemaan siinä lähempänä.

Edustaja Hyrkkö taisi olla huolissaan Alkoista. Nytkö ollaan sitten yhtäkkiä huolissaan sitä viinan saatavuudesta? Pitäisi vähän nyt katsoa, mistä ollaan aidosti huolissaan: siitä, että saadaan viinaa läheltä Alkosta, vai siitä, että saadaan 8-prosenttista juomaa kaupasta?

Ja edustaja Meriselle: tietenkin tämä on aivan upea tarina, mikä teillä on, ja hienoa, että olette raitistunut, mutta itse asiassa verotuotot kasvoivat tämän edellisen uudistuksen jälkeen ja kokonaiskulutus laski, joten veropoliittisesti ja sosiaalipoliittisesti tämä oli aika hyvä uudistus, ja tällä maltillisella linjalla nyt jatketaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Asell.

19.22 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Orpon hallitus jatkaa huonojen esitysten sarjaa tuomalla tämän alkoholilain muutoksen tänne eduskuntaan. Esityksen mukaan muun muassa päivittäistavara-kaappoihin ja kioskeihin sallittaisiin oikeus myydä aiempaa vahvempia alkoholituotteita. Alkoholiprosentti saisi jatkossa olla enintään kahdeksan prosenttia. Tämä lainmuutos 17-kertaistaa näiden vahvempien alkoholituotteiden myyntipisteet, Alkoja kun on tällä hetkellä 373 ja jatkossa näitä vahvempia juomia saisi noin 6 300 myyntipisteestä.

Tällä esityksellä siis edistetään alkoholin myyntiä, ja sillä on tietysti laajat yhteiskunnalliset vaikutukset. Näistä vaikutuksista valtaosa on negatiivisia. Asiantuntijalausunnoista-kin pääosa on ollut kriittisiä ja lainmuutosta vastustavia. Tämä muutos ei millään tavalla lisää kansakunnan hyvinvointia tai edistä terveyttä, päinvastoin se tulee pikemminkin lisäämään sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia, kuten päihderiippuvuutta, mielenterveysongelmia ja vakavia sairastumisia. Alkoholi aiheuttaa myös paljon poissaoloja töistä, jolloin täl-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

lä huonosti perustellulla muutoksella on suoraan myös tuottavuuteen negatiivisia vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Alkoholi-ongelmat vaikuttavat 500 000 suomalaiseen, ja arviolta 70 000 lasta elää perheissä, joissa on alkoholismia ja sitä kautta tietysti paljon muita ongelmia, kuten köyhyyttä, turvattomuutta ja valitettavasti myös väkivaltaa tai sen uhkaa. Tämä esitys ei sitä ainakaan vähennä. Perheiden hyvinvointiin ja päihitteettömään turvalliseen perhe-elämään tarvitaan erilaista alkoholipolitiikkaa.

Yleisesti ottaen on vaikea löytää perusteita sille, miksi alkoholin myyntiä tulisi edistää, varsinkin kun kansainvälistäkin sääntelyä halutaan pikemminkin tiukentaa.

Arvoisa puhemies! Se, miksi hallitus ajaa tätä vahvempien alkoholien vapauttamista, liittyy pääosin oikeiston perimmäiseen tavoitteeseen Alkon monopolin lakkauttamiseksi. Tämä on yksi askel kohti sitä. Hallituksen tavoitteena on helpottaa kaikin tavoin alkoholin myyntiä ja jakelua ja siirtää prosentti kerrallaan yhä vahvempia alkoholijuomia päivittäistavarakauppoihin, ensin nämä alle kahdeksan prosentin tuotteet, seuraavaksi viinit ja niin edelleen. Tämä johtaa väistämättä siihen, että Alkon toimipisteitä joudutaan lopettamaan kannattavuuden takia, ja kun jatkossa hallitus saa viinitkin ruokahyllyjen viereen, Alkon toiminta loppuu, koska toimipisteitä ei pelkkien väkevien viinon myynnin takia kannata pitää pystyssä. Eli Alkon monopoli siis tulee hajoamaan. Siitä seuraa tietysti valitettavasti myös se, että ne väkevät viinat, kuten viskit, vodkat ja konjakit, seuraavat perässä lähikauppojen hyllyille ja kioskien hyllyille. Tämä ei ole yhteiskuntamme kannalta mielestäni viisasta.

Ruotsissa on Suomea tiukemmin säädelty alkoholin myynti: kaupoista saa vain mietoja juomia. Meidän olisi tässä seurattava mieluummin Ruotsin esimerkkiä, mutta valitettavasti vaikuttaa siltä, että Orpon hallitukselle kelpaavat Ruotsista vain ne huonoimmat esitykset.

Arvoisa puhemies! Hallitus alentaa oluen verotusta, haluaa vahvempia alkoholijuomia helpommin saataville ja samaan aikaan nostaa muun muassa liikuntapalvelujen verotusta ja leikkaa liikunnan rahoitusta. Hallitus menee tässäkin asiassa aivan väärään suuntaan. Ihmettelen erityisesti, että kristillisdemokraatit ovat tässä mukana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

19.26 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Alkoholiriippuvuus on hoitamattomana kuolemaan johtava sairaus. Se on merkittävä kansanterveydellinen ongelma, ja se on todellakin suurempi ongelma kuin vahvempien alkoholijuomien saatavuus ruokakaupoissa. On arvioitu, että alkoholismista kärsii noin 400 000 suomalaista, ja koska kyseessä on koko perheen sairaus, niin alkoholihaitat koskettavat lähes jokaista suomalaista jollakin tavalla. Tämä on itsellenikin varsin henkilökohtainen aihe läheisen näkökulmasta, ja niin se on valitettavasti kovin monelle muullekin suomalaiselle.

Oikeastaan tärkein viestini tässä puheenvuorossa on, että alkoholipolitiikkaa pitää johtaa terveyspolitiikan näkökulmasta, ei elinkeinoelämän. Alkoholihaitat tulevat tälle yhteiskunnalle paljon kalliimmaksi kuin mitä yhteiskuntana hyötyisimme liberaalimmasta alkoholipolitiikasta, puhumattakaan inhimillisestä kärsimyksestä. En siis mitenkään voi kannattaa tätä esitystä, ja nähdäkseni se on askel väärään suuntaan.

En ole myöskään näkemykseni kanssa yksin, päinvastoin. Lausuntoja annettiin 85, ja niistä ylivoimaisesti suurimmassa osassa esitystä vastustettiin. Kaikki hyvinvointialueet

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

vastustivat esitystä. Myös Valvira, THL, Työterveyslaitos, lapsiasiainvaltuutettu, Opetushallitus sekä suurin osa lausunnon antaneista järjestöistä ja yhdistyksistä vastustivat esitettä muutosta.

Ja sitten lasten oikeuksiin, mistä olen useasti puhunutkin täällä. Kyseinen esitys heikentää lasten asemaa ja lisää eriarvoisuutta. Kuten aiemmin on jo tässä salissa huomautettu, ainakin 70 000 lasta asuu jo nyt perheessä, jossa vanhemmalla on alkoholiongelma. Tämä heijastuu turvattomuuden tunteisiin, koulumenestykseen, sosiaalisiin suhteisiin sekä lasten kaltoinkohteluun. Perheiden alkoholin riski- ja ongelmakäytön vaikutukset lapsiin ja nuoriin ovat pitkäkestoisia ja heijastuvat myöhemmällä iällä merkittävänä riskinä lisätä mielenterveys- ja päihdeongelmia sekä huono-osaisuutta. Alkoholin saatavuuden höllentäminen on myös ristiriidassa YK:n lapsen oikeuksien komitean suositusten kanssa. He ovat viime vuonna suosittaneet Suomea muun muassa toimeenpanemaan alkoholiongelmaisten vanhempien hoitoa ja tehostamaan toimia nuorten alkoholinkäytön ehkäisemiseksi.

Ketä tämä uudistus hyödyttäisi? Samalla kun tämän esityksen hyödyt tulevat vähittäiskaupalle, haitat kohdistuvat yksilölle, perheisiin, työelämään, terveydenhuoltojärjestelmään ja yhteiskuntaan. Inhimilliset kustannukset ovat mittaamattomia. Lisäksi on melko selvää, että tämän esityksen seurauksena Alkon asema heikkenee. Alkon monopolin taloudelliset, poliittiset ja EU-oikeudelliset toimintaedellytykset siis heikkenevät, ja kuten EHYT ry on nostanut esiin, yksinoikeusjärjestelmää ei voi samaan aikaan sekä syödä että säilyttää.

Olen siis enemmän huolissani siitä, mihin tämä esitys lopulta johtaa, kuin siitä, ettei vahvempia juomia saa ruokakaupoista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén poissa. — Edustaja Strand.

19.30 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Tässä on pidetty mielestäni hyviä puheenvuoroja sekä puolesta että vastaan, ja ymmärrän kyllä ihan hyvin näitä kaikkia argumentteja. Oikeastaan samaa keskusteluahan käytiin silloin viimeksi, kun nostettiin se raja viiteen ja puoleen, ja jos sitä keskustelua kelaa taaksepäin, niin itse olen iloinen, että nyt on jotenkin asiallisempaa. Silloin oli jopa aggressiivista sävyä ilmassa, ja kun se lopputulos sitten kuitenkin oli se, että se kokonaiskulutus laski, niin mielestäni... Minä toivon, että nämä asiantuntijat ovat hieman paremmin nyt oppineet näitä dynaamisia vaikutuksia katsomaan. Minä en halua millään tavalla väheksyä näitä alkoholihaittoja tai kaikkia ongelmia, mutta se lopputulos silloin oli se, että kokonaiskulutus laski. Varmaan siinä oli sellaisia dynaamisia vaikutuksia, että jos jostain lähikaupasta hakee sen lonkeron, niin ei tule sitä väkevää otettua samalla, et cetera et cetera.

Toinen asia on, että tämä tietenkin maaseudun näkökulmasta voi jopa vahvistaa siellä elinkeinotoimintaa ja paljon muuta.

Mielestäni edustaja Wallinheimo toi jo paljon esiin niitä asioita, mitä itselläni oli täällä listalla. Iloisesti ollaan kuitenkin huomattu, että nuoret tänä päivänä ilmeisesti käyttävät paljon vähemmän alkoholia. Joku sanoi, että 80-luvulla syntyneet on se viimeinen sukupolvi, joka tätä ehkä ongelmallisestikin joskus käyttää. Toivotaan, että tämä kehitys jatkuu, ja toivon ja uskon, että myös Suomessa ehkä hieman eurooppalaisempaan suuntaan ollaan menossa.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Jag vill själv tro att den här förnyelsen också leder till goda följder, för även om det kanske låter ologiskt till en början så är det ett faktum att när vi senast förnyade och kom upp till 5,5 procent så gick totalkonsumtionen trots allt ner. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Lundén.

19.31 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys, jolla esitetään muutettavaksi alkoholilakia. Lakia muutettaisiin siten, että jatkossa 5,5-prosenttisten alkoholijuomien lisäksi myös enintään 8-prosenttiset käymisteitse valmistetut alkoholijuomat sallittaisiin luvanvaraiseen vähittäismyyntiin. Muutos tulisi voimaan keväällä 2024. Mielestäni suunta on oikea, mutta valitettavasti kovin vaatimaton. Otetaan nyt esimerkiksi vaikka Viro. Siellä viinien ostaminen ruokakaupasta on ollut todella luonteva osa ihmisten päivittäisiä ostoksia jo vuosikausia, ja niin sen pitäisi olla mielestäni myös Suomessa.

Arvoisa rouva puhemies! Tiesittekö, että Suomi ja Ruotsi ovat ainoat EU-maat, joissa viiniä ei vielä myydä ruokakaupoissa? Siis ainoat. Kaikissa muissa EU-maissa viiniä voi ostaa samalla reissulla, kun käy ruokaostoksilla. Meitä on vuosikausia peloteltu sillä, että mitä tapahtuu, jos viiniä saa myydä ruokakaupoissa. Jos muita EU-maita katsoo, niin ei ole tapahtunut mitään — muuta kuin se, että ihmiset ovat tyytyväisempiä, kun ei tarvitse mennä erikseen toiseen kauppaan viiniostoksille.

Kannan suurta huolta varsinkin pienistä kaupoista ja kyläkaupoista. Vuosi vuodelta suuret hypermarketit vievät elintilaa pieniltä kaupoilta. Viinien tuonti kauppoihin edistäisi myös syrjäseutujen palveluiden saatavuutta, kun ei välttämättä pitäisi lähteä pitkän matkan päähän hypermarkettiin ja Alkoon.

Jokainen tietää, mikä taloustilanne Suomessa on. Meidän täytyy vahvistaa Suomen taloudellista asemaa ja meidän veropohjaa. Mitä enemmän parannamme mahdollisuuksia viinien ostamiseen kotimaassa, sitä enemmän vähenee matkustajatuonti ja viinien tilaaminen ulkomaalaisista verkkokaupoista. Minä ainakin haluan kaikista eniten sitä, että verot jäävät Suomeen ulkomaisten sijasta. Eikö se ole tämän talon tarkoitus ja meidän kaikkien tahtotila?

Olen kuullut joidenkin väittävän, että valikoima supistuisi, jos viinit tulisivat kauppoihin. Tämähän ei lainkaan pidä paikkaansa. Mihin tämä oikein voi perustua? Oluthan on siitä hyvä esimerkki, että pienpanimoiden tuotteita on hyvin saatavilla kuluttajille. Mielestäni on myös päivittäistavarakauppojen henkilökunnan aliarvioimista, etteivät he muka pystyisi palvelemaan asiakkaita yhtä hienosti kuin Alkon henkilökunta.

Arvoisa rouva puhemies! Tahdon vielä mainita, että Suomi on liittynyt Natoon, mikä on hieno asia. Mielestäni melkein yhtä hieno asia olisi hakea pullo punaviiniä sunnuntaina lähikaupasta ja nauttia se samalla vaikka kotimaisen karitsan kanssa.

Minulla olisi vielä muutama asia sanottavana kirkkaista viinoista, mutta jätetään seuraavaan kertaan. Mennään askel askeleelta. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

19.34 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo muuttaa merkittäväällä tavalla suomalaista alkoholilainsäädäntöä tämän vaalikauden aikana. Siitä olemme varmasti

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

kaikki samaa mieltä. Tämä nyt käsittelyssä oleva esitys 8-prosenttisten käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien tuomisesta kauppoihin on muutoksista ensimmäinen.

Pidän valitettavana ja myöskin ongelmallisena sitä, että näitä alkoholilainsäädännön muutoksia tuodaan tänne eduskuntaan yksitellen eikä kokonaisuudistuksena. Samalla, kun näitä yksitellen tänne eduskuntaan tuodaan, hämärtyy kuva hallituksen ajamien kaikkien alkoholilainsäädännön muutosten kokonaisvaikutuksista. Minkäänlaista arviota hallituksen alkoholipolitiikan kokonaisvaikutuksista ei ole käytössämme tänäänkään. Kun näillä muutoksilla kuitenkin on ja voidaan olettaa, että on, iso vaikutus alkoholin kulutukseen ja sitä kautta meille kaikille tärkeään kansanterveyteen, olisi myös kokonaisvaikutuksia välttämätöntä arvioida ja ne eduskunnalle reilusti esittää, ei yksitellen vaan yhtenä kokonaisuutena kaikki nämä hallituksen ajamat muutokset huomioiden. Olisinkin esittänyt vastuuministerille kysymyksen: saako eduskunta kokonaisarvion pääministeri Orpon hallituksen alkoholipolitiikan vaikutuksista, ja jos ei saa, niin miksi näin?

Arvoisa puhemies! Ministeri esitellessään tätä hallituksen esitystä sanoi jotenkin niin, että hallitus tekee vastuullista alkoholipolitiikkaa — vastuullista alkoholipolitiikkaa. Jäin tätä esityksen ja koko hallituksen politiikan vastuullisuutta pohtimaan. Ministeri kutsui hallituksen alkoholipolitiikkaa vastuulliseksi, mutta samaan aikaan, kuten lausuntopalautteesta voimme päätellä, esimerkiksi Poliisihallitus ja Lääkäriliitto ovat kertoneet vastustavansa tätä esitystä ja olivat lausunnoissaan hyvin kriittisiä. Eivätkä nämä ole ainoat tahot, jotka ovat hyvin voimakasta kritiikkiä tälle hallituksen esitykselle esittäneet. Poliisin poikana ja hyvinvointivaltion ystävänä olen tottunut luottamaan ja uskomaan poliisiin ja lääkäriin, ja niin tahdon tehdä myöskin tässä asiassa. Näitä kriittisiä lausuntopalautteita, joita on siis paljon, kuten olette varmasti saaneet huomata, on hyvä tässä valiokuntavaiheessa käydä suurennuslasin kanssa läpi, huomioida ne kriittiset kohdat, mitä siellä on tuotu runsaasti esiin.

Vielä lopuksi haluan sanoa, että hieman kummastelen tätä hallituksen tärkeysjärjestystä näiden asioiden hoidossa. Tämä asia piti saada tänne saliin ensimmäisten tämän kevään esitysten joukossa. Mielestäni siellä sosiaali- ja terveysministeriössä olisi ollut aika paljon suurempiakin ongelmia ratkottavaksi kuin tämä alkoholilainsäädäntömme keventäminen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen.

19.37 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni täällä on käyty hyvää keskustelua, hyvin tasapainoista, tästä lakimuutoksesta, ja ymmärrettävästi erilaiset näkökulmat ovat tässä nousseet esiin. Ja niin kuin joku täällä sanoi, varmasti tässä voi päätyä erilaisiin, hyvin perustellusti erilaisiin, johtopäätöksiin sen suhteen, tulisiko tätä alkoholipolitiikkaa vapauttaa nykyisestä vai ei. Itse ajattelen niin, että lainsäädäntöä tulisi aina tehdä heikompien ehdoilla. Ja sen takia se, että me lisäämme alkoholin saatavuutta, kiistatta lisää myös alkoholin haittoja ja lisää haittoja myös eri perheissä. On selvää, että niillä henkilöillä, joilla on alkoholiriippuvaisuutta, se, että saatavuutta helpotetaan, myös kulutus kasvaa ja haitat kasvavat — ja ei vain suurkuluttajien osalta vaan itse asiassa myös monien muiden osalta. Ja kun me tiedämme, että aina alkoholinkäytöstä tulee haittoja, niin en pidä perusteltuna sitä, että tätä saatavuutta nyt tässä helpotetaan.

Aika paljon tässä on vedottu myös siihen, että edellisen kerran, kaudella 15—19, kun alkoholiuudistuksia tehtiin ja helpotettiin alkoholin saatavuutta, ei tullut niin suuria vaikutuksia kuin pelättiin. Edustaja Hyrkkö hyvin sitä avasi, että silloinhan oli kaupan itsensä ar-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

vio siitä, että hinnat tulevat merkittävästi laskemaan, ja tähän perustuivat sitten tietenkin myös ne ministeriön arviot siitä, kuinka paljon kulutus mahdollisesti kasvaisi sitä myöten. Ja näinhän ei käynyt, hinnat eivät laskeneet, ja kulutus ei sitä kautta lisääntynyt. Ja sitten meillä on tietysti ollut se hyvä trendi, varsinkin nuorten osalta, että alkoholinkulutus on vähentynyt, ja minusta on tärkeää, että me vahvistaisimme tätä trendiä entisestään. Mutta valitettavasti me tiedämme, että alkoholin kulutuksessa niin nuorten osalta kuin ylipäättänsä tämä polarisaatio-ongelma on myös kasvanut. Elikkä meillä on paljon nuoria, jotka eivät kuluta lainkaan alkoholia, toisaalta meillä on paljon niitä nuoria, jotka kuluttavat sitä hyvin paljon. Ja siinä mielessä tietysti tämä saatavuuden lisääminen on haitallista.

Itse asiassa täällä on aika vähän tänään puhuttu ikäihmisistä — en tiedä, onko kukaan maininnut ikäihmisiä. Meillä on ikäihmisten kohdalla itse asiassa se tilanne, että heidän alkoholin kulutuksensa on kasvanut. Ja minusta tämä on kyllä semmoinen yhteinen huoli, mitä tässä salissa pitäisi miettiä, ja myös sen osalta tämä saatavuuden lisääminen on minusta väärä suunta. Sen takia itse katsoisin, että tätä uudistusta ei nyt tulisi tehdä.

No sitten täällä on tosiaan tullut esille se, että tämä voisi olla jonkunlainen maaseudun elävöittämistoimi. No minun on hyvin vaikea nähdä tätä nyt millään tavalla semmoisena toimenpiteenä, mutta täytyy sanoa, että minusta yksi niistä hallituksen alkoholiin liittyvistä uudistuksista, mitä tänne aiotaan myöhemmin tuoda, se, että näillä valmistuspaikoilla voisi myydä ulos tuotteita, on aidosti semmoinen asia — jos mietitään jotain meidän tilaviinejä tai vaikka sitä Ilomantsissa olevaa Hermannia, jossa myös viskiä valmistetaan, tai vaikka näitä pieniä tislamoja, mitä meillä on maaseudulla — se, jos he saisivat myydä ulos niitä tuotteitaan, että sillä voisi olla jonkunlaista maaseudun elävöittämisvaikutusta. Se ei samalla tavalla laajasti tietysti sitä saatavuutta lisää, ja sen uudistuksen osalta itse näen, että se on minusta tästä koko paketista semmoinen, mitä tuen. Mutta nämä muut valitettavasti ovat sentyyppisiä, että kun katsotaan sitä heikompien ehdoilla tehtävää päätöksentekoa, niin en pidä niitä perusteltuina.

Täytyy vielä sanoa, kun joku totesi tässä, että EU-maista Suomi ja Ruotsi ovat ainoita, joissa viinejä ei saa ruokakaupasta, että itse ehkä mieluummin peilaisin Suomea nyt muihin Pohjoismaihin, ja siinä kontekstissahan Tanska on ainoa, josta viiniä saa ruokakaupasta. Itse asiassa tulen juuri tulevaisuusvaliokunnan matkalta Islannista. Siellähän on ollut suuri huoli siitä, että nuorten päihteiden käyttö karkasi käsistä suorastaan, ja on tehty paljon työtä sen eteen, että sitä on saatu vähennettyä, se on saatu hallintaan, ja nyt se on taas vähän lähdössä nousuun. Heidän viestinsä itse asiassa meidän valiokunnalle oli, että älkää vaan missään nimessä muuttako sitä teidän alkoholilainsäädäntöänne vaan pitäkää se niin tiukkana kuin se on nykyin ollut. Ja itse asiassa tähänkin pohjautuen pidän kyllä ihan perusteltuna, että jatkaisimme näitten kaupassa myytävien alkoholijuomien suhteen niin, että säilyttäisimme ne rajat, mitä meillä nyt on.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

19.43 Miko Bergbom ps: Kunnioitettu rouva puhemies! Tätä keskustelua kun on seurannut, niin tämä on ollut tosiaan hyvin asiallista ja tätä on ollut mielenkiintoista seurata, puolesta ja vastaan näkemyksiä. Itse voin tässä heti alkuun näin paljastaakseni sanoa, että kannatan tätä. Ainoa harmi tässä uudistuksessa on se, että tämä jää pikkusen liian löysäksi, olisivat saaneet viinit tulla saman tien ruokakauppoihin. Noin niin kuin ihmisten elämänlaadun ja hyvän mielen kannalta se olisi ollut kiva juttu. Mutta nyt askel askeleelta se on ehkä

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

parempi, ja sitten kun nyt vapautetaan taas pikkusen ja sitten todennäköisesti tilastoista huomataan, että kulutus ei sittenkään lisääntynyt — tämä on hyvin todennäköistä — on helpompi taas vapauttaa viinit.

Ja mistä se johtuu? Semmoinen hauska huomio: Kun työelämässä työskentelin rakennusosalalla maalarina, niin sanottiin aina, että se on kyllä ihmeellistä, kun näkee ensimmäistä kertaa selvän maalarin. Ennen vanhaan se oli, esimerkiksi 80-luvulla, oikeastaan pääsääntö olla kännissä siellä työpaikalla. Ja niin taisi olla myös politiikassa: kun politiikassa konkareiden kanssa keskustelin, niin sanottiin, että jos viikonloppuna oli joku seminaari, ensimmäisen viiden tunnin jälkeen lauantaina oli ihme, jos joku oli vielä pystyssä eikä sammuneena penkin alla. Se oli ennen vanhaan se maailma sellaista.

En usko, että tämä muutos tässä kulttuurissa johtuu oikeastaan siitä, että meillä on niin maan mainio Alko monopolina, vaan se johtuu asenteista ja siitä, että ihmisten tietoisuus siitä, minkälaisia ongelmia alkoholi aiheuttaa, on itse asiassa lisääntynyt. Eli ennakkovalistusta on tehty ihmisille kouluissa, nuoret käyttävät tänä päivänä vähemmän alkoholia. Viinan osuus siitä kokonaiskulutuksesta, kun tuossa äsken tilastoja kävin läpi, on itse asiassa laskenut. Eli ihmiset ymmärtävät, että hei, se ei ole tyylikästä olla kännissä päivästä toiseen, se on itse asiassa vahingollista ihmiselle itselleen. Tästä syystä minä en usko, että se monopoli on syy siihen meidän alkoholin kokonaiskulutuksen laskuun. Itse asiassa Suomehan on ollut yksi niistä Euroopan ongelmamaista tämän alkoholinkäytön kanssa siitä huolimatta, että meillä on nimenomaan ollut monopolijärjestelmä tässä. On minun mielestäni aika kummallista tämä, että Alko nyt olisi tässä jotenkin pelastava tekijä. Mutta toki voi olla niin, että olen väärässä, mutta en aidosti usko siihen, että nähdään merkittävää kulutuksen lisääntymistä.

Tässä maaseutuargumentissa on kyllä se peruste, että on se nyt vähän tyhmää tavallaan, että itsekin kun asun tuossa Sastamalan Häijäässä, niin kun siellä ei tosiaan Alkoa ole, jos nyt haluan joskus harvoin hakea punaviinipullon, esimerkiksi nyt sanotaan jotain juhannusta varten, niin minun on sitten yksinkertaisesti pakko ajaa 20 kilometriä sitä varten, että minä voin hakea sen punaviinipullon. Kaikkialla ei ole sitä Alkoa saatavilla. Se on myös ilmastokysymys. Katso, ilmasto kiittää, kun ei tarvitse autoa käynnistää sitä varten, että lähtee hakemaan punaviinipullon juhannuksena, ja tällaista. Tästä näkökulmasta kyllä kannatan tätä uudistusta lämpimästi, ja toivon, että kun uudistuksen vaikutuksia sitten seurataan ja jos näyttää siltä, että ihmiset eivät ole seonneet ja heinäsiirkkaparvet eivät ole tulleet, niin voitaisiin sitten vapauttaa ne viinitkin myöhemmässä vaiheessa. Pitkälti uskon siihen, että kyse on asenteista, kyse on valistuksesta, siitä, että ihmiset aidosti ymmärtävät sen, että alkoholin ylikuluttaminen ei ole hyväksi ihmiselle itselleen eikä myöskään läheisille.

Sitten on vielä pakko mainita näistä sosiaali- ja terveystalouksista. Hyvinvointialueella muistan, kun juttelin erään viranhaltijan kanssa, niin hän totesi siihen, että meidän päihdekuntoutuksessa ja muissa on sellaisia ongelmia, että saattaa olla, että joku ihminen, joka on vaikka alkoholisti tai huumeiden väärinkäyttäjä, huumeongelmainen ihminen, otetaan vaikka päihdepalveluiden piiriin ja hän menee kuntoutukseen. Kuntoutuksesta maksetaan veronmaksajien rahoilla kymmenientuhansien eurojen kuntoutus, ja sitten kun se kuntoutusvaihe on ohi, niin tämä ongelmaikäyttäjä tai huumeiden väärinkäyttäjä sanoo, että mutta kun minulla on se piiri, jossa minä asun tällä hetkellä, minulla on ne kaikki kaverit siellä, jotka käyttävät alkoholia, käyttävät huumeita ja näin pois päin, niin voisinko minä saada mahdollisesti mahdollisuuden muuttaa jonnekin muualle. Siihen stoppaavat sitten nämä palvelut, että ei, ei me semmoista voida järjestää missään nimessä. On varaa järjestää kun-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

toutusta kymmenillätuhansilla euroilla, mutta ei ole sitten varaa miettiä, pitäisikö se irrottaa itse asiassa niistä ongelmakäyttäjäkavereista siirtämällä hänen vuokra-asuntonsa esimerkiksi toiselle puolelle kaupunkia. Näitä päihdepalveluita ja kuntoutuspalveluitakin voidaan kehittää näiden ihmisten osalta, ja ennen kaikkea toivo leppää tässä Suomen loistavissa nuorissa, jotka tällä hetkellä käyttävät vähemmän alkoholia, koska nuoret ymmärtävät sen, että siitä ei ole hyötyä heille itselleen, eikä se ole myöskään millään tavalla tyylikästä nykypäivänä olla kännissä päivästä toiseen tai viikonloppuna julkaista sosiaaliseen mediaan kuvia alkoholijuomista.

Valistunut kulttuuri alkoholin kanssa ei kyllä todennäköisesti lähde liikkeelle siitä, että meillä on Alko monopolina, vaan se lähtee siitä, että ihmisten asenteet alkoholin suhteen muuttuvat. Tästä syystä kannatan tätä esitystä ja toivon, että tällä linjalla voidaan jatkaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Asell.

19.48 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Lausuntoja esityksestä on annettu siis 85, ja niistä ylivoimaisesti suurimmassa osassa esitystä on vastustettu. Ja mitä tässä nyt tähän monopoliin liittyen on tullut kommenttia, niin THL on lausunut muun muassa, että kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden mukaan alkoholin yksinoikeusjärjestelmä kuuluu alkoholihaittojen vähentämisen parhaisiin käytäntöihin ja alkoholimyymälöiden voimakas lisääntyminen melko johdonmukaisesti lisää sekä alkoholin kulutusta että haittoja. Maailman terveysjärjestö taas pitää pohjoismaista alkoholin valtiollisen yksinoikeusjärjestelmän mallia hyvänä esimerkkinä muille maille alkoholihaittojen vähentämiseksi. Ja kun tässä on puhuttu myös siitä eurooppalaisesta fiksusta alkoholinkäytöstä, niin täällä on kuitenkin sitten myöskin tieto, että alkoholia käytetään Euroopassa eniten kaikista maanosista.

Tässä aiemmin edustaja Strand toi esille sen, että kun aiemmin on tätä lakia muutettu ja on saanut väkevämpiä, niin dynaamisten vaikutusten takia väkevät jäävät ehkä ostamatta, kun ei käydä siellä Alkon puolella. Mutta näettekö tässä nyt kuitenkin sen tien lopulta, että kun aina vain väkevämmät tulevat sinne ruokakauppoihin, niin lopulta sinne entiseen Alkoon jää pelkästään väkevät, ja kun se ei pysy pystyssä, niin silloin seuraavat myöskin ne väkevät siihen ruokahyllyjen viereen ja näin ikään nämä dynaamiset vaikutukset menevät pian miinuksen puolelle?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimon vielä.

19.48 Sinuhe Wallinheimo kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Asellille pitää ehkä todeta se, että onko tälläkään hetkellä enää Alkolla monopoliin oikeuttavaa syytä. Alle kolmasosa Suomessa kulutetusta alkoholista tulee enää Alkon kautta. Eli kaksi kolmasosaa tulee kaikkialta muualta, joten en ole ihan varma kyllä, että onko Alkolla enää sitä roolia, mikä aikoinaan oli. Mutta oikeastaan ihan kommenttina vaan.

Tässä taidettiin sanoa, että nämä uudistukset kannattaa tehdä aina se heikompi edellä, eikö ollut näin? Sitähän Suomi on tehnyt kyllä systemaattisesti, kun katsoo esimerkiksi suomalaista alkoholiverotusta. Me olemme systemaattisesti nostaneet verotusta Suomessa ihan niinkin paljon, että tällä hetkellä oluessa on noin 40 prosentin vero, kun taitaa olla Irlandi kakkosena, jossa on suunnilleen puolet vähemmän. Viineissä meillä on ilman muuta

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Euroopan kovin, ja myös väkevässä juomissa. Joten kyllä Suomi on tehnyt aidosti oikeita tekoja siihen, että tietyllä lailla haittaveroja nostamalla me olemme saaneet koko ajan painettua alkoholin kulutusta alaspäin, ja mielestäni tämä tie on ollut hyvä ja se on ollut toimiva ja näillä toimilla me olemme saaneet kokonaiskulutuksen laskuun. Se, että saatavuus nyt lisääntyy, mitä edustaja Asellkin tuossa sanoi: kyllä, saatavuus lisääntyy, mutta kyllä se tässä edellisessäkin uudistuksessa lisääntyi ja sitä ennen kauppojen aukiolon vapauttamisen myötä, mutta silti, koska me nostimme koko ajan hintaa, niin alkoholinkulutus laski. Tämä on mielestäni aivan oikea toimenpide.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä Bergbom, olkaa hyvä.

19.52 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Vielä piti muutama asia mainita.

Siis kannattaisin muuten lämpimästi vielä sitäkin, että viinojen verotusta korotettaisiin reippaasti, mutta yksi syy sille, miksi sitä en ihan hirveän mielelläni lähtisi tekemään, on nimenomaan se, että jos näin tehdään, niin saattaa käydä niin, että Virosta lähdetään taas hakemaan lisää ja lisää sitä alkoholia, ja tämä on muuten yksi ongelma tällä hetkellä meillä. Minä olen miettinyt monesti sitä, että ovatko nämä verotasot ihan optimaalit just tästä näkökulmasta, että nyt meillä voidaan tilata Euroopasta tai sitten lähdetään hakemaan laivareissulta alkoholia. Eli käykö tässä lopulta niin, että Suomi menettää verotuloja, mutta haitat maksetaan kuitenkin? Iso kysymys, en tiedä. Tästä olisi mielenkiintoista nähdä tutkimuksia.

Mutta sitten vielä: Ehkä alkoholin kokonaiskulutusta minun mielestäni vieläkin oleellisempi näkökulma on se suurin kerralla käytetty alkoholin määrä käyttäjää kohden. Löysin tilaston täältä tämmöisestä kuin RARHA-raportti, tämä on Iltalehdessä julkaistu, ja täällä Suomi on ihan näillä kärkisijoilla, ja sitten humalakulutuksen osuus prosentteina juodusta alkoholista: siinä Suomi on ykkösenä. Eli silloin kun juodaan, niin halutaan nimenomaisesti humalaan. Sitten taas noissa viinimaissa — se on ihan siellä alhaalla — on perinteensä sellainen, että otetaan lasillinen viiniä ruuan kanssa, mutta se jää sitten vähän niin kuin siihen, mutta Suomessa, kun kerran pakkasella saat auton käyntiin ja ajat 30 kilometriä Alkoon, niin haetaan kassit täyteen viinaa. Sitten sitä juodaan paniikissa sen jälkeen kaspäin, niin en minä tiedä... Terveempi alkoholikulttuuri — minä uskon, että me voidaan siihen edetä, vaikka meillä ei Alkon monopolia jatkossa olisikaan ja nämä alkoholijuomat nyt tuotaisiin kauppoihin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle väkivallan ja häirinnän poistamisesta työelämässä tehdyn Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi
Hallituksen esitys HE 89/2023 vp

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.32 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ehdottaa esityksessään, että eduskunta hyväksyisi väkivallan ja häirinnän poistamisesta työelämässä tehdyn Kansainvälisen työjärjestön eli ILO:n yleissopimuksen sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamises-
ta.

Yleissopimus ja sitä täydentävä suositus hyväksyttiin kesällä 2019 ILO:n työkonferenssissa. Kyse on ensimmäisestä nimenomaan työelämässä tapahtuvan väkivallan ja häirinnän torjumista koskevasta kansainvälisestä sopimuksesta. Yleissopimuksen tarkoituksena on suojella työntekijöitä sekä muita työelämässä toimivia henkilöitä väkivallalta ja häirinnältä. Yleissopimus sisältää määräyksiä muun muassa soveltamisalasta, keskeisistä periaatteista, suojelusta ja ehkäisemisestä, täytäntöönpanosta, oikeuskeinoista sekä ohjauksesta, koulutuksesta ja valistuksesta.

Ratifioidulla yleissopimuksen ILO:n jäsenvaltio sitoutuu sopimusmääräysten tavoiteta-
soon. Jäsenvaltio sitoutuu kunnioittamaan, edistämään ja toteuttamaan kaikkien oikeutta väkivallasta ja häirinnästä vapaaseen työelämään. Esityksessä lähdetään siitä, ettei yleissopimuksen määräysten voimaansaattaminen edellytä lainsäädäntömuutoksia. Keskeisimmät kansalliset säädökset, jotka koskevat yleissopimuksen alaa, ovat työturvallisuuslaki, laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta, yhdenvertaisuuslaki ja rikoslaki.

Yleissopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 25.6.2021. Suomen osalta yleissopimus tulee voimaan 12 kuukauden kuluttua päivästä, jona sen ratifiointi on rekisteröity ILOon. Esitykseen sisältyvä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti, kun yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan.

Arvoisa puhemies! Väkivallalla ei ole sijaa suomalaisessa työelämässä, ei kaduilla, ei kodeissa, ei kouluissa, ja kenenkään ei pitäisi joutua pelkäämään turvallisuutensa ja koskemattomuutensa puolesta. Väkivalta on musertavaa. Mustelmien ja ruhjeiden lisäksi se jättää haavoja, jotka eivät näy ulospäin: arvottomuuden tunnetta, pelkoa ja häpeää.

Yksi valtion tärkeimmistä tehtävistä on suojella kansalaistensa turvallisuutta. Tähän pääministeri Orpon hallitus on sitoutunut 100-prosenttisesti. Hallitusohjelman mukaisesti väkivallan eri muotoja tullaan torjumaan määrätietoisesti ja monin eri keinoin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.34 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme nyt hallituksen esitystä eduskunnalle väkivallan ja häirinnän poistamisesta työelämässä tehdyn Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Tämä on tärkeä asia. Siellä hallitusohjelmassahan on ihan selkeä kirjaus, että edistämme työturvallisuutta ja työelämän väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyä, ja niitä todellakin on varmasti aika paljon. Vuosia tätä on viety eteenpäin jo muutenkin. Täällä oli pitkät selitykset, mitä on tehty tämän asian viemiseksi eteenpäin. Mitenkä paljon näitä asioita tapahtuu tuolla työelämässä, niin kun tätä lukee, niin se on hämmästyttävän paljon: jopa puolet on joissakin paikoissa kokenut tällaisista. Eihän sillä tavalla voi olla, ei niin saa olla, ja se on todella valitettavaa.

Elikkä hallituksen esitys vaikuttaa erityisen asialliselta, ja kiitos siitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

17.35 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Ensinnä kiitos ministerille tästä esittelystä.

Joku skeptikko voisi sanoa, ettei yleissopimuksen hyväksyminen ja voimaansaattaminen muuta yhtikäs mitään, koska kansallista lainsäädäntöä ei samalla muuteta, mutta minusta tällä ratifiointilla on iso periaatteellinen merkitys. Se tukee ja edistää osaltaan myös Suomen perustuslaissa säädettyjen oikeuksien toteutumista ja ennen kaikkea antaa myös täällä eduskunnassa paikan ja mahdollisuuden keskustella siitä, miten sopimuksen henki ja tavoitteet viedään konkretiaan yhä paremmin myös täällä Suomessa.

Olen itsekin ensimmäiseltä ammatiltani itse asiassa tarjoilija. Mara-alalla oli valtavan ihana työskennellä: siellä oli energinen työyhteisö, ihania kanta-asiakkaita ja uusiakin. Yhtä, mitä en ikävöi lainkaan, on kuitenkin pikkujoulukausi. Silloin oli aika kiireistä, myynti rullasi oikein hyvin, mutta ihmisiltä unohtuivat käytöstavat. Työvuoron aikana on vihjailtu, tuijoteltu, vihellelty, on napsuteltu sormia, yritetty ostaa seksiä, koskettu ilman lupaa ja uhattu odottaa yöllä takaovella.

Yli puolet palvelualan työntekijöistä joutuu kohtaamaan työssään Suomessa edelleen seksuaalista häirintää, ja vielä useampi kohtaa väkivallan uhkaa — ei tarvitse kuin miettiä esimerkiksi vartijoita, taksikuskeja, linja-autonkuljettajia, opettajia, pysäköinninvalvojia, sairaanhoitajia, myyjiä. Harvassa ovat sellaiset ammatit, joissa ei kohtaa häirintää tai väkivaltaa.

Puhemies! Kumpikaan näistä ei kuitenkaan ole ammatinvalintakysymys. Missään työssä — ei yhtään missään työssä — ei pitäisi joutua sietämään kumpaakaan. Siksi ei riitä, että täällä vain ratifioidaan sopimus, vaan meidän täytyy myös aidosti pohtia, millä keinoilla osaltamme lainsäätäjinä voimme edistää sitä, että kaikissa töissä on turvallista olla.

Ajattelin, että sanon siksi kolme keinoa, joista ensimmäinen on se, että tietenkin pitää vähentää riskitilanteita ja parantaa niihin puuttumista. Helpointa olisi aloittaa niistä tilanteista, joissa riski kohdata häirintää tai väkivaltaa on suurin, eli niistä hetkistä, joina työskennellään yksin iltaisin ja öisin. Vastuu tästä kuuluu työnantajille — vastuu kuuluu työnantajille siis siitä, että varmistetaan, että esimerkiksi yksintyöskentelyä rajoitetaan nykyistä tehokkaammin.

Toiseksi ilmapiirin on muututtava. Jokaisen työntekijän pitäisi ajatella, että häirinnästä ja väkivallasta kannattaa ilmoittaa ja että työnantaja myös aidosti oikeasti reagoi ilmoituksen saatuaan. Ja jos tämä ei vapaaehtois pohjalta etene, meillä on täällä eduskunnassa mahdollisuus esimerkiksi päivittää työturvallisuuslainsäädäntöä niin, että siellä voidaan harkita esimerkiksi myös sanktiointia tästä väkivallan ja häirinnän ehkäisemisen laiminlyömisestä.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Ja kolmanneksi työntekijöille pitää tarjota tukea. Jos joutuu häirinnän tai väkivallan kohteeksi, niin se on usein valtavan kipeä kokemus työntekijälle, ja siksi ei auta, että pelkästään kohdataan siinä hetkessä, vaan myös työterveydestä on saatava jälkihoitoa.

Puhemies! Mutta oikeastaan kaikista tärkeimpänä pidän kyllä sitä, että Suomessa jokainen meistä, etenkin aikuisista, ajattelisi, että toimimme itse sillä tavalla kuin me yritämme täällä kasvattaa lapset ja nuoret toimimaan. Valtavan paljon tekemistä on ilmapiirissä ja asenteissa siinä, miten me ajattelemme, että ihmisiä, jotka tekevät työtään, voi kohdella. Ja kyllä se lähtee myös täältä eduskunnasta. Meillä on paljon valtaa, ja toivon, että jokainen osaltaan sitä käyttää, kun esimerkiksi erilaisissa palveluissa asioi. Eli ei ole järkeä, että lapsilta ja nuorilta odotetaan sellaista käytöstä, johon aikuiset eivät itse ihmisten työpaikoilla kykene.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.40 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä yleissopimuksen ratifiointi on äärettömän tärkeä asia, ja se on myös osa sitä, mitä hallitus tavoittelee. Hallituksen tavoitteena on hyvä työelämä, turvallinen työelämä, ja se kuuluu jokaiselle. Tehy on tehnyt tutkimuksen muun muassa vuonna 2021 siitä, että hyvin moni sote-ammattilainen kohtaa henkistä ja fyysistä väkivaltaa työssään. Tämä on arkipäivää, ja tälle tulee saada loppu.

Tässä hallituksen esityksessä on lausuntopalautteet muun muassa Akava ry:ltä ja STTK:lta, jotka toteavat aivan ansiokkaasti sen, että työntekijöiden suoja väkivaltaa ja häirintää vastaan ei ole riittävällä tasolla. Nyt yritämme parantaa tätä työelämää.

Haluaisin nostaa esille myös henkisen väkivallan ja siitä aiheutuvat seuraukset työntekijöille. Työpaikkakiusaaminen on arkipäivää, se on kaltoinkohtelua, ja se sattuu siinä, missä myös fyysinen isku tai potku tai lyönti. Se on sanan säilä, ja se on loukkaavaa. Työpaikkakiusaamiseen voi olla myös hyvin vaikea puuttua.

Hallitus nostaa kuitenkin esille toiminnassaan niitä erilaisia syrjiviä käytäntöjä, joita työelämässä on, ja rakenteita ja tekee parhaansa sillä saralla. Kysyisin ministeriltä: miten työ etenee?

Haluaisin nostaa esille myös ikäsyrjinnän ja sen, miten loukkaavaa on, kun työntekijä joutuu ikänsä takia kiusatuksi tai syrjityksi tai ei pääse edes sinne työpaikkahaastatteluun, saati että saisi työtä — työllisty siinä sitten.

Mutta on tärkeää, että työpaikoista tulee turvallisia ja ihmiset tulevat siellä kuulluiksi, kuten myös se, että työsuojeluvaltuutetut tekevät ja kykenevät työpaikoilla toimimaan ja puuttumaan erilaisiin väärinkäytöksiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

17.42 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Väkivallan ja häirinnän uhka on asia, joka koskettaa työelämässä liian monia. Vaikka hallitus monessa esityksessä heikentää työehtoja, on hyvä, että tässä asiassa annetaan esitys, joka perustuu Kansainvälisen työjärjestön eli ILO:n yleissopimukseen 190. Tämä yleissopimus on merkittävä siksi, että se on ensimmäinen kansainvälinen sopimus, joka määrittelee väkivallan ja häirinnän työelämässä ja asettaa valtioille velvoitteita sen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Se tunnustaa, että väkivalta ja häirintä työelämässä ovat ihmisoikeusloukkauksia, jotka vaarantavat ihmisarvoisen työn, tasa-arvon ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden. Sopimus kattaa kaikki työntekijät ja muut

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

työelämässä toimivat henkilöt riippumatta siitä, missä, milloin ja kenen kanssa he työskentelevät.

Suomi on ollut edelläkävijä työelämän laadun ja turvallisuuden edistämisessä. Meillä on jo olemassa lainsäädäntöä ja toimintatapoja, jotka vastaavat pitkälti yleissopimuksen vaatimuksia. Työturvallisuuslaki, tasa-arvolaki ja rikoslaki kieltävät väkivallan ja häirinnän työpaikoilla ja rankaisevat niistä. Lisäksi työmarkkinaosapuolet ovat sopineet yhteisistä pelisäännöistä ja toimenpiteistä, joilla pyritään ehkäisemään ja ratkaisemaan väkivallan ja häirinnän tilanteita. Mutta meillä on silti vielä parantamisen varaa: tutkimusten mukaan väkivaltaa ja häirintää työelämässä kokee edelleen liian moni. Erityisesti naiset, nuoret, vähemmistöt ja epätyypillisissä työolosuhteissa olevat ovat alttiita väkivallalle ja häirinnälle.

Väkivalta ja häirintä aiheuttavat vakavia seurauksia niin yksilöille, työyhteisöille kuin yhteiskunnallekin. Ne heikentävät työhyvinvointia, työkykyä, työmotivaatiota ja tuottavuutta ja lisäävät sairauspoissaoloja, tapaturmia, työuupumusta ja työkyvyttömyyttä. Tämän vuoksi meidän on tehtävä kaikkemme, jotta väkivalta ja häirintä työelämässä saadaan loppumaan. Meidän on luotava sellainen työkuultuuri, jossa väkivaltaa ja häirintää ei hyväksytä missään muodossa, jossa niistä uskalletaan puhua ja ilmoittaa ja jossa niihin puututaan tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti. On myös varmistettava, että työntekijöillä ja työnantajilla on riittävästi tietoa, osaamista ja välineitä väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisyyn ja käsittelyyn.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.45 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Suomalaisen työelämän osalta on todettava, että täytyy todella olla nollatoleranssi kaikelle väkivallalle ja kaikelle häirinnälle. Voisi kuvitella, että se on myös koko tämän salin yhteinen tahto, että erilaisia toimenpiteitä monella eri saralla tehdään siihen suuntaan, että tämä tavoite myös toteutuu. Tärkeänä symbolisena toimenpiteenä nyt on myös se, että ratifioimme tämän sopimuksen.

Arvoisa puhemies! Tämä aihekokonaisuus on totta kai tärkeä sekä kaikkien niiden työntekijöiden osalta, jotka tänä päivänä joutuvat omassa työssään kokemaan väkivallan uhkaa tai suoraa väkivaltaa tai häirintää, että varsinkin niiden tulevien työntekijöiden osalta. Tiedämme, että meillä ikäluokat valitettavasti vaan pienenevät ja pienenevät, ja me tarvitsemme jokaisen heistä myös sitten aikanaan työelämäänsä rakentamaan tätä yhteistä yhteiskuntaa. Sen takia on kaikin keinoin myös puututtava siihen, että mielikuva suomalaisesta työelämästä olisi tulevaisuudessa parempi kuin se ehkä tietyillä aloilla tänä päivänä on. Voisi kuvitella, että siinäkin kysymyksessä niillä kaikilla toimenpiteillä, joilla väkivaltaa ja häirintää pystytään ehkäisemään, on merkitystä.

Arvoisa puhemies! Ajattelen myös niin, mihin moni jo edellä puhunut on viitannut, että ei pelkästään riitä tämä symbolinen sitoumus tähän vaan tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä. Täällä viitattiin jo siihen, että myös hallituksen omassa ohjelmassahan tätä aihekokonaisuutta käsitellään ja viitotetaan vähän tietä, mitä hallitus ajattelee tehdä, mutta tähän on nimenomaan kysymys, jota pitää ratkoa yhdessä työelämän osapuolten kanssa, työntekijöiden ja työnantajien välillä. Siksiä ajattelisin, kun tällä hetkellä ehkä muutoin on hie-man turbulenttinen suhde niin palkansaajien ja hallituksen välillä kuin varmasti palkansaajien ja työnantajien välillä, että olisiko tästä aihekokonaisuudesta kuitenkin saatavissa sellainen asia, jossa pystyttäisiin istumaan yhteiseen pöytään ja pystyttäisiin hakemaan niitä konkreettisia toimenpiteitä, joilla me todella meidän työelämäämme laajalla rintamalla

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

pystymme parantamaan. Voisi ajatella, että tämä olisi myös sellainen asia, jossa molemmilla osapuolilla varmasti olisi annettavaa, ja ne olisivat varmasti mielissään, mikäli hallitus myös laittaisi pystyyn tällaisen yhteisen pyöreän pöydän, jossa mietittäisiin, millä tavalla konkreettisesti näitä asioita voitaisiin viedä eteenpäin, jotta todella suomalainen työelämä olisi tulevaisuudessa parempi aivan meille kaikille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

17.48 Niina Malm sd: Puhemies! Edustaja Räsänen nosti esiin tärkeän asian, ja haluan heti sitä tässä kompata. Eli vaikka asioista ollaan eri mieltä, niin on kuitenkin aina positiivista se, että löytyy jokin yhteinen tekijä. Siitä on hyvä aloittaa, ja tämä hallituksen esitys on sellainen.

Kiitos ministerille lain esittelystä. On loistavaa, että tämä tulee nytten. ILO:n yleissopimuksen käsittely ja ratifiointi on kuitenkin yksi merkkipaalu tällä tiellä, jolla meidän täytyy kulkea eteenpäin häirinnän ja hyväksikäytön ehkäisemiseksi suomalaisessa työelämässä. Asia on kovin tärkeä, ja se on kovin valitettava. Koska yleissopimuksen tarkoituksena on suojella työntekijöitä ja muita työelämässä toimivia henkilöitä väkivallalta ja häirinnältä, niin sopimus sisältää myös määräyksiä keskeisistä periaatteista, suojelusta, ehkäisemisestä, täytäntöönpanosta ja oikeuskeinoista sekä ohjauksesta, koulutuksesta ja valistuksesta.

Erityisen tärkeänä pidän sitä, että meidän kaikkien tulisi sitoutua väkivallattomaan elämäntapaan yleisesti. Ensimmäisessä ohjauksella, valistuksella ja koulutuksella tämä kierre pitää saada katkaistua. Suomi on ollut ja on yhä väkivaltainen maa, ja se määritelmänä pitää sisällään niin kouluväkivallan kuin seksuaalisenkin väkivallan muodot. Vaikka paljon on tehty työtä väkivallan ja häirinnän poistamiseksi työpaikoilta, niin samaan aikaan tilastot kuitenkin osoittavat, että erityisesti julkisen sektorin työpaikoilla suoranainen väkivalta, häirintä tai niiden uhka on lisääntynyt, erityisesti naisvaltaisilla aloilla. Ja mikä huolestuttavinta, väkivalta ja häirintä tulee yleensä asiakkailta, potilailta tai oppilailta ja kohdistuu turvallisuuteen, kasvatukseen tai hoitoon liittyvää tärkeää työtä tekeviin työntekijöihin. Tämä on vakava viesti, josta esimerkiksi alan ammattijärjestöt ovat muun muassa keroneet.

Toivottavasti tämä lain ratifiointi nostaa tämän kansainvälisen aiheen taas keskusteluun ja pystyisimme niin kansallisesti kuin Euroopan unioninkin alueella tekemään tärkeitä toimia väkivallan ja häirinnän vähentämiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.50 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! On hienoa, että tänään käymme täällä hyvää ja rakentavaa keskustelua ja olemme kaikki sitä mieltä, että työelämän ja sen turvallisuuden parantaminen on tärkeää.

Haluan nostaa vielä esille henkeen kohdistuvat uhkaukset ja jopa rikokset, joita yksin työskentelevät joutuvat kohtaamaan. Tässä nostan esille esimerkiksi postinjakajat, taksikuskit, hoitajat, jotka monesti yön tunteina tekevät sitä asiakaspalvelutyötään ja kohtaavat sitten jopa väkivaltarikoksen. Meillä on muun muassa ihmisiä tapettu työpaikoilleen. Ja tämä jos joku on järkyttävää, ja tällaisia tapauksia ei saisi olla yhtä ainoatakaan.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Kysyisin teiltä, ministeri: millä tavalla yksin työskentelevien ihmisten työturvallisuutta voidaan parantaa? Olen itse hoitajana työskennellyt vuosikausia yöaikaan pimeässä, ja tilanteita on ollut jos jonkinlaisia, myös niitä, että on yksin ainoana vastaavana siellä työpaikalla. Siellä ollaan hieman pulassa silloin, kun tilanne on päällä — mitä tehdään ja mistä saadaan se apu.

Eli todellakin, mitenkä myös heidän, jotka yön tunteina tekevät työtänsä, eikä aina ole sitä apua lähellä, tilanteeseensa tämä yleissopimuksen ratifiointi vaikuttaa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, noin kolme minuuttia, olkaa hyvä.

17.52 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Kiitos, arvoisa puhemies, ja erityinen kiitos tästä keskustelusta, joka sisälsi paitsi yhteisen tahtotilan myös monia konkreettisia ehdotuksia ja näkökulmia aiheeseen, joka varmasti meitä yhdistää — eli tahtotila siitä, että suomalainen työelämä olisi turvallinen jokaiselle tekijälle ja että löytyisivät ne käytännöt, joilla voidaan kitkeä kaikenlainen väkivalta, häirintä, uhkaava käytös työpaikoilta ja niistä tilanteista, joita esimerkiksi edustaja Juvonen kuvasi tässä viimeisimmässä puheenvuorossaan yksin työtä tekevien kohdalla. Kyllä se on tietysti hyvin paljon sellaista suunnittelua vaativaa, miten työsuojelusta on huolehdittu, miten näihin tilanteisiin ennalta varaudutaan, miten esimerkiksi varmistetaan se, ettei joutuisi työskentelemään yksin tai että olisi erilaiset varoitusjärjestelmät ja muut keinot ja tunnistettaisiin niitä riskejä ja uhkatilanteita jo ennalta, jotta pystytään toimimaan.

Tämä on myös sellainen asia, jossa on yhteistä tahtotilaa työelämäosapuolten kanssa huomattavankin paljon, ja uskon, että keskusteluja voidaan jatkaa esimerkiksi jo käynnissäkin olevien prosessien puitteissa, muun muassa. Hallituksen tahtotila on ollut jatkaa semmoisia hyviä käytäntöjä, kuten vaikka TYÖ 2030 -ohjelmaa, missä on mahdollisuus laajalle vuoropuhelulle työelämän tulevaisuuden kehittämisestä, ja myös näistä sisällöllisistä kysymyksistä käydään jatkuvaa keskustelua. Eli mielelläni olen tätä keskustelua osaltani ministerinä viemässä eteenpäin, ja tarvittavia esityksiä on luvassa. Hallitusohjelmassa on vahva tahtotila kuvattu työturvallisuuden vahvistamisesta, ja siellä on nostettu myöskin tiettyjä aloja, joihin viimeaikaisesti on paljon huolta kohdistunut, kuten vaikka hoito- ja pelastushenkilöstön tilanne — mutta ei suinkaan ainoana aloina, vaan eri ammateissa näitä tilanteita valitettavasti esiintyy, ja niihin pitää pystyä tehokkaammin puuttumaan.

Tosiaan tämä tänään käsittelyssä ollut oli kansainvälisen sopimuksen määräysten voimaansaattamista koskeva asia, ja se tarjosi nyt hyvän mahdollisuuden käydä tästä laajempaa keskustelua. Mikäli teille tulee hyviä ajatuksia, niin mielelläni kuulen niitä tämän jälkeenkin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 104/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.54 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä eli niin kutsutua ASA-lakia. Esityksessä ASA-lakiin ehdotetuilla muutoksilla on tarkoitus kansallisesti panna täytäntöön työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille tai perimän muutoksia aiheuttaville aineille altistumiseen työssä liittyviltä vaaroilta koskevan direktiivin muutos, niin sanottu syöpädirektiivin päivitysdirektiivi. Syöpädirektiivin vähimmäisvaatimusten tarkoituksena on työntekijöiden suojelu Euroopan unionin tasolla direktiivissä tarkoitetuilta altisteilta.

Esityksen keskeiset ehdotukset johtuvat syöpädirektiivin päivitysdirektiivistä. Syöpädirektiivin päivitysdirektiiviin perustuen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ASA-lakia siten, että sen soveltamisala laajenisi kattamaan lisääntymiselle vaaralliset tekijät. Esityksessä ehdotettu keskeisin muutos on työnantajan luettelontietojen laajeneminen lisääntymiselle vaarallisiin tekijöihin ja niille altistuviin työntekijöihin. Esityksessä ehdotetaan, että työnantajan tulisi pitää luetteloa lisääntymiselle vaarallisista tekijöistä ja niille altistuvista työntekijöistä ja säilyttää nämä tiedot viisi vuotta viimeisen tiedon merkitsemisestä luetteloon. Tietoja lisääntymiselle vaarallisille tekijöille altistuneista työntekijöistä ei ilmoitettaisi eteenpäin valtakunnalliseen ASA-rekisteriin.

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivan, työturvallisuussäännöksiä valmistelevan neuvottelukunnan asettamassa kolmikantaisessa HTP-jaostossa. Esitysluonnoksesta on järjestetty kirjallinen lausuntokierros. Esitys on käsitelty ja hyväksytty kolmikantaisessa työturvallisuussäännöksiä valmistelevassa neuvottelukunnassa. Jäsenvaltioiden on saatettava päivitysdirektiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 5.4.2024. Tämän vuoksi ehdotetaan, että laki tulisi voimaan 1.4.2024. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä, ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Reijonen.

17.57 Minna Reijonen ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Iso kiitos myös ministerille esittelystä. Todellakin nyt käsittelemme tätä syöpärekisteriasiaa, ja syöpään on aina vakava asia, vaikka hoitokeinojakin siihen on, mutta silti se on aina vakava asia. Nyt käsitel-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

lään tätä esitystä laiksi syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille, siis aineille, jotka aiheuttavat tällaista syöpäsairauksien vaaraa, ja niille kaikille menetelmille, mitä ihmiset voivat ammatissaan kohdata. Semmoinen luettelo näistä nyt sitten on.

On ihan hyvä, että nyt viimeinkin tähän tulee sitten tällaiset lisäykset, mitkä voisivat vaikuttaa tähän altistukseen lisääntymiselle vaarallisille tekijöille. Tosi hyvä, että näitäkin nyt sitten ruvetaan pitämään yllä. Ja viisi vuotta olisi se, että niitä säilytettäisiin, se on tärkeä. Kun tietoa on maailmassa tullut näistä vaarallisista aineista, niin on todella tärkeää, että tätä nyt hyödynnetään, ja nythän tätä on mahdollista hyödyntää. Jotenkin toivoisi, että olisi vaikka aikaisemminkin tullut tällainen asia voimaan, kun siitä olisi ollut varmasti paljon apua, mutta hyvä, että tämä nyt on tulossa. Että kiitoksia tästä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen.

17.58 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys, jolla ehdotetaan muutettavaksi lakia syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä. Eli tämän esityksen mukaan soveltamisalaa laajennetaan kattamaan lisääntymiselle vaarallisia tekijöitä ja lisääntymiselle vaarallisille tekijöille altistuvia työntekijöitä.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2019 käsitelimme täällä eduskunnan salissa ASA-rekisteriä, ja silloin nostin esille tämän asian, miten tärkeää on ennaltaehkäistä syöpätapauksia pitkällä aikavälillä, koska se, mihin tänään altistumme, voi konkretisoitua vasta sitten vuosikymmenien kuluessa. Hallitusohjelmassa on nostettu yhdeksi tavoitteeksi muun muassa syöpäsairauksien ennaltaehkäisy. Nämä ovat niitä tarttumattomia tauteja, joita hallitus sitoutuu ennaltaehkäisemään kuten myös erilaisia kansansairauksia.

Tässä hallituksen esityksessä mainitaan tämä ASA-rekisteri. No, mikä ihme se ASA-rekisteri sitten on? Se on työntekijöiden rekisteri, johon luetteloidaan ne työntekijät, jotka altistuvat työssään kyseisille syöpää altistaville tekijöille merkittävästi enemmän kuin sellaiset henkilöt, joilta puuttuu tällainen erityinen altistuminen. Ja on tärkeää, että me saamme tietoa siitä, mikä altistaa syöväälle.

Syöpävaarallisia aineita ovat esimerkiksi erilaiset metallit, nikkeli, kromi, kadmium-yhdisteet, bentseeni ja asbesti, ja se asbesti on erityisesti aihe, josta olen täällä tehnyt kirjallisen kysymyksen — ehkä useamminkin — kuten myös radon, jotka ovat molemmat syöpävaarallisia aineita. Onneksi asbestia ei enää tänä päivänä työpaikoilta löydy, sehän on rakennustyömailla kielletty. Vuonna 1974 sitä rajoitettiin, ja vuonna 1994 se sitten kiellettiin. Sitä oli lattiamateriaaleissa, eristelevyissä, kattorakenteissa, jopa saunan kiukaiden päällä asbestilevyinä. Mutta hyvin moni ikääntynyt ihminen tällä hetkellä on voinut asbestin kanssa toimia ja siitä syystä nyt sitten sairastuu esimerkiksi syöpään.

Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri, kysyisin teiltä lausuntopalautteesta. Kun täällä Tietosuoja-valtuutetun toimisto on antanut kommenttinsa ja pitää tärkeänä, että työnantaja pitää luetteloa lisääntymiselle vaarallisista tekijöistä ja niille altistuvista työntekijöistä, mutta toivoo, että näitä tietoja ei ilmoitettaisi ASA-rekisteriin, niin miten tähän kommentoitte ja mitä tämä mahtaa tarkoittaa? Toki tässä on yksityisyyden suoja myös, mitä varmasti valiokunnassa joudutaan paljon pohtimaan. Aina kun ihminen tiedot rekisteröidään, niin ne ovat jossakin rekisterissä, ja siinä on myös tietosuojakysymykset silloin kysymyksessä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

18.01 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa kärsitään edelleen liikaa estettävissä olevista syöpäsairauksista. Meidän on tehtävä uudistuksia, joilla osoitamme, että olemme sitoutuneita edistämään työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta työpaikoilla.

Tutkimusten mukaan syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille altistuu edelleen liian moni työntekijä. Erityisesti pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on haasteita tunnistaa, arvioida ja hallita syöpäsairauden vaaraa aiheuttavia tekijöitä.

Olen itsekin nähnyt työsuojeluvaltuutettuna työkaverin sekä hyvän ystävän taistelun syöpää vastaan sekä sen pohdinnan, oliko syövän aiheuttajana heidän työolosuhteensa. Meidän täytyy voida tunnistaa paremmin työympäristön vaikutus syövän aiheuttajana nykyistä paremmin.

Emme ole aiemmin tunnistanee kansallisesti riittävän tiukkoja raja-arvoja monelle karsinogeenille, joista esitys muuttaa suhtautumista kolmeen: akryylinitriinille, karsinogeenisille nikkeliyhdisteille ja bentseenille. Nämä aineet ovat yleisiä monilla aloilla kuten kemianteollisuudessa, metalliteollisuudessa, rakennusallalla ja öljy- ja kaasuteollisuudessa.

Suomi on aina ollut edelläkävijä työsuojelutoiminnoissa ja noudattanut tiukkoja standardeja syöpäsairauden vaaraa aiheuttavien tekijöiden osalta. Meillä on jo olemassa olevaa lainsäädäntöä ja toimintatapoja, jotka vastaavat pitkälti direktiivin vaatimuksia. Toivonkin, että hallituksen esitys ei muuta vain sääntelyä vaan myös asennoitumista syövän torjuntaa kohtaan entistä aktiivisemmaksi.

Mietin kuitenkin, olisiko tiedot parempi säilöä ASA-rekisteriin Työterveyslaitokselle eikä yrityksille. Säilytysaika voisi olla myös pidempi kuin viisi vuotta. Ei ole syytä lisätä työnantajien hallinnollista taakkaa. Se myös mahdollistaisi laadukkaamman tutkimuksen sekä turvallisemman säilytyksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

18.03 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys, jossa työnantajan tulisi pitää luetteloa lisääntymiselle vaarallisista aineista ja tekijöistä ja niille altistuvista työntekijöistä sekä säilyttää nämä altistumistiedot viisi vuotta viimeisen tiedon merkitsemisestä, huolettaa minua.

Olen usean asiantuntijatahon kanssa samaa mieltä siitä, että olisi parempi keskittää tiedon säilytys esimerkiksi juuri mainitun Työterveyslaitoksen osarekisteriin ja säilyttää tietoja siellä ainakin kymmenen vuotta, ei viittä. Näin varmistettaisiin tasapuolisuus ja varmuus siitä, että tarvittaessa tieto löytyy, kun sitä oikeasti tarvitaan. Tietoja voidaan myös hyödyntää paremmin tutkimuksen käyttöön ja näin ennakoida ja rakentaa parempaa työturvallisuutta tulevaisuuteen ja toivottavasti myös ehkäistä työperäisiä syöpiä.

Kun asiaa pohtii yksittäisen työntekijän näkökulmasta, niin silloin, kun altistus tai jopa sairastuminen tapahtuu työpaikalla, on asian dokumentoinnilla valtavan suuri merkitys. Pystytään tekemään päätökset vastuunjaosta sekä aloittamaan myös tarvittavat toimenpiteet ajoissa, eikä erilaisille tulkinnoille jää sijaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Juvonen, ja sitten, mikäli puhelista... Yleensäkin tapana on antaa vielä ministerille puhujalistan lopuksi vastauspuheenvuoro. — Mutta nyt ensin edustaja Juvonen.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

18.05 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Syöpään altistuminen on pitkä ketju, ja esimerkiksi asbesti ja tupakka yhdessä lisäävät keuhkosityövän riskiä. Eli hyvin monien ikääntyneiden, jotka ovat silloin nuoruudessa asbestin kanssa olleet tekemisissä ja sitten esimerkiksi olleet tupakoitsijoita, riski on hyvin suuren suuri, joskin nykyajan lääkkeet, erilaiset hoitotoimenpiteet ja leikkaukset pelastavat ihmisiä. Haluankin kiittää hallitusta huomiosta tutkijakoulutukseen ja siihen, että panostetaan osaamistason nousuun ja suomalaisen tutkimukseen.

Suomalainen syöpätutkimus on urauurtavaa. Meillä on valtavan hyvää tietoa ja edistyskäsitystä jo sieltä vuosikymmenien takaa kohdunkaulan syöpien ennaltaehkäisyssä ja kondyloomaviruksen yhteyden löytämisessä siihen, että kohdunkaulan syövät lisääntyvät. Tämä on erittäin hieno asia. Mutta kaikkia näitä sairauksia, myös syöpää, voidaan ennaltaehkäistä vaikuttamalla reilusti ja runsaasti näihin erilaisiin riskitekijöihin. Ja haluan nostaa tässä vielä esille sen, että tupakointi, alkoholinkäyttö, ruokavalio, liikkumattomuus ja ylipaino ovat kaikki myös niitä tekijöitä, jotka lisäävät mahdollisuutta sairastua erilaisiin sairauksiin elämän aikana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt ei ole muita puheenvuoroja, mutta jos ministeri haluaa vastata, niin olkaa hyvä.

18.06 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos jälleen kerran syvällisistä ja laadukkaista puheenvuoroista ja asiallisista huomioista, jotka tähän esitykseen liittyivät.

Ehkä se, minkä kysymyksenä tunnistin, liittyi tähän tietojen säilytysaikaan ja -paikkaan. Eli altistumistiedot sisältävät henkilötietoja, niin kuin on todettu, ja valmistelussa on otettu erityisesti huomioon henkilötietojen suoja ja sitä koskeva sääntely, ja se on ollut tässä valmistelussa aivan ytimessä.

Kun tässä viitattiin tietosuojavaltautettuun, niin esitysluonnoksessa lausuntokierroksen aikana nimenomaan Tietosuojavaltautetun toimistosta saadussa lausunnossa tietosuojavaltautettu piti perusteltuna, että lisääntymiselle vaarallisia tekijöitä koskevien altistumistietojen säilytysaika on rajoitettu viiteen vuoteen. Lisäksi Tietosuojavaltautetun toimisto piti lausunnossa tarkoituksenmukaisena tietojen säilytyksen rajoittamisen kannalta, että työnantaja pitää luetteloa lisääntymiselle vaarallisista tekijöistä ja niille altistuvista työntekijöistä, eikä näitä tietoja veloitettaisi ilmoittamaan ASA-rekisteriin. Toivon kuitenkin, että eduskunta tästä vielä kuulee asiantuntijoita, niin kuin normaalissa lainvalmisteluprosessissa kuuluu, ja tietysti jatkokehittäminenkin on tulevaisuudessa mahdollista. Mutta itseäni rauhoitti se, että Tietosuojavaltautetun toimiston lausunto oli tästä näin selkeä. — Kiitos, ei oikeastaan muuta lisättävää jo käytyyn keskusteluun.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilasvammalain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 108/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ja esittelijänä on ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.08 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi sotilasvammalain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta.

Sotainvalidit ovat yhteiskuntamme ja koko Suomen rakentajia, joiden teoista ja ansioista meistä jokainen kantaa sydämessään syvää kiitollisuutta ja arvostusta. Nykytilanteessa sotainvalidit saavat sotilasvammalain mukaan Valtiokonttorin maksamaa kattavaa laitoshoidtoa Valtiokonttorin sopimuslaitoksissa. Sotilasvammalain mukainen ja Valtiokonttorin laatuvaatimukset täyttävä, sotainvalidille maksuton laitoshoidto on kuitenkin viime vuosina vähentynyt palveluntarjoajien vähentymisen ja toisaalta sotainvalidien pienenevän joukon johdosta. Jotta sotainvalidit saisivat halutessaan asua lähellä omaisiaan asumispalvelujen piirissä, hallitus esittää vuokran korvaamista sotainvalideille asumispalvelujen piirissä. Tällöin sotainvalidit eivät joutuisi itse maksamaan asumispalvelujen vuokraa, kun heillä olisi oikeus maksuttomaan laitoshoidtoonkin.

Esityksen tarkoituksena on korvata vuokran osuus asumispalveluista Valtiokonttorin harkinnan perusteella vuosien 1939—1945 sotien aikana vahingoittuneille tai sairastuneille, laitoshoidtoon oikeutetuille sotainvalideille. Muutos tehtäisiin Valtiokonttorin laatuvaatimukset täyttävän laitoshoidon palveluntarjoajien vähentymisen johdosta, jonka seurauksena usealla hyvinvointialueella sotainvalideilla ei ole enää mahdollisuutta päästä Valtiokonttorin maksusitoumuksella annettavaan laitoshoidtoon omassa maakunnassaan. Mikäli Valtiokonttorin sopimuslaitoksessa tarjottavaa laitoshoidtoa omalla hyvinvointialueella ei ole tarjolla, sotainvalidin vaihtoehtoina on joko siirtyä oman alueen asumispalveluiden piiriin tai muuttaa kauemmas Valtiokonttorin sopimuslaitokseen, jossa laitoshoidtoa on vielä tarjolla. Tämän hallituksen esityksen alkulähde oli siinä, kun sotainvalideja edustavat järjestöt lähestyivät ja toivoivat muutosta tähän asiaan.

Muutos vuokran osuuden korvaamisesta on todella tarpeen sotilasvammalain tarkoituksen toteutumiseksi. Ehdotettu muutos mahdollistaisi sen, että sotainvalidit saisivat olla viimeiset vuotensa hoidettavana lähellä omaisiaan ilman, että he joutuvat maksamaan vuokran osuuden asumispalveluistaan itse. Sotiemme veteraanien lukumäärän on laskettu vähenävän noin 30 prosentilla vuodessa. Sotainvalideja on tällä hetkellä asumispalveluiden piirissä noin 60 henkilöä, ja laitostenkin mahdollisten lakkauttamisien myötä asumispalveluihin siirtyvien henkilöiden määrän odotetaan kasvavan.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Vuokran korvaaminen asumispalveluissa kohdennettaisiin vain sotainvalideille, jotka vammautuivat Suomen sotien 1939—1945 aikana. Esityksen ulkopuolelle jäisivät sotilasinvalidit eli varusmiespalveluksessa ja YK:n tehtävissä 1946—1990 vahingoittuneet ja sairastuneet. Heidän osaltaan kustannusten korvausten edellytykset säilyisivät ennallaan.

Lisäksi esityksen tarkoituksena on muuttaa nykyisin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavalle viranomaiselle kotona asumista tukevien palvelujen järjestämisestä suoritettavan ennakon maksamista niin, että korvaus suoritettaisiin yhdessä erässä tammiin loppuun mennessä nykyisin maksettavien kuukausierien sijaan.

Vuokran korvaamista koskevan muutoksen on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian mutta ennakon maksamista koskevan muutoksen vasta vuoden 2025 alusta.

Vaikka Suomen taloudellinen tilanne on tiukka, tästä emme tule tinkimään. Olen vakuuttunut siitä, että meillä jokaisella on yhteinen tahtotila turvata sotainvalidiemme paras mahdollinen vanhuus ja kaikki mahdollisuudet elää lähellä perheitään ja läheisiään tutuilla kotiseuduilla. Hallitus pitää huolen siitä, että sotainvalidien asema tässä yhteiskunnassa ei saa heikentyä vaan päinvastoin. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja puheenvuorot aloittaa edustaja Elomaa.

18.12 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Sotiemme vielä jäljellä olevat veteraanit ansaitsevat kaiken mahdollisen avun ja tuen, joita meillä on tarjota. Heitä ei ole enää montaa jäljellä. Kunnioituksemme ja kiitollisuutemme ovat suuret, mutta konkreettista apua tarvitaan totta kai myös.

Tämä esitys koskee vuosien 1939—1945 sotainvalidien vuokrien korvaamista. Jokainen sotaveteraanien hyväksi tehty teko on tarpeellinen, kuten tämä. Kun otetaan huomioon jäljellä olevien veteraanien määrä, niin mielestäni heille voitaisiin korvata palveluasumisen kustannukset riippumatta siitä, onko heillä sodissa syntynyttä invaliditeettia vai ei. Lisäksi tulisi huomioida myös YK:n rauhanturvatehtävissä vammautuneet henkilöt.

Sotiemme veteraanit turvasivat itsenäisyytemme, emmekä saa koskaan unohtaa sitä. Muistojen ja veteraanien perinnön vaaliminen jatkuu senkin jälkeen, kun viimeiset veteraanit ovat jo poistuneet keskuudestamme.

Kylmän sodan aikana veteraaneja ei valitettavasti kohdeltu tarpeeksi arvostavasti, osin johtuen tietysti vallinneesta ulkopoliittisesta ilmapiiristä. Muistan nuorena tyttönä ja koululaisena ollessani, että kun kuunteli radiota tai katseli joitakin televisio-ohjelmia, niin tuli kummallinen olo, koska jotenkin niistä paistoi ihmeellinen asenne. Eli veteraanit tunsivat osaksi olevansa väärässä paikassa olleita, elikkä heitä jopa syyllistettiin, että miksi sinne menitte. Muistan myös oman isäni, joka haavoittui kolmeen eri otteeseen ja oli sodassa. Hän ei saanut koskaan sitä julkista hyväksyntää, mitä veteraaneille olisi silloin kuulunut, koska se tapahtui vasta joskus 80-luvun lopulla, kun jalkaväenkenraali Ehrnrooth toi asiat enemmän julkisuuteen. Onneksi kohtelu on myöhemmin huomattavasti parantunut ja asiat ovat muuttuneet.

Veteraaneja on vuoden 2024 alkaessa vielä joukossamme noin 2 000, sotainvalideja noin 400. Veteraaniemme keski-ikä on yli 99 vuotta, ja useat kymmenet heistä ovat saavuttaneet kunniakkaan sadan vuoden iän. Veteraanien puolisoita ja leskiä sekä sotaleskiä on noin 6 500. Velvollisuus auttaa ja olla kiitollinen koskee tietysti yhtä lailla heitäkin,

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

unohtamatta miinanraivaajia ja sotaorpoja. Kotirintaman uhraukset olivat myös erittäin suuret.

On siis tärkeää varmistaa, että myös tulevat sukupolvet tuntevat itsenäisyytemme historian, siis sen, mitä vapautemme on vaatinut. Veteraanijärjestöjen toiminta loppuu ja siirtyy perinneyhdistyksille. Pitää taata, että perinneyhdistyksillä on mahdollisuus toimia tulevaisuudessakin, ja perintö on tietoisesti myös kaikilla jälkipolvilla. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen.

18.16 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sotilasvammalakia siten, että vuosien 1939—1945 sotien johdosta vahingoittuneelle tai sairastuneelle, laitoshoitoon oikeutetulle sotainvalidille korvattaisiin myös vuokran osuus asumispalveluissa Valtiokonttorin harkinnan perusteella. Tämä lakiesitys on hyvä, mutta kuten asiantuntijalausunnoista käy ilmi, muun muassa Pirkanmaan hyvinvointialue on nostanut täällä esiin myös muut sotiemme veteraanit, ja tätä esitti myös Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue.

Kysyisin teiltä, ministeri, mitä tälle asialle voisi tehdä, koska jos sotiemme invalideja on ehkä kuitenkin se 400—500 tällä hetkellä, niin miten sitten ne kaikki muut, jotka jäävät tämän asian ulkopuolelle? Haluan nostaa esille myös sodissa mukana olleet, sodista ja sodasta kärsineet sotaorvot, pikkulotat, lotat, rintamaveteraanien puoliset, lesket ja sotelesket, heidän palveluidensa saatavuuden, johon liittyy myös kotipalvelu, laitoshoido ja kuntoutus. Ja toki myös sotiemme orvot eli sotaorvot haluan nostaa esille.

Ministeri, mainitsitte tuossa myös rauhanturvaajat, ja ymmärsin näin, että rauhanturvaajat ja varusmiehinä palvelusta suorittaessa vammautuneet tai vapaaehtoispalvelun suorittaneet naiset eivät kuulu tämän lain piiriin. Emme saa unohtaa heitä. Tein vuonna 2018 lakialoitteen sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta silloin, kun asevelvollinen menehtyy tai vammautuu vakavasti. Olen hyvin iloinen siitä, että lakialoite meni aikoinaan läpi.

Sota on lähempänä meitä kuin koskaan ennen. Sota on Euroopassa. Euroopassa on tällä hetkellä paljon sotainvalideja. Siellä on soteleskiä, sotaorpoja, heitä tulee myös tänne Suomeen meidän luoksemme, ja me heitä autamme kaikin mahdollisin keinoin. On tärkeää, että humanitäärinen apu jatkuu ja myös täällä Suomessa ihmiset saavat hyvää hoitoa, esimerkiksi nämä Ukrainan uhrin juurikin.

Mutta kysyisin teiltä, miten muiden sodassa mukana olleiden — sota koskettaa kaikkia — tilannetta voidaan parantaa tämän lakiesityksen myötä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savio.

18.19 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys sotilasvammalain muuttamiseksi. Vuosien 1939—1945 sotiemme johdosta vahingoittuneelle tai sairastuneelle, laitoshoitoon oikeutetulle sotainvalidille korvattaisiin jatkossa myös vuokran osuus asumispalveluissa Valtiokonttorin harkinnan perusteella.

Arvoisa puhemies! Tämä ehdotus perustuu palveluntarjoajien vähenemiseen, minkä vuoksi sotainvalidien mahdollisuus päästä laitoshoitoon Valtiokonttorin maksusitoumuksella on heikentynyt monin paikoin Suomea. Palveluverkko on harventunut erityisesti

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

maan itäisissä osissa, joiden ongelmista on tänään keskusteltu eduskunnassa muissakin yhteyksissä.

Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys on kannatettava ja varsin tarpeellinen. Ellei lakimuutosta tehtäisi, uhkasi monia sotainvalideja siirtyminen laitoshoidon kauas nykyiseltä kotipaikkakunnaltaan tai vaihtoehtoisesti palveluasumisen vuokran maksaminen omasta kukkarostaan. Nykyisessä laissa on nimenomaan säädetty, ettei vuokran osuutta sotainvalidien palveluasumisessa korvata, ja tämä kirjaus on nyt tällä hallituksen esityksellä tarkoitus muuttaa.

Arvoisa puhemies! Esityksen perusteluissa on todettu sotainvalideja olevan tällä hetkellä elossa noin 300 henkilöä, ja heidän keski-ikänsä on noin 93 vuotta. Tätä mainittua keski-ikää alentavat osaltaan lapsena sodan vuoksi vammautuneet henkilöt. Elossa olevien sotaveteraanien keski-ikä on jo selvästi korkeampi, lähes 100 vuotta, kuten edustaja Elomaa tässä edellä totesi. Laitoshoidossa sotainvalideista asuu runsas kolmannes, ja vuotuinen poistuma veteraanien joukosta on tällä hetkellä heidän ikäjakaumastaan johtuen erittäin suuri, mikä on tietysti hyvin valitettavaa.

Arvoisa puhemies! On täysin perusteltua ja aiheellista, että kaikille sotainvalideille taa-taan tarvittavat palvelut heidän elämänsä loppuun asti, mihin tämäkin lakiesitys tähtää. Sotainvalidit ja sotaveteraanit kokonaisuudessaan ovat ansainneet sen, että heidän palvelunsa turvataan. Suomi on kiittollinen kaikille veteraaneillemme. Esitän siitä heille tässä kiitokseni. Arvoisa ministeri, kiitos myös teille ja koko hallitukselle tästä hyvästä lakiesityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savola.

18.22 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tuo, mihin edustaja Savio päätti, että jokainen veteraani ansaitsee kiitoksen: se on juuri näin.

Tärkeä esitys, ja hyvä, että jokaisesta sotainvalidista myös tältä osin huolehditaan. Oikeastaan kysymykseni vastuuministerille onkin, että kun näitä ei enää ole montaa sataa — noin kolmisensataa — sotainvalidia Suomessa, mutta veteraaneja nyt kuitenkin on vielä hieman suurempi määrä, puhutaan muutamasta tuhannesta, niin missä vaiheessa tällainen vastaava esitys voitaisiin saada koskemaan myös sotaveteraaneja?

Siellä on taustalla monenlaisia sodassa tulleita henkisiä vammoja, ja he tekivät valtavan uhrauksen silloin myöskin sodassa taistellessaan Suomen puolesta. Ja sen vuoksi olisikin ehkä tässä tilanteessa syytä myös keskustella siitä, että kaikki nuo, koko sotaveteraanisukupolvi, sotainvalidit luonnollisesti ja erittäin tärkeänä osana mukaan lukien, pääsisivät näitten samojen palveluiden piiriin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Kalmari.

18.23 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tähän kohtaan on hyvä nostaa myöskin se asia, että ihan kaikki, jotka ovat sodassa Suomea palvelleet ja itsenäisyytemme turvanneet, eivät ole saaneet vielääkään rintamamiesstatusta. Meillä on sellaisia veteraaneja joukossa, jotka jostain epäselvyyksistä johtuen ovat tästä tilanteesta joutuneet koko elämänsä kärsimään ja ovat väsyneet omaa oikeutta hakemaan. Mielestäni olisi oikein ja kohtuullista oikeudentunnon vuoksi korjata myöskin tämä asia, joka ei koske kovin monia kymmeniä ihmisiä Suomessa, mutta niitä, joita se koskee, se ottaa syvältä.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten ministeri, olkaa hyvä.

18.24 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olemme paljon velkaa sotainvalideille, sotaveteraaneille ja kaikille sodan kokeneille sukupolville, ja siksi tästä kiitollisuudesta ja kunnianosoituksesta veteraani-asioita on edistetty eduskunnassa laajalla yhteisellä työllä, joka on kattanut kaikki eduskuntaryhmät — viimeisimpänä rintamalisän korotus ja nyt sitten tämä lakiesitys, joka sai alkunsa veteraanijärjestöjen tapaamisesta. He toivat sen kiireellisen huolen ja itse asiassa ihan valmiin pykälänäkemyksenkin, että minkä tyyppistä muutosta tarvittaisiin, jotta tähän muuttuneeseen tilanteeseen voitaisiin reagoida. Se valmisteltiin nopeana ja kiireellisenä asiana ministeriössä, ja tätä työtä halutaan sosiaali- ja terveysministeriössä myöskin jatkaa.

Tapasin taannoin juuri rintamaveteraaniasiain neuvottelukunnan jäseniä, ja siinä käytiin keskustelua näistä tulevista kehittämistarpeista. Toivon, että tätä jatkotyötä ja näitä kysymyksiä, jotka tässäkin salissa on tänään noussut, voitaisiin käsitellä hyvällä yhteistyöllä myöskin jatkossa ja viedä eteenpäin muutoksia, jotka osoittavat sen kunnioituksen sotiemme veteraaneille ja sodan kokeneille sukupolville, jonka he ehdottomasti ansaitsevat.

Varmasti myös viimeaikaiset tapahtumat Euroopassa, sota Ukrainassa ja Venäjän raaka hyökkäys sinne, ovat nostaneet pintaan auttamishalun ja tuoneet esiin myös sen, että Suomi samaistuu näihin kokemuksiin ja tukee Ukrainaa kaikin tavoin, ja osoittaa myös sen, että me Suomessa emme ole unohtaneet, vaan pidämme huolta sodan kokeneista sukupolvista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle lisäeläkesäätöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 109/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohien jälkeen. — Ja esittelemään tulee jälleen ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.26 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen lisäeläkesäätöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain muuttamisesta. Esitys liittyy vuoden 2022 alussa voimaan tulleeseen

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

eläkesäätiöitä, eläkekassoja ja vakuutuskassoja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseen.

Edellisellä hallituskaudella toteutetun kokonaisuudistuksen jälkeen on noussut tarve tehdä lakiin sellaisia tarkennuksia ja muutoksia, joiden myötä voidaan varmistaa, että mahdollisimman moni lisäeläkesäätiö ja lisäeläkekassa kykenee jatkossakin varmistamaan toimintansa edellytykset ja ennen kaikkea turvaamaan velvollisuutensa suhteessa vakuutettuihin ja eläkettä saaviin.

Lisäeläkesäätiöt ja lisäeläkekassat harjoittavat vapaaehtoista kollektiivista lisäeläketointa, ja ne ovat pääosin suljettuja, eli niissä ei voida enää vakuuttaa uusia henkilöitä. Lisäeläkelaitoksilla on kuitenkin pitkäaikaisia lisäeläkevastuita, joista maksetaan aiemmin karttuneita lisäeläkkeitä vakuutetuille. Lisäksi vakuutettujen määrän vähentyessä on tärkeä varmistaa, että lisäeläkelaitoksilla on riittävät toimintaedellytykset myös jatkon kannalta.

Nyt tehtävillä muutoksilla halutaan varmistaa lisäeläkelaitosten toiminta tilanteessa, jossa vakuutettujen määrä on vähentynyt heidän siirtyessään eläkkeensaajiksi ja jossa heillä ei nykyllä lainsäädännön mukaan ole mahdollisuutta osallistua lisäeläkelaitosten hallintoon.

Esityksen mukaan lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain johtoa ja hallintojärjestelmää koskevaa 3 lukua sekä 6 luvun varojen sijoittamista ja vastuuvelan kattamista koskevia säännöksiä muutettaisiin. Johtoa ja hallintojärjestelmää koskevaa lukua muutettaisiin siten, että lisäeläkesäätiön ja lisäeläkekassojen säännöissä voitaisiin määrätä eläkkeensaajien rinnastamisesta vakuutettuun tiettyjä hallintoa koskevia säännöksiä sovellettaessa. Lisäksi lain 3 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 b §, jossa lisäeläkekassan edustajistoa valittaessa edustajiston vakuutettujen valitsemien edustajien ei enää tarvitsisi olla vakuutettuja.

Hallituksen jäsenen valinnasta voitaisiin esityksen mukaan säännöissä määrätä siten, että vakuutettuja edustavat hallituksen jäsenet valitsevat yhteistoimintalaissa tarkoitetut henkilöstön edustajat tai työsuojeluvaltuutetut tai varavaltuutetut. Ehdotuksella on vaikutusta lähinnä hallituksen jäseniä valittaessa. Lisäeläkekassan säännöissä voitaisiin myös määrätä, että eläkkeensaajat rinnastetaan vakuutettuihin kassankokousta ja edustajiston valintaa koskevia säännöksiä sovellettaessa.

Vastuuvelan kattamista koskevien ehdotusten tavoitteena on mahdollistaa vastuuvelan kattaminen hieman nykyistä laajemmin säännellyn markkinan ulkopuolelle tehdyillä sijoituksilla.

Näillä muutoksilla hallitus pyrkii varmistamaan, että lisäeläkesäätiöillä ja lisäeläkekassoilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet jatkaa toimintaansa ja turvata velvoitteensa.

Tämä aika teknisluontoinen mutta valmistelun aikana kyllä monenlaisia näkemyksiä kirjoittanut laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.5.2024. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

9. Lakialoite laiksi metsästyslain muuttamisesta

Lakialoite LA 24/2023 vp Anne Kalmari kesk ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ja edustaja Kalmari esittelee, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.30 **Anne Kalmari kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen tehnyt lakialoitteen suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamiseksi. Lakialoitteessa määriteltäisiin lain tasolla suurpetokantojen suotuisan suojelun taso, aivan kuten Ruotsissa on tehty.

Lakialoitteessa ehdotetaan lisättäväksi metsästyslakiin uusi 41 f §, jossa määriteltäisiin eräiden riistalajien suotuisan suojelun taso. Uusi pykälä kuuluisi seuraavasti: ”Suden, karhun, ilveksen ja ahman osalta 41 a §:ssä tarkoitetun suotuisan suojelutason minimimäärät ovat: susi 300 eläintä, karhu 1 400 eläintä, ilves 1 870 eläintä, ahma 400 eläintä. Kun eläinmäärä ylittää edellä 1 momentissa tarkoitetun riistaeläimen suotuisan suojelutason minimimäärän, kannanhoidollinen metsästys on sallittua: 1) luonnonvaraisen eläimistön säilyttämiseksi tai 2) erityisen merkittävien vahinkojen, jotka koskevat karjankasvatusta, lemmikkejä sekä muuta omaisuutta tai kansanterveyttä tai yleistä turvallisuutta, ehkäisemiseksi tai 3) muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä. Lajikohtaisen eläinmäärän laskennan tulee perustua Luonnonvarakeskuksen vuosittaiseen syksyiseen kanta-arvioon. Lisäksi metsästyksen on oltava kantojen koon ja koostumuksen mukaista, valikoidaan — lauma- tai yksilökohtaista — ja sen on tapahduttava tiukasti valvotuissa olosuhteissa. Kannanhoidollinen metsästys vahvistetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, mikäli suojelutaso täyttyy.”

Arvoisa rouva puhemies! Hieman lakialoitteen taustaa. Eduskuntaan tuli vuonna 2019 kansalaisaloite suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittamisesta. Aloitteen esitys kannanhoidollisesta metsästyksestä hyväksyttiin tässä talossa, ja sitä täsmennettiin maa- ja metsätalousvaliokunnan lausumilla, jotka helpottavat suden kannanhoidollista metsästystä. Viisi lausumaa kuuluivat seuraavasti:

- 1) Susi siirretään koko Suomen osalta luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V.
- 2) Eduskunta edellyttää, että suotuisan suojelutason viitearvo ei voi perustua pelkästään genetiikkaan, vaan kokonaiskestävyyden kannalta on otettava huomioon turvallisuus, sosiaaliset ja taloudelliset seikat sekä koiran avulla tapahtuvan metsästyksen kulttuurin säilyminen.
- 3) Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee metsästyslain 41 a §:n muuttamisen.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

4) Eduskunta edellyttää, että luvat myönnetään niin hyvissä ajoin, että ne ovat mahdollisen muutoksenhaun huomioon ottaen käytettävissä metsästysaikana, ja poikkeuslupien myöntämistä sujuvoitetaan ja valitukset käsitellään kiireellisinä.

5) Eduskunta edellyttää myös pakkotilalain soveltamista kansalaisille suunnatuin ohjein ja sen selkeyttämistä.

Näissä on menty eteenpäin. Osaltaan tuon tärkeän kansalaisaloitteen ansiosta saimme aivan edellisen eduskuntakauden lopussa valmiiksi metsästyslain 41 a §:n muutoksen, joka mahdollistaa kannanhoidollisen metsästyksen, vaikka suotuisan suojelun taso ei juuri tuoloin täytyisi, vaan on edellytykset saavuttaa taso. Valitettavasti on käynyt ilmi, ettei eduskunnan hyväksymällä kansalaisaloitteen mukaisella mietinnöllä eikä edes toteutetulla metsästyslain 41 a §:n muutoksella ole ollut oikeusvaikutusta. Siksi on välttämätöntä tarkentaa asiaa erillisellä lailla. Kannanhoidollisen metsästyksen tulkinta muidenkin suurpetojen osalta on ollut niin kireää, ettei kannanhoidollista metsästystä ole voinut tosiasiassa toteuttaa asianmukaisesti. Sen vuoksi lakialoitteeseen on lisätty myös muut suurpedot, aivan kuten Ruotsissa on menetelty.

Arvoisa puhemies! Uuden kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistavan lain etsikköaika on nyt, kun EU:n komissiokin on näyttänyt vihreää valoa kannanhoidollisen metsästyksen sallimiselle ehdottaen suden siirtämistä tiukasti suojellusta suojelluksi. Suomen hallitus on mallikkaasti puolustanut Ursula von der Leyenin esitystä, kuten vuosi sitten valmiiksi saamamme mietintö edellyttikin.

Suomen pitää olla aktiivinen myös oman lainsäädännön kuntoon laittamisessa. Valitettavasti ministeriöstä ei näytä kuuluvan mitään edistystä Suomen lainsäädäntöön. Tämän esittelyssä olevan lakialoitteen myötä asia saadaan nyt kuitenkin eduskunnan käsittelyyn. Jos, kuten toivon, myös hallituspuolueilta löytyy tahtotilaa tämän asian käsittelyyn, voimme käydä lakialoitteen rauhallisesti ja tarkasti läpi maa- ja metsätalousvaliokunnassa. Näin saamme aikaan parhaan lopputuloksen. Tärkeintä on nyt saada selkeä lakiperusta kannanhoidolliselle metsästykselle siten, että myös oikeuslaitoksen on huomioitava uusi lainsäädäntö tulkinnoissaan.

Hallitusohjelmaan on kirjattu suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen turvaaminen. Nyt on haettava keinot, joilla tämä onnistuu. Vetoan puheenjohtaja Simulaan, että hän ottaisi tämän aloitteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään listalle. [Saku Nikkanen pyytää vastauspuheenvuoroa] — No joo, otetaan yksi vastauspuheenvuoro. Mikä oli asia? [Saku Nikkanen: Niin, puheenjohtaja, olisin pientä debattia toivonut tähän!] — Emme lähde debattiin tässä vaiheessa. — Ja sitten edustaja Strandman.

18.36 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen hallituksen uudessa hallitusohjelmassa metsästys on ensimmäistä kertaa kirjattuna. Metsästys on aina kuulunut arvokkaana osana suomalaiseen elämäntapaan. Metsästyksen yhteiskunnallinen merkitys tunnustetaan, ja sen tulevaisuus turvataan. Metsästyksen ja luonnonsuojelun välistä vastakkainasettelua torjutaan, eikä metsästysmahdollisuuksia kavenneta perusteetta esimerkiksi luonnonsuojelualueilla.

Metsästäjien tekemä tärkeä riistanhoitotyö on osa luonnonsuojelua, ja se parantaa luonnon monimuotoisuutta. Metsästyskortin lunastaa Suomessa vuosittain noin 300 000 ihmis-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

tä. Väkilukuun suhteutettuna määrä on korkea verrattuna muihin Euroopan maihin. Vastuullinen ja kestävästi toteutettu metsästys on riistakannan hoitoa.

EU:n ja kansallisen edunvalvonnan ja lainvalmistelun tulee turvata suden, karhun ja ilveksen metsästys. Jo aloitettua työtä suden kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamiseksi jatketaan eduskunnan päätöksen mukaisesti. Viime kuukausien aikana karhujen ja ilveksen metsästyksen liittyen on tullut lupien epäämistä, mikä on todella perusteleminen.

Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan Suomessa elää noin 2 500 yli vuoden ikäistä ilvestä. Arvion mukaan ilveskanta on kasvanut. Karhukanta on noin 1 800 yksilöä ja susikanta on 40—45 perhelaumaa, joka tarkoittaa reilua 300 sutta. Nämä lukemat ovat Suomen luontoon liian korkeita, ja tämän vuoksi suurpetojen kannanhoidollista metsästystä tulee harjoittaa. Suurpetoja tulee metsästää, jotta lajit pysyvät ihmisarkoina ja lukumäärä luonnon paikallisen sietokyvyn mukaisena. Mikäli kannanhoidollista metsästystä ei voida toteuttaa, lisääntyneet kohtaamiset lisäävät poliisin apuna olevan suurriistavirka-avun tarvetta, mikä on tehty metsästäjien vapaaehtoistyönä. Tämä vie jo valmiiksi tiukalla olevia valtion resursseja. Tämän lisäksi lupien rajoittaminen johtaa mahdollisiin sala-ampumisiin.

Ei voi myöskään olla niin, että pikkuoppilaille joudutaan järjestämään ylimääräisiä koulukyytejä sen vuoksi, että suurpedot uhkaavat koulumatkoilla. Viikoittain olemme saaneet lukea lammastilallisten surullisia uutisia susien hyökkäyksestä lammaskarjan kimppuun tappaen koko lammaskarjan. Monet metsästäjät ovat tänäkin syksynä menettäneet koulutamansa metsästyskoiran, uskollisen ystävänsä, suden hampaisiin. Jokaisella suomalaisella tulla olla oikeus puolustaa itseään, perhettään sekä elantoaan, ja tämä oikeus toteutuu joko lakien puitteissa taikka ilman. Meidän tehtävänä on varmistaa, että tämä oikeus toteutuu lain voiman takaamana.

Arvoisa rouva puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunta on linjannut jo ennen Kalmarin lakialoitetta, että suurpetojen kannan alarajat on määriteltävä samaan tapaan kuin Ruotsissa. Tämä on vain yksi niistä kaikista toimenpiteistä, mitä tämän asian toteuttamiseksi tarvitaan. Käsillä olevan lakialoitteen esittämät alarajat ovat aika korkeat. Ministeri Essayah on jatkuvasti tuonut asiaan esille sen, että Suomi etenee suurpetoasioissa niin EU:n vaikuttamisessa kuin kansallisin toimin. Niin sanottu Ruotsin malli on yksi vaihtoehto, ja myös häirikkösusien poiston tehostamiseksi etsitään nyt ratkaisuja.

Työryhmä tekee töitä tämän eteen. Suomen kanta on se, että suden lisäksi myös karhu ja ilves on saatava luontodirektiivin alemmalle suojelutasolle metsästyksen helpottamiseksi. Susi ja muut suurpedot ovat mukana myös Suomen avaintavoitteessa EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamisessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Olisi voinut puhua kauemminkin, jos olisi halunnut. Se vain tuli tuo punainen valo tuolla vähän liian aikaisin, mutta hyvä, jos tuli valmiiksi. — Sitten edustaja Rintamäki.

18.40 Anne Rintamäki ps: Arvoisa rouva puhemies! Susi kuuluu Suomen luontoon, sanotaan, ja joku niitä sinne oikein kaipaileekin. Itse olen aina ajatellut, että jos haluan kyseisen pedon nähdä, käyn Ähtärissä. Siellä niitä voi katsella, jos niin haluaa.

Susi on peto, se asia on tullut selväksi alueilla, missä se alkaa olla yhtä tavanomainen näky kuin kettu tai jänis. Sekä koti- että tuotantoeläimiä on joutunut suden suuhun aivan

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

liikaa viimeisen vuoden aikana. Metsästäjät eivät voi ottaa koiriaan metsälle mukaan, kun pelkona on, että koiran käy huonosti. Lasten koulukyydityksiä on jouduttu järjestelemään uusiksi susien takia. Susiongelma ei kuitenkaan ole mikään uusi asia. Vuosia ollaan oltu sydän syrjällään, milloin ensimmäinen lapsi tai aikuinen tulee susien tappamaksi. Tätä asiaa on pohdittu myös hallitusneuvotteluissa, ja hallitusohjelmaan onkin tehty selkeät kirjaukset siitä, että kaikkien suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan.

Tahtotila asioiden etenemiseen on olemassa. Maa- ja metsätalousministeriö on linjannut kuukausi ennen tätä nyt käsittelyssä olevaa lakialoitetta, että suurpetojen alarajat on määriteltävä samaan tapaan kuin Ruotsissa. Ministeri Essayahin mukaan Suomi etenee suurpetoasiassa niin EU-vaikuttamisessa kuin kansallisin voimin. Ruotsin-mallia pidetään yhtenä vaihtoehtona, ja näihin ihmisten pihoihin tuleviin häirikkösusiin etsitään ratkaisuja työryhmän voimin. Suomen kanta on nykyään se, että suden lisäksi myös karhu ja ilves on saatava luontodirektiivin alemmalle suojelutasolle metsästyksen helpottamiseksi.

Kun tämä lakialoite tuli joulukuun alussa sähköpostiini, allekirjoitin sen yksin tein, koska paria päivää aikaisemmin sain viestiä isännältä, jonka kotikylällä sudet olivat repineet lampaita ja koiria. Kylässä ihmisillä oli hyvin matala mieliala, koska valtion suojeluksessa olevat sudet saavat mellastaa vapaasti. Pelkät susiaidat eivät auta mitään, kun pedolla on nälkä. Myöskin se, että viranomaiset käyvät lyömässä käsiä yhteen saadakseen suden katoamaan paikalta, on melko köykäistä touhua. Itse asun metsän vieressä haja-asutusalueella, ja täytyy sanoa, että ilveskin on sen verran kookas elukka, että annoin sen poistua kaikessa rauhassa pihapiiristä puidenhakureissulla. Sillä kertaa kotikissit olivat sisällä — ties miten olisi käynyt, elleivät olisi olleet. Suurpetojen suhteen pitää käyttää maalaisjärkeä ja yrittää nopeutetulla aikataululla saada kantoja pienemmäksi ennen ensimmäistä ihmisuhria. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kinnari.

18.43 Teemu Kinnari kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kuulijat! Puhutaan tärkeästä asiasta. Luen tähän heti alkuun otteen hallitusohjelmasta: ”Suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestokyvyn.” Tämä on ollut koetuksella. Jatkan: ”Suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan myös lainsäädännöllä. Jo aloitettua työtä kannanhoidollisen sudenmetsästyksen mahdollistamiseksi jatketaan eduskunnan päätöksen mukaisesti.” Nämä kirjaukset ovat edelleen voimassa, ja niiden eteen tehdään töitä. Tämä linja ei ole muuttunut. [Anne Kalmari: Hyvä!]

Hallitusohjelman valmistumisen jälkeen ollaan kohdattu uusia haasteita. Syksyllä korkeimman hallinto-oikeuden päätökset koskien niin myönnettyjä karhun kuin ilveksen metsästyslupia käytännössä pysäyttivät metsästyksen, ja uusia toimia tarvitaan.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä on aiemmissa puheissa tänään jo kerrottu, maa- ja metsätalousvaliokunta on ryhtynyt myös toimiin, ja vuoden loppupuolella on linjattu suurpetojen osalta malli, jossa meidän on kansallisesti määriteltävä alarajat kullekin petokannalle samaan tapaan kuin Ruotsissa. Ja toimettomia ei olla myöskään ministeriössä. Ministeri Essayah on viimeksi viime viikolla kertonut, että Suomi todellakin etenee suurpetoasioissa. Keskeistä on työ EU-vaikuttamisen osalta, mutta samoin nämä kansalliset toimet ovat ratkaisevia, ja niissä myös edetään. Nimenomaan EU:n päässä tehdään niitä vaikuttamistoimia näitten luontodirektiivien päivittämisten osalta, ja tiedetään, että se työ ei käy tuosta vaan, mutta periksi ei anneta ja ne ratkaisut löydetään. Samoin täällä jo aiemmin

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

mainittu Ruotsin-malli on yksi vaihtoehto, ja meidän tulee tarkastella niitä toimenpiteitä, joilla siellä on kansallisesti pystytty metsästys turvaamaan.

Arvoisa rouva puhemies! Nykyinen petotilanne on jo monin aluein iso ongelma, ja sillä on monia vaikutuksia. Niistä on kuultu tänään esimerkkejä, mutta toistan kuitenkin muutamia niistä. Länsi- ja Lounais-Suomessa susitihentymien alueilla lapset joudutaan kuljetamaan kouluihin ja koetaan yleistä turvattomuutta. Hirven kannanhoidollinen metsästys on monin aluein uhattu, kun metsästyskoiria ei voida päästää maastoon susien vuoksi. Maataloustuottajilla on satotappioita: karhut repivät paaleja sekä tuhoavat mehiläistarhoja. Lammastiloilla laiduntaminen on muuttunut mahdottomaksi, ja näiden arvokkaiden perinnebiotooppien hoitaminen käytännössä loppuu, kun näin edetään. Mutta toimia tarvitaan.

Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite, josta nyt keskustellaan, pitää sisällään hyviä tavoitteita. On hienoa, että keskustapuolueen näkemys on hallitusohjelman tavoitteiden mukainen. Siten tiedämme, että mahdollisten hallituksen esittämien lainmuutostarpeiden osalta tiedämme saavamme teiltä tukea — kiitos jo ennakkoon siitä. Asia pitää todellakin ratkaista, ja sen eteen hallitus tekee töitä. — Kiitos. [Tuomas Kettunen: Hyvä, rakentava puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vornanen.

18.47 Timo Vornanen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tähän suurpetoasiaan täytyy nyt tulla joku tolkkua. Puhtaan maalaisjärjen täytyy palata päätöksentekoon. Viime vuonna sudet hyökkäsivät kotieläinten kimppuun monta sataa kertaa. Sudet aiheuttavat todellisia ongelmia elinkeinonharjoittajille ja jopa vaarantavat yleistä järjestystä kotipihoilla ja kaduilla.

Perussuomalaiset ovat hoitaneet tätä suurpetoasiaa oppositiopuolueena jo viime hallituskaudella, ja nyt asia viedään tehokkaasti hallituspuolueena eteenpäin tällä hallituskaudella. [Mikko Lundén: Näin on!] Tästä esimerkkinä perussuomalaisten hallitusohjelmaan ajama, jopa historiallisena pidettävä hallitusohjelman kirjaus tavoitteesta saada suurpetojen kannanhoidollinen metsästys kirjatuksi lakiin sekä valkopeskihanhien ja merimetsojen siirtäminen metsästyslain piiriin. Tässäkin asiassa voin sanoa, että tämä Petteri Orvon hallitus hoitaa asian, ja perussuomalaiset on todellinen kansan sekä metsästäjien puolue. [Anne Kalmari: Hyvä, mutta vaaditaan tekoja! — Petri Huru: Niitähän hallitus tekee!]

Nyt keskustapuolue on kopioinut tämän hallitusohjelmakirjauksen, ja tuotte sen ikään kuin teidän omana ideana tänne saliin. Onko tässä havaittavissa hieman populismia? Jokainen tehköön siitä omat päätöksensä. [Tuomas Kettunen: Onko populismia tehdä lakialoite!] Ilman sarvia ja hampaita voin todeta, että nyt on hyvä, että entisenä hallituspuolueena keskustapuolue on nyt vihdoinkin herännyt tähän suurpetoasiaan [Anne Kalmarin välihuuto] ja haluatte nyt edistää hallitusohjelmamme kirjausta. Mitä leveämmällä rintamalla me edustajat eduskuntatyöskentelyssä tätä hallitusohjelmakirjausta edistämme, sen parempaa lopputulosta on tulossa. [Tuomas Kettunen: Vai onko se populismia? — Petri Hurun välihuuto]

Se, että mahdollisimman pikaisesti laitetaan tolkkua tähän suurpetoasiaan, on maamme elinkeinonharjoittajien, metsästäjien ja kaikkien edun mukaista. Siksi on erittäin hyvä jatkaa tätä perussuomalaisten hallitusohjelmaan tuoman kirjauksen toteuttamista, jotta suurpetojen kannanhoidollinen metsästys saadaan mahdollisimman pikaisesti kirjatuksi lakiin. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola.

18.50 **Janne Jukkola kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitän maa- ja metsätalousministeriä hänen EU-tasolla osoittamastaan hyvästä toiminnasta tässä vaikeassa kysymyksessä. On hyvä, että meille alkaa löytyä tukea ja ymmärrystä useista EU-maista tässä suurpetoasiassa, sillä ongelman syy ja ratkaisun avaimet löytyvät sieltä.

Ymmärrän opposition huolen ja halun vaikuttaa siihen, että hallitus tekee tarvittavia toimia asian ratkaisemiseksi. Päämäärä on sama, että kannanhoidollinen suurpetojen metsästys voisi jatkua. Tilanne alkaa olla kestävä, ja toivonkin, että ministeri voisi kuitenkin omilla päätöksillään vauhdittaa asian etenemistä. Myös niin sanottu Ruotsin-malli tulisi selvittää. Maatalousministeri on aktiivisesti hakemassa ratkaisua EU-tason keskusteluissa, jotta voisimme löytää kestävästä lähestymistavasta kannanhoidollisiin kysymyksiin. Yhteinen tavoitteemme on löytää ratkaisu, ja on hienoa, että oppositio on mitä ilmeisimmin samoilla linjoilla. Haasteet, kuten korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännön muutokset ja Riistakeskuksen toiminta, ovat olemassa, mutta työskentelemme niiden ratkaisemiseksi yhdessä. Tärkeintä on, että pysymme avoimina keskustelulle ja yhteistyölle kaikkien asianosaisten kanssa, jotta voimme löytää kestäviä ja oikeudenmukaisia ratkaisuja.

Vaikka oppositio toisin vihjaa, hallitus ottaa suurpetoasiat vakavasti. Tilanne nykyisen lainsäädännön puitteissa on kuitenkin vaikea. Mitä tulee uusiin kansallisiin lainsäädäntötoimiin tilanteen ratkaisemiseksi, ministeriö selvittää parhaillaan erilaisia vaihtoehtoja. Hallitus on sitoutunut löytämään tasapainoisen ja kestävä mallin tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Huru.

18.52 **Petri Huru ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus tunnistaa ja tunnustaa metsästäjien yhteiskunnallisen arvon. Hallitusohjelma on yksi metsästysmyönteisimmistä koskaan. [Mikko Lundén: Kyllä!]

Kuten varmasti keskustassakin hyvin tiedetään, suurpetoasioissa on sekä kansallinen että EU-taso, joista viimeisimpään vaikuttaminen on alkanut välittömästi hallituksen muodostamisen jälkeen. Suomihan ajaa itse asiassa nyt suojelutason alentamista kaikkien suurpetojen osalta eli myös karhun ja ilveksen.

Arvoisa puhemies! Emme voi olla muista EU-maista poikkeava maa siinä, ettei meilläkin suurpetojen metsästys olisi mahdollista. Komissio on myös itse kannustanut jäsenmaita käyttämään kansallisia poikkeamismahdollisuuksia, ja niitä valmistellaan — kuten maa- ja metsätalousministeri on todennut viimeksi viime viikolla — myös kansallisella tasolla. Aloitteen aihe on tärkeä. Suurpetojen metsästys on mahdollistettava ja turvattava.

Arvoisa puhemies! Hallitus työskentelee suurpetopolitiikan järjeistämiseksi, sillä on varsin selvää, että tämänhetkinen tilanne on täysin kestävä. Onkin hienoa, että myös oppositio tukee hallitusohjelmaa, jossa tämä nyt käsittelyssä olevan lakialoitteenkin aihe on jo sinällään huomioitu. Esimerkiksi suurpetokantojen alarajojen määrittelyn tärkeyden valiokunta on jo linjannut — jotka itse asiassa vaikuttavat olevan jopa hieman korkeat tässä lakialoitteessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kuullaanko nyt populismivapaa puhe!]

18.54 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Kun kävelin tähän puhujapönttöön, niin jo tuli hieman välihuutoja ja odotetaan ihan selvästi tätä puheenvuoroa.

Ensinnäkin haluan kiittää edustaja Kalmaria ansiokkaasta lakiesityksestä. Itsekin harastan metsästystä, ja suurpedoista olemme puhuneet viime kaudella ja hyvä, että puhutaan tälläkin kaudella. [Petri Huru: Populismia!] Nimittäin, arvoisa puhemies, kyllähän viime vuosi oli painajaismainen vuosi lammastilallisille, nimittäin osa tiloista joutui susien hyökkäysten kohteeksi, ja nyt loput pelkäsivät kohtaavansa vielä tämän saman tilanteen. Lisäksi monet tilalliset joutuivat maalittamisen kohteeksi tuodessaan esille näitä susien aiheuttamia vahinkoja. Tämän lisäksi lähes viikoittain on tullut uutisia susien tappamista koirista — metsästyskoirista, myös koirista ylipäättänsäkin — eivätkä niitä kaikki koiransa menettäneet ole uskaltaneet tuoda julki.

Puhemies! Kyllä susi kuuluu suomalaiseen luontoon mutta ei pihapiirien läheisyyteen, ei tuotantotilojen läheisyyteen. Susia on tässä maassa liikaa, ja niistä on tullut pelottomia. Mikäli susien ja muiden suurpetojen määrää ei vähennetä eikä niille luoda pelotetta olla tulematta asutusten lähelle, laitumille tai jopa kotieläinrakennuksien sisälle, niin tämä ongelma pahenee entisestään.

Kiitan vielä edustaja Kalmaria hyvästä lakiesityksestä. Olisin toivonut, että ministeri Essayah olisi ollut kuuntelemassa tätä keskustelua. [Petri Huru: Työmatkalla!] Olisin kysynyt Essayahilta, mutta kysyn nyt koko hallitukselta, ja kysymys kuuluu: Miksi ette ole halukas avaamaan metsästyslakia, jotta susien ja muiden suurpetojen metsästys saadaan nopeasti jatkumaan? [Petri Huru: Hallitus nimenomaan tekee töitä sen eteen!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kangas.

18.57 Antti Kangas ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kaikki keskustelu, mitä suurpetojen metsästyksestä käydään tässä salissa, on tervetullutta. Niinpä haluan kiittää edustaja Kalmaria hänen tekemästään lakialoitteesta.

Kuitenkin samalla näen ongelmat lakialoitteessa. Kanta, mitä lakialoitteessa esitetään, on huomattavan korkea verrattuna maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön kuukautta aiemmin ennen lakialoitetta. Samalla haluan korostaa jo aikaisemmin mainittuja asioita. Tämä on suoraan hallitusohjelmassa: hallitus on metsästysmyönteisin hallitus historiassa. Edistämme kirjauksia niin kotimaan kuin EU:n tasolla, jotta suurpetometsästys saadaan käyntiin. Olenkin sikäli huolissani tästä aloitteesta, että yritetäänkö tällä luoda tahallista kiilaa hallitukselle, etteivät toimet etenisi metsästyksen sallimiseksi. [Petri Huru: Huolestuttavaa!] Toivottavasti näin ei ole.

Koen itse olevani jonkinlainen kokemusasiantuntija suurpetovahingoissa. Vuonna 2018 23 pyöröpaalia revittiin karhun vuoksi. Vuoden 2022 kesällä 68 pyöröpaalia revittiin karhun toimesta. Vuonna 2021 naapurikylällä revittiin 25 lammasta, ja tilallinen lopetti lampaiden pidon. Ja viime viikolla valvontakameran kuvissa navetan pihalla näkyy, kun ahma kävelee meidän omalla kotipihalla ympäri navettaa useampana yönä. Minusta se on liian lähellä, koska lapset lähtevät aamuisin samasta pihasta kouluun.

On erittäin keskeistä ja tärkeää sosiaalisen kestävyyskannalta, että suurpetometsästys saadaan käyntiin, ja hallitus ministereineen edistää asian toimeenpanoa kaikin voimin koko ajan. [Tuomas Kettunen: Miksi se ei lähtenyt käyntiin tammikuussa? — Petri Huru: Kyllä se lähtee!] — Jahti lähtee käyntiin kyllä, edustaja Kettunen. Kiitos huolenpidosta.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Mutta asiat eivät tapahdu yhtäkkiä. Vaikka meillä olisi tahtotila, asiat eivät tapahdu yhtäkkiä. Asiat ottavat aikansa, ja koska tätä asiaa on laiminlyöty hallitus toisensa perään, niin se työ on hidasta ja vaatii aikaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen. — Hoskonen puheenvuoron jälkeen joudumme siirtymään toiseen asiaan, koska menee täyteen puoli tuntia ja vähän ylikin.

18.59 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustaja Kalmarille erinomaisesta lakialoitteesta, joka käy asian ytimeen sataprosenttisesti. Se, kuka tässä on enemmän oikeassa tai kuka teki liian aikaisin tai liian myöhään, on turhaa keskustelua. Pääasia, että tämä homma onnistuu.

Euroopan unionin puoleltahan on tullut vihreää valoa hieman sen jälkeen, kun komission puheenjohtajan Ursula von der Leyenin ponin söi susi. Siellä ymmärrys on vähän parantunut tämän tapahtuman jälkeen. Ja sitten toinen asia on se, että näitä susivahinkoja karkalle ja kotieläimille ja muille ihmisten omistamille eläimille on tullut valtavia, valtavia määriä ihan oikeasti. Että nyt pitää kyllä ruveta Suomen eduskunnankin puuttumaan tähän asiaan. [Oikealta: Kyllä!]

Toisaalta, kun tässä nyt keskustellaan, onko tämä maa- ja metsätalousministerin eli Sari Essayahin alla, niin käytännössähän nämä EU-asiat ovat kokoomuslaisen ministeri Mykkäsen alla. [Anne Kalmari: Kyllä!] Ja kun, arvoisat perussuomalaiset, teillä tuntuu olevan tuota osaamista yli puoluerajojen jopa neuvon saattamiseksi asti, niin toivon, että otatte välittömästi tämän istunnon jälkeen yhteyttä ministeri Mykkäseen. Teillä on tunnetusti loistava yhteistyö ja erinomainen hallitusohjelma, joten uskon, että tuolta takarivin kokoomuslaiset lähtevät ilomieliin teille oppaiksi. Ei kannata syyttää keskustaa, vaan teillä on siellä paras porukka takarivissä koolla, joten ottakaa näistä viisaista edustajista oppaiksi itsellenne parhaat [Petri Huru: Susi kuuluu metsästettävänä lajina maa- ja metsätalousministeriön alaisuuteen!] ja peräti kaikki, niin kuin he ovatkin, ja sitten menette tekemään tämän homman, niin keskusta tukee varmasti teidän aloitettanne. Se, kuka sen teki, on ihan sivuseikka.

Arvoisa puhemies! Tärkeintä on huomata tässä se, että meidän pitää määritellä aidosti lakiin, mikä on suotuista suojelutaso, jotta loppuu tämä pelleily, että valituksilla aina hallinto-oikeuksissa kumotaan myönnetty luvat. Eihän siinä ole mitään järkeä, että maaseudun ihmiset joutuvat elämään jatkuvassa pelossa, ja nyt tämä samainen pelko on levinnyt tuonne länsirannikolle ja myös rintamaille Varsinais-Suomeen ja tänne pääkaupunkiseudun lähelle. Sudet asuvat pihoidella jo tänä päivänä. [Petri Hurun välihuuto — Anne Kalmarin välihuuto]

Arvoisa puhemies! Onhan se kamala juttu, kun tänä päivänä esimerkiksi tämä poliisin ylläpitämä LIFE-hanke yrittää totutella ihmiset susiin niin, että susi saa olla pihoidella. Ilo-mantsissa on sattunut monta tapausta, joissa pieni lapsi on ollut välittömässä hengenvaarassa. Olen tästä puhunut sekä hallinto-oikeuden ihmisille että poliisin ylimmälle johdolle, ja olen kysynyt heiltä, että kuka teistä kantaa sen vastuun siitä ensimmäistä ihmisestä, joka menetetään. Tällä menolla se hyvä tuuri loppuu jonain päivänä. Niitä läheltä piti -tilanteita on ollut liikaa, se on ihan selvä asia. En halua, että kukaan ihminen vammautuu tai menettää henkensä tällaisessa tilanteessa, mutta näillä susimäärillä, mitä nyt tuolla metsissä pyörii, tämä varmasti jonain päivänä tapahtuu.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Toinen asia, mikä siihen liittyy vielä olennaisempana on se, että näistä susista merkittävä osa on koirasusia, [Petri Huru: Juuri näin!] mutta viranomaiset ovat lähteneet sille linjalle, että kaikki, mitkä ovat vähänkin kissaa isompia ja millä on häntä vaakasuorassa, ovat susia. [Naurua] Ja jos semmoisen menet ampumaan, niin saat siitä melkein enemmän linnaa kuin miehen taposta. [Anne Rintamäki: Juuri näin!] Ajatelkaa: Ilomantsissa on tilanne, että siellä susipartio vahtii teiden varsilla metsissä, metsästääkö joku susia, mutta yksikään poliisi ei vartioi sitä pienen lapsen koulutietä, että pääseekö hän turvallisesti aamulla kouluun vai syökö hänet susi. Ei pätjän vertaa. [Anne Rintamäki: Juuri näin! — Mikko Polvinen: Miksi se on näin?] Tämmöiseksi on Suomi mennyt, että susi on tärkeämpi poliisille kuin se pieni lapsi siellä koulutiellä — jo on aikoihin eletty! Ja poliisin ylijohdolta odotan toimenpiteitä, että tähän hommaan puututaan. Eikö poliisin tehtävänä ole ihmisen hengen ja terveyden suojaaminen? Sutta vartioidaan kuin kruununjalokiveä Englannissa. Eihän tässä hommassa ole mitään tolkkua enää, niin toivon, arvoisa puhemies, että myös viranomaiset puuttuvat tähän.

Sitten lopuksi, arvoisa puhemies, vielä yksi asia näistä suurpedoista, jotka eivät ole aitoja susia. Meillä on kahdessa laissa, sekä metsästyslaissa että laissa vieraslajeista, molemmissa kirjattu, että koirasusi ei nauti lain suojaa. Se on luonnosta poistettava eläin. Ei ole pitkä aika, kun Ruotsista koko lauma poistettiin, kun siellä oli koirasusia. Oli naurettava se Kuusamosta tullut kuva, jossa luontokuvaaja oli kuvannut kahden susilauman kohtaamisen: sudet juoksentelivat toisiaan tervehtimään hännät pystyssä. Oikea susi ei koskaan juokse häntä pystyssä, ne olivat koirasusia kaikki ne hurtat. Kiima-aikana voi uroksella kuulemma häntä olla pystyssä, se on ymmärrettävää, mutta ei oikeassa elämässä koskaan. Susi juoksee villahäntä matalalla, mutta kun se on vähänkin kissaa isompi ja vähän harmaa tai kellertävä tai punainen, mikä onkaan, niin se on heti susi. Jos semmoisen menet ampumaan, se on linnareissu. [Naurua]

Eihän tässä Suomen hommassa ole enää mitään järkeä. Euroopan unioni teettää kaikkia hulluuksia, mutta jotain hyvääkin kuitenkin on, kun on tällaisia tervejärkisiä edustajia, kuten edustaja Kalmari, jotka ymmärtävät, mistä tässä on kysymys.

Arvoisat perussuomalaiset, kunnioittamani perussuomalaiset, nyt kipin kapin tuonne kokoomuksen ministerin pakeille kokoomuksen erinomaisten edustajien opastamana, ja sovitte tämän homman tänä iltana. [Karoliina Partanen heilauttaa kättä] — Edustaja Partanen ilmoittautui jo oppaaksi, niin olkaa hyvä. [Naurua]

En halua pidentää istuntoa enempää, totean vain, että nyt on toiminnan aika. [Petri Hurun välihuuto] — Edustaja Huru, puheiden aika on nyt ohi, nyt toimimaan, ja edustaja Partanen opastaa, olkaa hyvä. [Eduskunnasta: Hyvä puhe! — Hälinää — Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, nyt on valitettavasti aikaraja täynnä, jotenka keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.05.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.54.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 9 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu, ja siellä on ensiksi edustaja Polvinen.

19.54 Mikko Polvinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Keskustan lakialoite, jota tänään käsitellään, tulee heidän työkalupakistaan todellakin aivan liian myöhään. Tämä vaikuttaa siltä, että omat tekemiset vihreiden aisankannattajina painavat mieltä ja kannatusta. Useampi kausi hallituspuolueena ja pääministeripuolueena 2000-luvulla: te olette johtaneet Suomen metsästäjät ja väljään asutun seudun asukkaat kestäättömän suurpetopoliitiikan tilanteen eteen.

Nyt on uusi aika ja uusi hallitus — metsästäjämyönteisin hallitus. Nykyinen hallitus hallitusohjelmassaan linjaa: ”Metsästys on arvokas osa suomalaista elämänmuotoa. Suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestämyksen. Suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan lainsäädännöllä.” Kuulkaa, suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan lainsäädännöllä, ja työ sen eteen on jo aloitettu. Onko keskustapuolue haaskalla ja keräilemässä niitä irtopisteitä, joilla edes hieman voisi kilpeään kiillottaa? Miksi ette toimineet aikanaan, ja nytkö se suurpetopolitiikan punainen lanka löytyi? Teidän aikanaan metsästäjien asiat ovat painuneet Euroopan unionin pimeimpään pimeään ytimeen.

Arvoisa rouva puhemies! Nykyinen hallitus toimii ja valmistelee suurpetojen metsästyksen liittyviä lakimuutoksia, mutta valitettavasti, kiitos historian, se ottaa aikansa. Tätä asiaa ei nyt pinnalta raapimalla oikaista — ongelma on syvemmällä, valitettavasti. Suurpetopolitiikan epäonnistumisen myötä väljään asutun seudun asukkaat joutuvat mittavissa määrin luopumaan siitä, mikä on perintönä esi-isimmekin ajoista: metsästyksestä. Tämä on myös syrjivä kulttuurillinen ongelma. Siinä missä Suomessakin halutaan lähtökohtaisesti turvata eri alueiden asukkaiden kulttuuria ja perinteitä, suurpetopolitiikka tekee meille tärkeän asian harjoittamisen, metsästyksen, lähes mahdottomaksi. Harvaan asutun seudun ja metsästäjien onneksi nykyinen hallitus toimii ja tekee kaikki välttämättömät toimet viipymättä hallitusohjelman kirjauksen toteuttamiseksi eli turvaa suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen.

Arvoisa puhemies! Ilmapiiri suurpetojen ylisuojelemiseksi on johtanut erikoisiin lopputuloksiin. Luen yhden otteen laista Ystävyyden puistosta vuodelta 1990. Ystävyyden puiston tarkoitus: ”Yhteistyön edistämiseksi ympäristönsuojelun alalla Suomen ja” — silloisen — ”Neuvostoliiton kesken, Kainuun metsä- ja suoerämaiden, järvi- ja harjuluonnon sekä metsäpeuran elinympäristön suojelemiseksi sekä ympäristöntutkimusta varten perustetaan Ystävyyden puisto valtion omistamille alueille Kuhmon kaupungissa ja Suomussalmen kunnassa.”

Arvoisa rouva puhemies! Suurin alue Ystävyyden puistossa, Elimyssalo, on muuttunut suurpetoreservaatiksi. Sen tarkoitus on olla ympäristö metsäpeurojen suojelemiseksi. Miksi tätä ei ole valvottu? Ongelma on tiedetty. Elimyssalolla ei lain tarkoituksen mukaisesti vasa tai pysyvästi esiinny metsäpeuroja. Olisi aika kiinnittää huomiota jo myös siihen, että tämän lain valvontaa tarkastellaan.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt on suurpetopolitiikan remontin aika, ja tämä hallitus tulee sen välttämättömän remontin tekemään. [Markku Siponen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siposelle on tulossa siellä puheenvuoro, siksi en debatteja nyt tässä myönnä. — Edustaja Lahdenperä.

19.57 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa rouva puhemies! Kun 90-luvun alussa tulin sieltä Etelä-Pohjanmaalta Turkuun opiskelemaan, niin uudet ystävät nauroivat, että ai niin, kun sinä tulet sieltä susirajalta. Silloin ajattelin, että ei ole tiedossa tämä susiraja.

Mutta oikeasti nyt tulen susirajalta Varsinais-Suomesta, jossa on susitihentymä varsin suuri. Meillä on lähes päivittäin omalla paikkakunnalla ja koko alueella susihavaintoja myös pihoissa, ja tämä on tuottanut aika suurta ongelmaa — puhumattakaan niistä lampureista, jotka ovat kärsineet valtavia taloudellisia tappioita plus sitten kaikennäköistä lisätyötä sen kaiken muun maanviljelyksen ohella ja niitten lampaiden tuoman menetysten myötä. Stressiä myös tulevaan kesään.

No, sitten meillä on lukuisia pieniä kuntia ja kaupunkeja, jotka järjestävät nyt tosiaan lapsille näitä susikuljetuksia — myös omassa kunnassani, koska joulutauonkin aikana muun muassa meidän omassa pihapiirissä susia pyöri viiden suden lauma, jolloin naapurustosta lapset nyt kuljetetaan taksikuljetuksella. Nämähän ovat valtavan kalliita meidän pienille kunnille. Että kyllä tässä hallitusohjelmassa hallituspuolueet tämän ongelman ovat tienneet jo silloin ohjelmaa tehtäessä, ja tämä on kirjattu meille. Ja nyt tämän lakialoitteen myötä tietysti on mukavaa, että on molemminpuolinen tavoite.

Kyllä meidän täytyy saada tämä susikanta pienemmäksi. Ruotsin maaseutuministerihän on maininnut, että raja-arvo voisi olla 170 sutta tai maksimissaan 300, ja tämä on minun mielestä meille aika hyvä tavoite myöskin. Tätä voimme yhdessä lähteä nyt sitten pohtimaan ja päästä tästä sitten yhteisymmärrykseen, että miten saadaan nämä susikannat kontrolloitua. Kiitosta voidaan antaa ministeri Essayahille, joka on tehnyt vaikuttavaa työtä EU:ssa ja osaltaan ollut aktiivinen tämän asian eteenpäin viemiseksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

20.00 Saku Nikkanen sd: Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja Kalmary tämän lakialoitteen esittelyssä totesi ja kuten aloitteessa yleensäkin todetaan, kannanhoidollisen metsästyksen onnistumisen edellytykset eivät nyt tällä hetkellä toteudu. Senkin johdosta kannatan tätä lakialoitetta ja ainakin toimia sen suhteen, että kannanhoidollisen metsästyksen edellytykset saataisiin turvattua.

Nykyisellään myönnetyt luvat nimittäin, niin kuin tässäkin monta kertaa on todettu, tahtovat jämähtää valitusten kautta hallinto-oikeuksiin ja sitä kautta niissä aika tahtoo kulua umpeen, ja jotain lakimuutosta tähän siis ilman muuta tarvitaan lisäksi. Metsästäjät ovat vedonneet lukuisasti tähän niin sanottuun Ruotsin-malliin, johon tämäkin lakialoite viittaa, ja Ruotsissa myöskin eittämättä on saatu hyviä tuloksia tämän kannan määrän määrittelyn myötä.

Täällä on käyty ehkä jonkun verran keskustelua ja voisi sanoa debattiakin siitä, onko nyt metsästysmyönteisin hallitus koskaan ja onko nyt hallitus tarttunut riittävästi tähän ongelmaan. Tietysti hallitus on aika alkutaipaleella ja nähtäväksi jää, mutta tosiasia on se, että esimerkiksi kotikaupungissani Salossa on koettu lukuisia lammastilahyökkäyksiä tämänkin syksyn ja talven aikana. Samoin maaseutualueella samaisessa kotikaupungissani koulukuljetusten, näiden niin sanottujen petokuljetusten, määrä on kasvanut huomattavasti. Se pelko siellä maaseudulla on ihan aito, ja sanotaan näin, että ei välttämättä tarvitse ihan

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

maaseudullakaan olla, kyllä meillä on ihan taajamakyltin sisäpuolellakin näitä susia havaittu.

Eli kyllä tähän täytyy tarttua nopeasti. Siksi mielestäni tärkeitä ovat kaikki tällaiset avaukset, niin kuin edustaja Kalmarinkin lakialoite, että saadaan vauhditettua tämän ongelman hoitoa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

20.02 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Otin tämän puheenvuoron arvostamani edustaja Polvisen puheenvuoron innoittamana. Hän tuossa kävi keskustaa haukkumassa ja poistui salista — toivon, että hän olisi jäänyt kuuntelemaan.

Mennään tähän lakialoitteeseen, mikä tässä on taustalla. No, täällä arvosteltiin edellistä hallitusta, mutta faktahan oli — en itse vielä täällä ollut paikalla — että edellisen hallituksen lopullahan aloitettiin jo toimet tämän kannanhoidollisen metsästämisen mahdollistamiseksi, ja oli jo tiedossa siinä vaiheessa, kun uusi hallitus aloitti, että ne eivät ole vielä riittäviä, täytyy jatkaa sitä työtä. Loppukesästä lähtien syksyn ajan me täällä eduskunnassa eri tavoilla pyrimme tätä asiaa kirittämään. Meille kerrottiin, että nyt on metsästysmyönteinen hallitus, nyt tehdään lakimuutokset, nyt laitetaan kannanhoidollinen metsästys kuntoon, mutta mitään näkyvää ei ole tapahtunut. Ei mitään. Viime viikolla taisimme kuulla jonkun kommentin, että on perustettu joku työryhmä. No, näitä työryhmäkommentteja on kuultu tässä aika paljon — joka kohtaan on työryhmiä perustettu.

Mutta minkä takia tässä ollaan liikkeellä? Varmasti jokainen meistä on kuullut, että kun mitään ei ole tapahtunut, metsästäjät ovat nyt — voi sanoa — lähteneet äänestämään jaloillaan. Erittäin vakava tilanne. Sitten SRVA-toiminnasta on metsästäjiä irtautunut eri puolilla Suomea. Erittäin valitettava, ikävä asia, mutta jos ei ole sitä luottamusta, että asia laitetaan kuntoon, niin tietysti ymmärrän myöskin heidän puolensa tästä, koska omallakin kotiseudulla Ylä-Savossa lukematon määrä metsästyskoiria menetettiin nytkin viime syksyn aikana. Tämä susiasetushan tuli nyt joulukuussa, mutta käsittääkseni yhtään lupaa ei ole myönnetty, jos oikein olen ymmärtänyt. Se on tässä taustalla, että odotimme, että lähteekö hallitus toimimaan. Mitään ei tapahtunut, ja sen jälkeen lähdimme omalta osaltamme kirittämään tätä. Toivon, että yhdessä voimme edistää näitä lakitoimia, mitä myöskin hallitusohjelmassa on.

Ehkä sen verran vielä kysyisin... EU on tietysti tärkeässä roolissa tässä, ymmärretään se, ja hyvä, että EU-vaikuttamiseen panostetaan. Edustaja Lahdenperä tässä kiitteli ministeri Essayahia vaikuttavasta työstä EU:ssa. Kysyisin, mitä tämä vaikuttava työ on, mitä Essayah on tämän asian eteen pystynyt EU:ssa tekemään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Puhujalista on siinä määrin lyhyt, että en avaa tässä kohdin debattia. — Edustaja Mikkonen, Krista, olkaa hyvä.

20.05 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa tosiaan esitetään, että suurpedoille asetettaisiin tällaiset minimikannat ja alarajat, minkä verran näitä yksilöitä, kutakin suurpetoa, pitäisi Suomessa vähintään olla, ja sitten alarajan ylittävät kannat olisivat kannanhoidollisen metsästyksen piirissä. Tähän on laitettu ihan nämä rajatkin, mitä näiden pitäisi olla.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

No, me vihreät ajatellaan niin, että tietysti kaiken päätöksenteon täytyy aina perustua parhaaseen tutkittuun tietoon. Ja tietysti myös silloin, jos tällaisten uhanalaisten lajien kantojen osalta halutaan päättää, mikä on suotuisan suojelun taso, niin sen täytyy perustua parhaaseen asiantuntija-arvioon, eikä tällaisia rajoja tietenkään voi poliittisesti määritellä, vaan siihen pitää olla se tieto pohjana. Suden osaltahan esimerkiksi Luonnonvarakeskuksen on edellisellä vaalikaudella tehnyt huolellista työtä tarkastellessaan suden suotuisan suojelun tasoa. Luken laskelmat osoittavat, että olemassa oleva susikanta, joka on noin 300–320 yksilöä eikä suinkaan 500 yksilöä, kuten aloitteessa väitetään, ei riitä turvaamaan suden säilymistä Suomessa. Keskeisenä syynä on etenkin suden geneettisen monimuotoisuuden puute.

Mutta niin kuin täällä on tullut monessa puheenvuorossa esiin, susikannassahan on siinä mielessä tapahtunut muutosta, että ennen se susi oli nimenomaan siellä Itä-Suomessa varsin yleinen mutta nyt itse asiassa suurimmat susimäärät löytyvät Länsi-Suomesta. Ja varmaan yksi syy siihen on valkohäntäpeura, jota runsaasti esiintyy Länsi-Suomessa, ja sen myötä tietysti pedotkin ovat menneet sitten ravinnon perässä. Tietysti myös ne toimet, mitä me pystyttäisiin tämän vieraslajin, valkohäntäpeuran, osalta tekemään niin, että sitä kantaa saataisiin pienennettyä, ovat yksi tärkeä tekijä.

Me vihreät ajatellaan niin, että kannanhoidollista metsästystä voidaan kyllä harjoittaa silloin, kun kanta on ylittänyt suotuisan suojelun tason ja metsästys voidaan toteuttaa vaarantamatta lajin säilymistä Suomessa. Sen takia tietysti tämän kannanhoidollisen metsästyksen kriteereitä määriteltessä täytyy olla todella tarkkana ja nojata tutkittuun tietoon.

Metsästys sinänsähän on Suomessa hyvin suosittua, tärkeä harrastus, ja se, että metsästäjät voivat harrastustaan harjoittaa, on ihan oleellista. Mutta toki sitten, jos mietitään varsinkin näitä suurpetoja ja jos ajatellaan, että siellä harjoitettaisiin kannanhoidollista metsästystä, niin täytyy varmistaa, että kannat todellakin olisivat silloin sellaisia, että ne aidosti sitä myös kestäisivät — koska täytyy muistaa, että suurpedot ovat suojeltuja lajeja, joiden metsästys tapahtuu aina poikkeusluvalla.

Sitten ihan toinen kysymys ovat tietysti sellaiset suurpetoyksilöt, jotka tulevat pihoilta pyörimään tai tulevat esimerkiksi kotieläinten suojiin ja näin. On selvää, että tällaisissa tapauksissa näiden yksilöiden poistamisen pitäisi olla mahdollisimman nopeaa ja ne luvat pitäisi saada mahdollisimman nopeasti, jotta tällaisia tilanteita ei syntyisi. Näen, että tässä on edelleen paljon kehittämisen varaa.

Sitten me tarvitaan tietysti myös muunlaisia toimia, joilla me pystyttäisiin paremmin turvaamaan sitä ihmisten ja suurpetojen yhteiseloja, esimerkiksi suojaamalla kotieläimiä. Tietysti petoaidat ovat yksi ratkaisu, mutta nyt on tullut ilmi, että lammassuojien ympärillä olleet petoaidat eivät ole silti aina toimineet sillä tavalla kuin pitäisi. Siinä varmaan täytyy vielä miettiä, miten niitä voidaan parantaa ja kehittää.

Ihmisten pelkoja liittyen suurpetoihin ei pidä vähätellä, mutta ei niitä myöskään pidä lietsoa. Viranomaisilla on toimivaltuudet puuttua ihmisille tai kotieläimille vaaraa aiheuttaviin eläimiin, ja pelkojen liennyttämisessä voidaan myös käyttää muitakin keinoja kuin vaaraa aiheuttavien eläinyksilöiden poistoa tai aloitteessa esitettyä kannanhoidollista metsästystä. Tärkeää myös on, että nämä suurpetojen vahinkojen korvaukset ovat oikealla tasolla, ja jos tällaisia vahinkoja tapahtuu, niin silloin myös ne korvaukset, mitä niistä saa, todellakin kattavat ne kulut.

Meillä on esimerkiksi Luonnonvarakeskuksella ollut pitkään tällainen SusiLIFE-hanke, joka on tuottanut paljon arvokasta tietoa siitä, miten suden ja ihmisen hyvää yhteiseloja

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

voidaan edistää. Pidän tämäntyyppisiä hankkeita todellakin tärkeinä ja arvokkaina, ja on hyvä, että tällaisia on. Ja se, miten me pystyttäisiin entistä enemmän yhdessä löytämään niitä toimivia keinoja, on todellakin tärkeää.

Tietysti sitten jos mietitään suurpetojen kantoja, niin kun niitä tarkastellaan, on hyvä aina huomioida myös ne suurpetojen tuomat hyödyt ja dynaamiset vaikutukset. Täällä joskus aiemmin keskustelussa joku totesi vähän siihen malliin, että suurpedot eivät kuuluisi Suomen luontoon ja jos niitä haluaa nähdä, niin niitä voi mennä sitten eläintarhaan katselamaan. Kyllä minä näen hyvin vahvasti, että suurpedot kuuluvat Suomen luontoon ja myös se dynamiikka, mitä suurpedot koko ekosysteemiin tuovat, on todella tärkeää. Esimerkiksi hyvinvoiva ilveskanta metsästää kauriita, jotka todella ovat dramaattisesti runsastuneet ja aiheuttavat sitten taas lukuisia haittoja liikenneonnettomuuksista punkkien lisääntymiseen. Ja jos mietitään vaikka ilveksiä, jotka nyt ovat myös olleet paljon keskustelussa, niin ilveskannan dramaattinen lasku tarkoittaisi kauriskantojen vahvistumista, mikä puolestaan voisi lisätä myös susien hakeutumista läntisen Suomen alueelle taas entistä enemmän. Sen takia tietysti on oleellista, että kun puhutaan suurpedoista, niin ymmärretään myös ne vaikutukset, mitä niillä siinä koko ekosysteemissä on.

Tänään aikaisemmin keskustelussa tulivat esiin myös valkuposkihanhi ja merimetso ja tarve siirtää ne metsästyslain piiriin. Tämä taitaa olla hallitusohjelmaankin kirjattu. [Puhemies koputtaa] Tämähän oli myös se, mitä ympäristöministeriö viime kaudella ajoi, ja toivon todella, että nyt sitten maa- ja metsätalousministeriössä tämä muutos tehdään. Tämä on ollut semmoinen asia, mitä myös vihreät ympäristöministerit ovat kannattaneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Norrback, varsågod.

20.13 Anders Norrback r: Tack, ärade talman! Haluan ensin kiittää lakialoitteen tekijää, edustaja Kalmaria, ja allekirjoittajia. On hyvä, että saadaan laaja yhteisymmärrys tästä suuresta ongelmasta, mikä meillä on meidän maaseudulla tällä hetkellä.

En voi olla kommentoimatta tätä suurpetopolitiikkaa pikkasen toisella tavalla kuin edellinen puhuja. Minun näkemykseni on se, että tietysti täytyy olla se vahva kanta, mutta kun määritellään ja mietitään, miten tämä hallitaan, täytyy myös miettiä, miten se sosiaalisesti ja taloudellisesti ja sosioekonomisesti vaikuttaa eri ihmisiin ja eri alueilla. Tämä on minun mielestäni itsestään selvää.

Vuonna 2016 — olen siis lampuri — meillähän oli susihyökkäys. Kustannukset meidän yritykselle olivat noin 10 000 euroa. Siihen ei ole mukaan laskettu omaa työtä, omaa ylimääräistä työtä, joka vielä jatkuu. Saatiin valtiolta noin suunnilleen 3 000 euroa. Eli susikannan osalta oma yritykseni on panostanut 7 000 euroa. Sitten kyllä lähdän siitä, että yhteiskunta tulee apuun ja auttaa, kun joka päivä ja joka yö ollaan valvomassa kesällä, ja kesä ei enää ole sitä samaa, mitä se oli ennen, kun susi tuli meille. Nyt on niin, että joka toinen päivä meidän aidan ulkopuolella käy susi tai pari. Se ei luo turvallisuudentunnetta, vaan kyllä se on niin, että olemme yrityksessä päättäneet, että jos tulee toinen hyökkäys, niin lopetetaan. Tämä on yksi vaikutus.

Toinen vaikutus: Meillä on Raippaluodossa ollut tämä yksi susi, joka on uhannut 300 hehtaaria luonnonlaitumia. Luonnon monimuotoisuus on minulle erittäin tärkeä asia, ja sen paras ylläpitäjä varsinkin saaristossa ovat nimenomaan laiduneläimet. Mutta se yhteiseläminen on teoreettinen käsite eikä millään tavalla perustu ihan käytännön toimiin ja siihen, miten käytännössä luonnossa toimitaan. Petoeläin on aina petoeläin.

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

Eli kannatan tätä aloitetta, mutta haluan myös painottaa, että hallitusohjelmassa, hallitusneuvotteluissa, päätettiin, että tämä asia ratkaistaan. Ja kun yhdessä menemme eteenpäin nyt me, joilla on tämän tyyppinen näkemys, niin kyllä tähän saadaan loppuviimeksi jonkinlainen ratkaisu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Ledamot Strand, varsågod.

20.16 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Tässä edustaja Norrback piti erinomaisen puheenvuoron, ja toivon, että mahdollisimman moni kuulisi sen, vaikka nauhalta. Itse olen sitä mieltä, että nykyinen hallitus ei voi vielä olla tyytyväinen pelkästään hyviin kirjauksiin, vaan kyllä tämä vaatii vielä toimenpiteitä, ja uskon ja toivon, että ministeri Essayah vielä laittaa yhden vaihteen silmään.

Jag känner själv att vi inte ännu kan vara nöjda trots goda skrivningar i regeringsprogrammet, utan vi måste också få till stånd mera verkningfulla beslut och åtgärder när det gäller rovdjurspolitiken, i synnerhet vargen, som vi i dag behandlar. Man kan inte vara nöjd då man har situationer på olika håll i Finland, där barn tvingas åka taxi till skolan på grund av vargen.

Mielestäni on jonkin sortin, aika isokin, epäonnistuminen, jos ja kun eri puolilla Suomea jopa takseilla mennään kouluun, koska susia liikkuu. Lain mukaan koirat tulee olla kytkettyinä taajamissa, mutta sudet saavat ilmeisesti liikkua vapaasti. En sitä itse pysty ymmärtämään, ja haluan myös omalta osaltani kiittää keskustaa tästä kirittämisestä. Tämä on yhteinen asia, ja se tulee hoitaa kuntoon.

Ehkä lopetan tähän, koska Norrback sai jo sanottua kaiken olennaisen. — Tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

20.17 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Hyvää keskustelua tänään kautta linjan. Ainoastaan pieni palaute edustaja Siposelle, jolle vastaisin, että jos ratkaisut tässä susikiintiöasiassa olisivat niin yksinkertaisia, niin miksi he eivät keskustapuoluealaisen ministerin aikana neljän vuoden sisällä tätä sitten hoitaneet, ja nyt odotetaan, että me olisimme tämän puolesta vuodessa ratkaisseet. Sitten kun hän kysyi, mitä ministeri Essayah on EU:ssa tehnyt, niin totta kai ministeri on osaltaan Suomen puolesta kertonut tämän susikannan kasvamisesta ja pyrkinyt vaikuttamaan siihen ja puhunut tästä suden suojelun muuttamisesta tiukasti suojellusta tähän suojeltuun asemaan, jolloin myös tämä kannanhoidollinen metsästys saataisiin mahdolliseksi. Totta kai itsekin haluan ja teen sen vuoksi töitä yhdessä Jukkolan kanssa, joka täällä kanssani tätä edelleen puolustaa, että saadaan tämä asia mahdollisimman nopeasti eteenpäin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

20.18 Janne Jukkola kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Itsekin vastaan edustaja Siposelle tuohon, kun hän kysyi, mitä meidän maatalousministeri siellä EU:ssa on sitten tehnyt. Suomi on hakenut laajaa tukea EU:n maatalousministereiltä tämän suden suojelustatuksen lie-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

ventämiseksi, ja tähän on hyvin olennainen kohta, mihin korkein hallinto-oikeuskin on sitten vedonnut. Tuohon jos me saadaan yhteinen ratkaisu, niin se auttaa tässä.

Sitten edustaja Mikkonen nosti tuon Länsi-Suomen esille. Tulen itse sieltä Lohtajalta, missä sudet ovat hyvinkin iso ongelma. Ainakin viime kesänä meillä oli tällainen vahinkosusitapaus — vähän vastaavanlainen kuin Norrback kertoi — ja se teki aika paljon vahinkoa siellä lammastilalla. Me saatiin siihen kyllä lupa haettua, ja osallistuin itsekin siihen metsästysprosessiin, ja se päättyi sillä lailla, että me kaato onnistuttiin siinä tekemään. Mutta mielestäni tämä kuvastaa sitä, että kun meillä alkaa täälläkin salissa olemaan tosi monella jo tällaisia omakohtaisia kokemuksia hyvin läheltä, niin kyllähän tämä ongelma on aivan käsinkosketeltava. Tuskin täällä 5, 10 tai 15 vuotta sitten oli montaa, joka oli edes nähnyt tai osallistunut vastaaviin prosesseihin.

Mutta yksi huoli, mitä se sitten aiheuttaa: Seurasin siinä samalla tämän prosessin aikana sen lampuriperheen arkea, ja olihan se hyvin raskasta. Siellä on henkisesti hyvin kuormittavaa ja ollaan myös maalituksen kohteena. Siinä tulee vähän syytöksiä, että mitä te päättätte lampaita sinne metsään, jos siellä kerran on susia. He eivät halunneet olla millään lailla julkisuudessa siinä, ja se kyllä saatiin aika hienosti sen puolesta hoidettua.

Tämä vaikuttaa lasten koulumatkoihin mutta myös sitten elinkeinonharjoittajien henkeen kestävyYTEEN. Sen takia täällä nyt pitää kyllä tehdä lujasti töitä sen eteen, että tähän ratkaisut löytyvät.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Mikkonen, Krista, olkaa hyvä.

20.21 Krista Mikkonen vihr: Kiitos, arvoisa puhemies! Todellakin tämä tilannehan on muuttunut valtavasti juuri näin, että ennen ne sudet olivat käytännössä pelkästään siellä Itä-Suomessa ja nyt ne ovat siirtyneet sinne Länsi-Suomeen, varsin vahva kanta. Ja tietysti siellä tiheämmin asutuilla alueilla ja myös näillä alueilla, missä on paljon näitä lampaita ja lampaiden laitumia, todella niitä tuhoja on nyt tullut paljon enemmän. Ja sen takia itse ajattelen, että meidän täytyy myös tehdä työtä sen eteen, miten niitä voidaan välttää, koska sehan on myös tavallaan nyt uusi tilanne siellä Länsi-Suomessa. Itä-Suomessakin näitä vahinkoja on ollut, mutta siellä on myös tietysti vähemmän näitä tilojakin, niin että siinä mielessä se ei ole ollut niin konkreettista.

Ja on juuri niin kuin tuossa puheenvuorossani totesin, kyllähän myös näiden korvausten pitää olla kohdillaan. Tämä edustaja Norrbackin esimerkki tässä kertoo, että näin ei todellakaan ole, ja sitten toisaalta petoaitojen ja muiden täytyy olla kunnossa. Ymmärrän hyvin tämän huolen. Ja susi vielä on sentyyppinen peto, että se ei myöskään tapa vain syödäkseen vaan tappaa myös, kun se poikasille opettaa sitä. Meillähan oli Itä-Suomessa tällainen hyvin valitettava tapaus, jossa susi pääsi petoaidasta huolimatta lammassaitaukseen sisään ja tappoi sitten kaikki lampaat opettaessaan poikasilleen, miten tapetaan, ja ei edes tavallaan käyttänyt niitä niinkään ravinnokseen. Ja sen takia nämä erilaiset keinot yhteiselämän mahdollistamiseksi ovat tärkeitä ja se, että niitä kehitetään, koska siitähän huolimatta, vaikka se kanta olisi pienempi ja sitä metsästettäisiin, tällaisia tapauksia sitten voisi tulla, ja sen takia näitä tarvitaan.

Mutta ehkä haluan tässä yhden nostaa, kun edustaja Norrback otti tämän luonnonlaitumien tärkeyden ja perinneympäristöjen tärkeyden luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta. Niiden osaltahan oikeastaan se iso huoli tällä hetkellä on se, että näiden korvausten, mitä näistä luonnonlaidunsopimuksista saa, tulkintaa on nyt muutettu ilman, että se perus-

Pöytäkirja PTK 10/2024 vp

tuu minkäänlaiseen lainsäädäntö- tai asetusmuutokseen, mitä EU:sta olisi tullut. Tämä on iso kysymys, miten tämä luonnonlaiduntaminen sitten jatkossa ylipäätänsä on enää kannattavaa, kun nyt yhtäkkiä Ruokavirasto on ruvennut muuttamaan näitä tulkintojaan, ja sitä kautta monet luonnonlaidunnusta harjoittavat tilat ovat menettämässä nyt valtavasti korvauksia. Ja tämä asia, joka nyt ei ihan suoraan liity tähän mutta tuli tässä puheessa esiin, on yksi semmoinen konkreettinen teko, josta toivon, että hallitus todellakin nyt tekee kaikkensa, että tällainen puskista tullut mielivaltainen tulkintamuutos saadaan torpattua ja saadaan varmistettua, että luonnonlaiduntaminen ylipäätänsä on taloudellisesti järkevää, koska se on luonnon monimuotoisuuden kannalta niin äärimmäisen tärkeää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 23.2.2024 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.25.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen